Sujanaranjani Series. No. I.

RAJASEKHARA VILASAMU

OR

THE STORY OF

BHALLANA RAJAH.

BY

KUCHIMANCHI THIMMAKAVI.

COCANADA:
PRINTED AT THE SUJANARANJANI PRESS,
1896.

Sujanaranjani Series No I.

శ్రీ

రాజశేఖరవిలాసము

అను

భళ్ళాణ రాజచరిత్రము.

కవిసార్వభౌమ బిరుదాంకితుఁడగు

కూచిమంచి తిమ్మకవి విరచితము.

కాకినాడ

పీఠిక.

భక్తిరస బంధురంబగు రాజశేఖర విలాసము భళ్ళాణ చరిత్రమను నామాంతరముచేఁ బ్రసిద్ధమైనది. ఈగ్రంథము మహాకవియై ,, అభినవవాగనుశాసన, కవిసార్వభౌమ" బిరుదులను గాంచిన కూచిమంచి మ్మనచే రచింపఁబడినది. ఇకఁడు వియాఱువేల నియోగి బ్రాహ్మణుఁడు. "కౌండిన్య గోత్రుఁడు. ఇతని తండ్రి గంగన ; తాత తిమ్మన ; ముత్తాత గంగా బయ్యన ; తల్లి లచ్చమ, భార్య (గొట్టిముక్కల రామయామాత్యు కూఁతురు) బుచ్చమ్మ. రాజన్న* జగ్గన్న సూరన్న లితనితమ్ములు. ౧౦
గన సింగన నరసన లితని పినతండ్రులు. వీరమ, పాపమ మేనత్తలు.
ఈ విషయము లితఁడు రచించిన గ్రంథములలోఁ దెల్లముగఁ దెలుపఁబ ... "క॥ పసిపూస ఘన గ్రామ మందిరుండ' నని శివలీలా విలా

గనుఁగొననిహపరదూరంబని తలఁచి నిన్నలాంతె సోర సడిగుచున్"

తన గ్రంథములను వేనిని నరాంకితము సేయక యీశ్వరార్పితము సేసియున్నాఁడు. మఱి

"చ॥ వినుమఖిలేశ మర్త్యులకు వేడుకఁ గావ్యముసంగధాత్రిపై
నొనరఁగ సౌఖ్యసంపదల నద్ధతులై సుకవీంద్రులుందు రా
ర్యనికరవంద్య నీవిహ పరంబుల సౌఖ్యమొసంగు సామివం
చును మదినెంచినీకుసరసుల్ వినిమెచ్చఁబ్రబంధమిచ్చెదన్"

అని యీ రాజశేఖర విలాసమునను,

"క॥ నృపులకుఁ గావ్యం బొసఁగిన
నపవర్గం బిడఁగఁగలరొ యటు
ద్వీపతురగభూషణాంబర
తపనీయాదికము చేతఁ దనుపంగలరో ?"

౧. రుక్మిణీపరిణయము క్రీ. శ. ౧౭౧౫ (ముద్రితము)
౨. సింహాచల మాహాత్మ్యము.
౩. నీలాసుందరి పరిణయము (ముద్రితము)
౪. అచ్చ తెనుఁగు రామాయణము (ముద్రితము)
౫. సారంగధర చరిత్రము.
౬. సాగరసంగ మాహాత్మ్యము.
౭. లక్షణసార సంగ్రహము క్రీ. శ. ౧౭౪౦, (ముద్రితము అసమగ్రము)
౮. రసిక జన మనోభిరామము క్రీ. శ. ౧౭౫౦, (ముద్రితము
౯. సర్పపుర మాహాత్మ్యము క్రీ. శ. ౧౭౫౪, (ముద్రితము)
౧౦. శివలీలా విలాసము క్రీ. శ. ౧౭౫౬, (ముద్రితము)

ఈ పదునొకండు పుస్తకములు కాక, తాననేక శతక దండక తర్పృతులఁ గూర్చినట్లతని యంత్య కృతియగు శివలీలావిలాసములోఁ లుపఁబడి యున్నది-

ఈకవి నిఱుపేదయై కుక్కుటేశ్వరుని గుడిప్రక్క నొకపూరి గప్పిన చవికలోఁ గూర్చుండి కృతుల వ్రాయుచు వచ్చినట్లు వాడుకలో నున్నదికాని యాకథ యంతగా నమ్మఁదగినదిగాఁ దోఁచలేదు. ఇతఁడు తన తండ్రిని గూర్చి

"మ॥ తనరారన్నుతి సేతు సేతు హిమవద్గంగా స్వశైలాంతరా
వనిభాగావిరత ప్రసిద్ధకవి విద్వన్నాగధేయాది యా
చనకానీక నిరంతరప్రణుత భాస్వద్దానపారాయణు" ననియు

తన పితృవ్యులనుగూర్చి "జనవినుతాన్నదానగుణ సంతతభవ్యు" లనియుఁ దన గ్రంథములలో వర్ణించి యున్నాఁడు. దీనినిబట్టిచూడఁగా దని పెద్దలు సుఖజీవనము గలవారైనట్లు స్పష్టమగుచున్నది. ఈతని వంశీయులును నేఁటివఱకుఁ గూడు గడ్డలకుఁ గొఱఁతలేక పాఁడిపంటలు గలిగి సగౌరవముగఁ గాలము గడపుచున్నారు. కవియు సాఁగుదల గలవాఁడు కనుకనే

"క॥ పనిపూనితుచ్ఛభోగంబునకై కొఱగానిజనులఁబొగడుటయెల్లన్
గనుఁగొనయిహపరదూరంబని తలఁచినిశ్చలాంతరంగుఁడగుచున్"

తన గ్రంథములను వేనిని నరాంకితము సేయక యీశ్వరార్పితము సేసియున్నాఁడు. మఱి

"చ॥ వినుమఖిలేశ మర్త్యులకు వేడుకఁ గావ్యమొసంగ ధాత్రిపై
నొనరఁగ సౌఖ్యసంపదల నద్ధతులై సుకవీంద్రులందు రా
ర్యనికరవంద్య నీవిహ పరంబుల సౌఖ్యమొసంగు సామివం
చును మదినెంచినీకుసరసుల్ వినిమెచ్చఁబ్రబంధమిచ్చెదన్"

అని యీ రాజశేఖర విలాసమునను,

"క॥ నృపులకుఁ గావ్యం బొసఁగిన
నపవర్గం బిడఁగఁగలరో యటుగా
ద్విపతురగభూషణాంబర
తపనీయాదికము చేతఁదనుపంగలరో?"

*సీ॥ ద్విజపుంగవులకుఁ బ్రవేశింపఁగా రాని
పృథుగృహాంతరములఁ బ్రేమనుండి
కృతియుంతధర్మపద్ధతులెవ్వియెఱుఁగక
ధరణిపైనడువఁబాదములులేక
దుష్క్రియల్ చేయుమంత్రులుచెప్పనట్టి మీఱ
కనటించుచుద్విజిహ్వకలుగలిగి
వితతంబుగావక్రగతులచేఁబొదలుచుఁ
బూనిమేపొద్దును బుస్సురనుచు
గాఢరోషవిషానలోద్గారిఘోర
వక్త్రములుగల్గి దుర్మదవర్తులగుచుఁ
వెలుగుచుండెడుభోగిరాజులభజింపఁ
గుటిలతరబుద్ధి నెవ్వాఁడు కోరఁగలఁడు ?

అని సింహాచల మాహాత్మ్యములోను నరకృతిని నిందించి యనాదితః ప- సమంచిత కవితాచతురుండై సుభద్రాపరిణయాద్యనేక కృతులర చియించి ప్రసిద్ధివహించిన యితని తమ్ముఁడు జగ్గకవియుఁ బ్రభుదూషణము నధికముగాఁ జేసియున్నాఁడు.

ఈనిస్సీమకవి కవితాధార తిన్ననై యనర్గళముగాఁ బ్రవహించుచున్నది- ఆధునికులలోఁ బ్రబంధ రాజ వేంకటేశ్వర విజయ విలాసాదు ను వ్రాసిన గణపవరము వేంకటకవి యొక్కఁడుతక్క నిన్నిసలక్షణా గ్రంథముల వ్రాసి వాసిగన్నవాఁ డెవఁడు కలఁడు ?

“ ఉ॥ అల్లనవిచ్చుకెంగలువలందురజంబునుగప్పురంబుఁ బై
జల్లఁగఁజల్లనై వలచుసౌరభముల్ వెదజల్లు ”

సన్నుగఁ గబ్బములల్లు నేర్పితని కలవడెనట్లు ప్రబంధ కవులలో “ వ

---

* ఈపద్యమును చదువు వారికి సంకుసాల నృసింహ కవియొక్క మాంధాతృ చరిత్రములోని యీక్రింది మొత్తుగీత స్మరణకు రాకపోదు :—

గీ॥ శంఖనాగస్వరాదికశ్రవణసమద।విస్ఫుటచ్ఛత్రవిస్ఫారితస్ఫటాక
దిష్టవిషదైన్యవశవర్తిదుష్టఫణుల।ప్రభుదురాత్ముల నెవ్వాఁడు ప్రస్తుతించు.

ద్దు పల్కు" లనఁ బొలుపద్దైన సుకుమార తిమ్మన కేవలనుండిన మతియే కవికిని గడించియుండలేదు- కావుననే కా యిక్కవికిఁ జుట్టమును గాలినుఁ డునగు నేనుఁగు లక్ష్మణ కవి పండిత జన సమక్షమున,

"క॥ హాటకగర్భవధూటీ। లాటనచలితాంఘ్రినూపురారావశ్రీ
పాటచ్చరములు తేనియ। తేఁటలుమాకూచిమంచితిమ్మయమాటల్.'

అని శ్లాఘించినట్లు ప్రసిద్ధిలోనున్నది-

ఈకవికిట్టి తేనియ తేఁటలగు మాటలు గల్గినందుల కొక కథ వాడుకలోనున్నది- అక్షరాభ్యాస దినమున కవికిఁ దల్లి దలయంటుచు నేదో పని జ్ఞాపకమునకు రాఁగా లోపలికిఁ బోయెనఁట- అప్పుడు కుక్కుటేశ్వరుఁడు ముసలి బ్రాహ్మణుఁడై వచ్చి యిరువది కణుపుల చెఱకుగడ నొకదాని నతనిచేతికిచ్చి కనుమొఱఁగెనఁట- తల్లి తిరిగి వచ్చులోపల నాబుడుతఁడందు సగము నమలెనఁట- అంతలోఁ గొంచె మించు మించుగ నాతని యీడువాఁడే యగు నతని తమ్ముఁడు జగ్గన యాటపాటునవెనుక వాటునుండి వచ్చి యామిగిలిన దంటునొడిసిపట్టి నోటఁ గఱచుకొని పోయి భక్షించెనఁట- దాన నయ్యిరువురి [illegible] డీయు నిక్షురసోపము మగు కవితాధార యవ్వారిగ జాలువాఱ [illegible] క్తులై వారా వర [illegible]ము గవితా వ్యాసంగముననే కాలము గడపి వారివారు నమలినగడలోని కణుపులకొక్కొక్కటి కృతులు రచింపఁగలిగిరఁట- ఇయ్యిరువురు సోదరుల కవిత్వమును రసోదంచితమై మృదుమధుర పాకమునఁ బడియున్నది గనుకను, ఇందొకొక్కరు చాఁవాపులుగఁ బది గ్రంథముల వ్రాసినందువలనను నీకథ గల్పింపఁబడిన దగుట స్పష్టము- కాని తిమ్మకవి కవిత్వ మహత్త్వమున కిట్టి కృత్రిమ కథలు కారణములు గావు- అతని గ్రంథములలో నేదియందైన నొక యాశ్వాసము జదివిచూచిన వారి కిట్టి మహిమ కాతని యసాధారణ శబ్ద వైచిత్రియు శబ్దార్థ రచనావైపుణ్యమే యాధారమని తోఁపకపోదు. సహజ పాండిత్యుఁడై పండిత పామరజనాహ్లాదముగ భాగవతమును దెనిఁగించిన బమ్మెర పోతనామాత్యునివలె

నిక్కవియు వృత్త్యనుప్రాస ఛేకయమకాద్యవ్యవహిత ధ్వన్యావృత్తిచే తను మృదువుగఁ జిత్రాయత వర్ణావృత్తిం గూచుఁ గాంతిసౌకుమార్యాది కావ్యగుణంబులచేతను నంత్యప్రాస నియమములచేతను జిత్రశ్లేషలచేత నిట్టి శబ్దవైచిత్రిని గల్పించుచున్నాఁడు. మేలైన తేఁట తెలుఁగు శైలి కట్టి రచనానైపుణ్య మలవరుచుటయేకాక తదనుగుణ్యమైన శృంగార రసమున నాయాసముగఁ బోషించు నేర్పును గలవాఁడగుటచే నీతనికి గొప్పపేరు గలిగినది. కాని తేలుచుగ స్వభావోక్తులతోఁ గూడి మొత్తముమీఁద జాతీయమని చెప్పఁదగియున్నను నీతని కవనమందద్భుత వర్ణనలుమాత్ర మంతగాఁ గానరావు. అనఁగా నితని వర్ణనలు చర్వితచర్వణములుగ నుండుననుగాని ప్రతిభా సముంచితంబులై యుండవు. ఐననిందు కిప్పటి కవిత్వమెల్ల బాణోచ్ఛిష్టమె కదాయను సమాధానముం జెప్పకొందుమేని యినుప గుగ్గిళ్ళవంటి యిప్పటి కవుల కవిత్వమునకును "క్షీరీషపేశలసుధా" మయంబులగు నిక్కవి గద్య పద్యంబులకును గల తారతమ్యమెంతయును దెల్లమగును. ఇతఁడు తన కడపటి కృతియైన శివలీలావిలాసమును ముప్పదియొక్క దినములలో రచించినట్లాగ్రంథము కడపటఁ జెప్పియున్నాఁడు. ఇది యెంత ధారాళమైన కవితా ధోరణి! ముప్పదియొక్క దినములలో నొక్క కృతిసాంతముగ వ్రాయఁగలిగెనా యనుశంక తోఁచవచ్చును * గాని యాఖ్యానకల్పన లంతగాఁ బెట్టుకొనఁడు కనుకను, శబ్దాలంకారములకేనికిఁ గొట్టినపిండియగుటను, సర్వలక్షణసార వేత్తకాఁబట్టియు, మునుమునువ్రాసిన పోలిక పద్యములనే తిరిగి తిరిగి వ్రాయువాఁడుక కలవాఁడు కావునను, పది కృతుల వ్రాసి మెదిగిన చేయగుటఁబట్టియు నిక్కవి యికార్యము నతి సులభముగ నిర్వహించి యుండవచ్చును. ఇక్కవి యింత యనర్గళముగ వ్రాయ వాఁడుక పడినవాఁడు కనుకనె

---

* ఒక్కొక యాశ్వాసము రచించుట కొక్కొక సంవత్సరము పట్టి యుండుననుపాంథ్రకవి చరిత్రకారుని యపూర్వకాల పరిగణన సూత్రము ననుసరించి రెండాశ్వాసములు గల యీగ్రంథము రచించుటకుఁ గ్రమముగ రెండేండ్లుం పట్టియుండవలెను.

"నిఖిలవిద్యాభ్యాసనిపుణుఁడు మత్సహోదరుఁడగు జగ్గసత్కవితనయులు
ఘనులు తిమ్మనయు సింగనయును లేఖకపాఠకులై కృతుల్ప్రబలఁ జేయఁ
జేమిఁ గాంచినవాఁడ"

నని రసికజనమనోభిరామములోఁ జెప్పుకొనిన రీతిఁ దన గ్రంథములఁ దానొకఁడ ప్రకటింపలేక తన తమ్ముని కొడుకులఁ జేరఁదీసి లేఖకపాఠకులుగఁ దత్సాహాయ్యమునంది యున్నాఁడు- ఈయంశ మితనికి సంతానము లేదను మాటను బలపఱచు చున్నది.

ఇతఁడు శృంగార రస ప్రధానముగఁ గవిత్వముఁ జెప్పువాఁడని ముందె చెప్పఁబడెనుఁ గదా. అందులోను రసిక జన మనోభిరామములో స్త్రీవర్ణనాదుల నత్యధికముగఁ జేసియున్నాఁడు- తఱుచుగఁ దెలుఁగు కృతులలోఁ జెప్పట నిట్టి వెల్లివర్ణనలు గనుపట్టుచున్నవి- ఆయా గ్రంథములఁ గృతినందిన ప్రభువుల ప్రీతికొఱకట్టి యాభాసములు రచింపఁ బడుచు వచ్చినట్లు కొందఱందురు కాని సరకృతి నింతగాఁ దిరస్కరించిన యుక్తియు నింత వచ్చిగా వ్రాయుటయు చూడ సిద్ధురాచార మకాలపుఁ దెలుఁగు కవుల కందఱికి సామాన్య ధర్మమై యుండినట్లెంచవలసి యున్నది- రసికజన మనోభిరామము నందలి రసిక ముద్రకానందించి ముక వెలయాలు కరుపఁ గన్నులారఁ జూచి, లోఁతు పాఁతులారసి, యాని హృదయమును శృంగార రసమున కీడ్చి, సుఖంబునం దేల నువ్విళులూరుచు నాతని యింటిదిక్కరయుచుం బోవుచుఁ ద్రోవను బాదగయ యుండిఁ గృతస్నాతుఁడై కుక్కుటేశ్వరుని దర్శించి యింటికి మఱలు నీ పింగని కౌతుకంబునఁ బైఁబడి కౌఁగిలింపఁబోయెను. ఆయు నప్పుడతఁడవ్వేశ్య తనయధరమును స్పృశించునను భీతిచేఁ బెడమోమిడఁగ నందలి రసభంగమున కాగణికమిన్నపిన్నవోయి పద్మావతి గావున

చ॥ చతురులలోన నెంతయును జాణవటంచును నిన్నుఁ గౌఁగిలిం
చితినిటు మాఱుమోమిడఁగఁ జెల్లునె యో రసికాగ్రగణ్య?

అని యాశుకవిత్వముగ నడుగఁగా

అ।
ద్భుతమగునట్టిబంగరపుబొంగరపుంగవఁబోలుసీకుచ
ద్వితయములోమ్నునాఁటెయలవీపునమూసెనటంచుఁజూచితే॥

అని కవి యావేశ్యా సమస్యనుబూరించి తన జాణతనమును నిలుపు కొనెనని యొక కథ వాడుకలో నున్నది- కాని రసిక జన మనోభిరామమును రచించునాఁటి కెక్కవి కాలవపది పైఁబడి యుండును గనుకను, ఎంత జారత్వము కులవృత్తిగాఁగల వేశ్యయైనను నట్టనడువీధిలోఁ బట్టపగలిట్టి ముసలి బ్రాహ్మణుని పైఁబడెననుట నమ్మఁదగనివిషయముకనుకను నిక్కథ సత్యముగాఁ జాలదు కాని యీతని పుస్తకములఁ జదువునపుడితఁడు బహు రసికుఁడనుమాట తోఁచు నను సత్యము మాత్రమిందువలన గ్రహింపఁదగియున్నది. ఇదికాక రసికజన మనోభిరామమునందలి తొమ్మిదవ యాశ్వాసమును వ్రాయుచుండఁగా నీకవికి భార్యా వియోగము కలిగెననియు నందు ఋతుధ్వజుండు గంధర్వ కాంతపై విరాళిచేఁ బొక్కుచుఁ జెప్పు నీక్రింది పద్యమున నావిషయంబించుక సూచింపఁబడెయున్నదనియు వాడుకలోనున్నట్లు మామిత్రులొకరు చెప్పఁదెలిసినది- కాని యీయంశము నిక్కమేయైనచో నీపద్యము మాత్ర మందుకుఁ దగనయ్యాధారము గాదు-

మ॥సవనాదిక్రియలన్నుధాంధులను మెచ్చంజేసి ధన్యాత్ములై
నవిశేషజ్ఞులకబ్బుఁగాక యకటా నాకేటికింగల్గు ని
బ్భువనాతీతవిలాసవిభ్రమకళాభూతిప్రథాంచన్మను
ద్భవశాతక్షీమధురాధరాధరసుధాధారాసరిద్ధోరణుల్.

ఈకథ నిజమైనచో మాత్రము పై వేశ్యాసమస్య తప్పక యసత్యకథనమగును. ఏలనన, నలువదేండ్ల వయస్సుపయి భార్యఁబోగొట్టికొని వాఁడెవ్వఁడట్టి రసికత్వమునకు దగియుండును ?

ఈకావ్యమునందలి కథాంశము జంగమ భక్తుఁడగు భళ్లాణుఁడను రాజు యొక్క యద్భుతచరిత్రమై యున్నది. సింధుకటకాధీశుఁడైన

శ్యాణుఁ డెవ్వరేదియడిగినను లేదనక యిచ్చెదనని ప్రతిజ్ఞ పట్టి ప్రతిదిన జంగమార్చనను చేయుచుండఁగా నాతని సత్య సంధత నరయఁ గోరి పరమశివుఁడు కైతవజంగమ విటవేషమును ధరించి యారాజు నొద్దకుఁ బోయి యుత్తమజాతి మత్తకాసిని కావలెనని కోరెను. ఈకోరిక పాప హేతువని యెంత దూరము బోధించినను వినక శపథముఁ దెల్లిఁ ద్రుమని యామిండ జంగము కోపింపఁగా, దత్తవాక్య బద్ధుఁడైయాతఁడు భోగ వనితలఁ బిలిచికొనిరండని తనబంట్లఁ బంపెను. కాని యీశ్వర లీలచే వేశ్యా వాటిక యందెక్కడ నొక్క రోవెలఁదియేని జిక్కకపోయెను. అప్పుడు రాజుఖిన్నుఁడై తన పట్టమహిషియగు చల్లాంబతో నీవింతఁజెప్పఁగా నా మె యదియెల్ల శివలీలయని గ్రహించి పతియాజ్ఞఁబడసి యక్కపట జం మునుజేరి కౌఁగిలింపఁగా నతఁడామె చేతులలోఁ జంటిబిడ్డఁడై వెలసె ను. రాజశేఖర లీలావిశేషమగుటచే నిక్కతకు రాజశేఖర విలాసమను పే రు ప్రసిద్ధి కలిగెను.

ఆంధ్ర దేశమున నారాధ్యులలో మిక్కిలి ప్రసిద్ధిలోనున్న యీకథను ..ృ భేదములతోఁ బలువురు పలురీతులఁ దెనుఁగున వ్రాసి యున్నారు. ..ర మొక్కించుక యిట సూచించెదము :—

(1) భక్త్యాణచరిత్ర. "విరివిగ శ్రీరాచవీడు నెలకొన్న, పర ..ంత్ము శ్రీవీరభద్రుని పేర । ద్విపదగా...పరమ శివాచార భరిత వర్త ..డు । గురులింగ జంగమకృపగలవాఁడు "నగు చిత్తాళు గంగాధరునిచే ..ంపఁబడినది. 'చల్లనిమాటల సరసంబుగానున్న' ట్లుకవియను కొన్న గ్రంథము లక్షణవంతముగా లేదు.

(2) 'పాకనాటింటివాఁడు, శుద్ధ శైవుఁడును గౌతమ గోత్ర సం వుఁడును రామనారాధ్యగురుసేవకుఁడును, చిన్నకోట విశాతిలోనివల్ల ..గ్రామవాస్తవ్యుఁడును నగు మల్లవరపు వాలేశ్వరునిచేఁ బద్య కావ్యము రచింపఁబడినది.

(3) త్రిపురపతి పండితారాధ్యవంశ, దీపకుఁడగు శంభు లింగారాధ్య

దేశికుని శిష్యుఁడును, సహజపాండిత్యుఁడునై ఈపనికిఁ గోత్రశయుగము న నెనయు కొలకలూరవెలసినయట్టి శ్రీవీరభద్రుఁడాత్మకుల దైవముఁ గాన నతనిపేర, నలరిన కొలకలూరి వీరన్నచే రచింపఁబడిన పద్యకావ్యము-

(4) భల్లాణదండకము రామయోగి ప్రణీతము. మిగుల ప్రౌఢమైనది.

(5) భల్లాణ నాటకము ఆలపాకవారిది. పద్య గద్య శ్లోకరూపమైనది. మిగుల నీచమైనది.

ఈకథలోని సింధుకటక మెక్కడిది? భల్లాణుఁడెవ్వరై యుండును?

పురాణములలోవచ్చు స్థలములనుగాని పురుషులనుగాని నిశ్చయముగ భావించుటకుఁగాని, నిర్ణయించుటకుఁగాని యాధారములుండవు. కావుననె యీచరిత్రను వ్రాసిన యిందలిలో వాలేశ్వరుఁడొకఁడు తప్పఁ దక్కినవారీప్రశ్నలకు సమాధానమును జెప్ప పీకిళ్ళఁబెట్టుకొనరైరి ఆతఁడు మాత్రము 'లవణాంభోధి తటంబునఁగలఁడు భల్లాణుఁడు నాధారుణిన్' అనిచెప్పి యాతని తండ్రి సింధురాజనుచున్నాఁడు- సింధుకటక రాజధానీవల్లభుఁడు కనుక సింధురాజు కాఁబోలు! మఱి భల్లాణునికి 'బల్లహుఁ'డను పేరును వాడుచుఁ దండ్రియాతనికా పేరుఁబెట్టిన విధమును నిట్లు చెప్పుచున్నాఁడు:—

'ఉ॥ అల్లన సింధురాజు తనయాత్మజుఁ డంబుధి వేష్టితావనీ
వల్లభుఁడౌనటంచుఁ దనవల్లభనామము సంఘటించినన్
బల్లహుఁడంచు దేశపరిభాషను లోకులు పిల్తురాతఁడున్
హల్లకబంధుఁడుంబలెమహాకళఁగల్గిప్రవృద్ధిఁ బొందుచున్. అని

ఈకథల ననుసరించి భల్లాణుఁడు సౌరాష్ట్ర దేశమును పాలించిన వల్లభిపురవరాధీశ్వరులగు వల్లభివంశ పురుషులలో నొకఁడైయుండుననియొకానొకరిచే నూహింపబఁడెనోఁగాని వల్లభరాజులు జంగమ మతస్థులు గారు కనుకను, పైవృత్తాంతముల వ్రాసిన వాలేశ్వరుఁడే తనగ్రంథములో మఱియొకచోట—

క. భావింపఁగఁ బరమోత్కటి, కావేరీతటిని సింధుకటకం బనఁగాఁ
గోవిదనుతమై వెలయును, పావనుఁడదియేలు రాజుబల్లహుఁడనఁగన్.

అని సింధుకటకము కావేరీతీరమని వ్రాసియున్నాఁడు గనుకను పయి యూహ తప్పిపోవుచున్నది- ఇదిగాక, జంగమమతమునకుత్పత్తి వ్యాపనములు కర్ణాటకదేశమునఁగనుకను, వాలేశ్వరుని గ్రంథములో సింధుకటకరాజు కుంతలదేశాధీశునితో వియ్యమందినట్లు వ్రాయఁబడియున్నది కనుకను ఇక్కథలోని సింధుకటకము దక్షిణ దేశముననే యుండవలెను. ఆరయఁగా నీకథలోని వీరభల్లాణరాయఁడు క్రీ-శ **11** వ శతాబ్దాదిమొదలు **14** వ శతాబ్దావివఱకుఁ బ్రస్తుతపు మహీశూర మండలము నేలిన ద్వారవతీపురవరాధీశ్వరులగు హయసాల భల్లాళులవంశములోని వాఁడై యుండునని తోఁచెడిని- భల్లాళచక్రవర్తులలోఁ గొందఱు వీరశైవులుగా నుండిరి- వారి ప్రాచీనరాజధాని కావేరీతీరమునందలి ద్వారసముద్రముగా నుండెను. కాన నదియె యీకథలో సింధుకటకముగా మాఱియుండవచ్చునని తలంచెదము-

ఈకథను రచియించినవారిలోఁ దిమ్మకవి తప్ప మిగిలినవారందఱు శుద్ధశైవులుగ నున్నారు- తిమ్మకవియుఁ గేవలము వీరశైవుఁడుకాక శివకేశవ భేదములఁ బాటింపని యద్వైతమైనను, శివభక్తుఁడై మాహేశ్వరాచార వృత్తిని గైకొని యున్నాఁడు. మఱియు నీలాసుందరీ పరిణయమున మొదలుపెట్టి తారచించిన యొక్కొక్క గ్రంథమునను దనకీ మహేశ్వరాచార వృత్తి నుపదేశించిన దెందులూరి లింగనారాధ్య దేశికేంద్రుని భక్తితో స్మరించుచున్నాఁడు. తత్పూర్వ ముపదేశదీక్షను గొనని కారణమునఁగాఁబోలు రాజశేఖర విలాసములోను రుక్మిణీపరిణయములోను గురుస్తుతి ప్రకరణమునఁ దనకు బ్రహ్మోపదేశమును జేసిన గురుని (తండ్రిని) మాత్రముస్మరించియున్నాఁడు-* కాని యారాధ్య కథయగు రాజ

* ఈ కారణమును బట్టి యీగ్రంథములు రెండు నితని ప్రథమప్రయత్నములని స్పష్టపడుచున్నది.

శేఖరవిలాసమును రచించునాఁటికే లింగయారాధ్యునిపరిచియు మీకవికిఁ గలిగియుండవలెను. మఱి తత్ప్రేరణముననే యాగ్రంథము రచింపఁబడి యుండును.

ఇఁకనీకృతికాలమును నిర్ధారణచేయవలసియున్నది. కవియొక్క జన్మకాలాదికమును దెలుపు నాధారము లేవియులేవు. కాని తక్కిన కవులవలెఁగాక యిక్కవితనకృతులు కొన్నిటిలో గ్రంథపరిసమాప్తిని దెలుపు శాలివాహనశక వర్షసంఖ్యల వేసియున్నాఁడు. వానిని బట్టి యా యా కృతులు పూర్తియైనకాలమును హూణసంఖ్యను ముందెయుదాహరించి యున్నాము. ఇందువలన నితని కట్టకడపటి కృతియగు శివలీలా విలాసము క్రీ. శ. **1756** సంవత్సరమున రచియింపఁబడినట్లేర్పడుచున్నది. ఆగ్రంథమును వ్రాసిన మఱికొన్ని దినములకే కవి పరలోకగతుఁడైనట్లు వాడుకఁబోనున్నది. కనుక నితఁడు దాదాపుగ **1757** వసంత్సరమున మృతినొందెనని చెప్పవచ్చును. కాని యితని యారంభదశలరచింపఁబడిన యేడు కృతులలోను నొక్కరుక్మిణీపరిణయము పూర్తియైన కాలము మాత్రము మనకుఁ దెలియునుగాని తక్కినవానికాలములు మనకుఁ దెలియవు. కాఁబట్టి యితఁడేకాలమున కవిత్వము చెప్పనారంభించినదియు నిశ్చయముగఁ జెప్పవీలులేదు. మఱియీకవి కృతులు పెక్కింటిలోఁ దాముందురచించిన పుస్తకముల పేళ్లను దెలిపియున్నను నవి యొకచో నొకవరుసను మఱియొకచో మఱియొకవరుసను గనుపట్టుటఁ జూడ నవి తత్తత్పద్యాగణాను గుణ్యముగఁ జేర్పఁబడి యుండునుగాని కాలానుక్రమణమును లక్షించి వ్రాయఁబడినట్లుతోఁచలేదు. కాఁబట్టి యీపట్టీలు నితని కృతులలో నేవిముందో యేవివెనకయో తెలియుటకుఁ దగిన యాధారములుగావు. రుక్మిణీపరిణయము క్రీ. శ. ౧౭౧౫ సంవత్సరమునఁ బూర్తియైనది. కాని యాకృతి మొదట కవి పీఠికాపురమును:—

సీ॥ చక్రవాళాహార్య జలధితుల్యోన్నత
ప్రాకార పరిఖా విరాజితంబు

సాంద్రముక్తా సౌధ చంద్రశాలానేక
భగ్ననిర్మిత హర్మ్య శర్మదంబు
కరిసైంధవాందోళికాధేనుధనధాన్య
వనదేవ గృహసరోవర్ణితంబు
విమలచాతుర్వర్ణ్య విద్వత్కవిశ్రేష్ఠ
భటనటామాత్య విస్ఫారితంబు
రాజమాహేంద్రవర దుర్గరాజ్యభూరి
భారసంభరణాక్రాంత భాసమాన
రావుమాధవనృప పరిరక్షితంబు
భోగనికరంబు పీఠికాపురవరంబు.

అనివర్ణించియున్నాఁడు ఈపద్యమునఁ జెప్పఁబడిన రావుమాధవనృపుఁడు క్రీ. శ. ౧౭౦౪ సం॥న చనిపోయెను గనుక కవి తత్పూర్వమె యాగ్రంథమును జేయనారంభించి యుండవలెను.

" ఈమాధవనృపతియే కొన్ని గ్రంథముల రచించిన యనంతరము కవికిఁ గవిసార్వభౌమ బిరుదమునిచ్చినట్లు రసికజనమనోభిరామములోని

గారను నా.

సీ॥ నిఖిలవిద్యాభ్యాస నిపుణుఁడు మత్సహో
దరుఁడగు జగ్గసత్కవితనయులు
ఘనులుతిమ్మన్నయు సింగనయును లేఖక
పాఠకులై కృతుల్ప్రబలఁ జేయఁ
బేర్మిఁగాంచినవాఁడఁ బీఠపురప్రాజ్య
రాజ్యాధిపత్యవిరాజమాన
భూరివైభవుఁడు నద్భుతపరాక్రముఁడును
దానకళాధురంధరుఁడునైన
రావునీలాద్రి మాధవరాయనృపతి
చేతఁ గవిసార్వభౌమవిఖ్యాత బిరుద
మందినఘనుఁడఁ దిమ్మయాహ్వయుఁడ నేను

విమలతరభక్తి నదిలోన విస్తరిల్ల.

అను పద్యమువలనఁ గనుబడుచున్నదని "రా. బ. కందుకూరి వీరేశలింగము పంతులుగారు" ఆంధ్రకవుల చరిత్రములో వ్రాసియున్నారుకాని యీపద్యమునఁ బేరొకొనఁబడిన నీలాద్రిమాధవరాయుఁడు పద్మమాధవ నృపుఁడుగాక భిన్నుఁడని యీక్రింది పీఠికాపుర బ్రిభువంశ వృక్షము వలన స్పష్టమగుచున్నది.

మాధవరావు.

- గురువారావు.
- తెనుఁగురావు.
  - మాధవరావు.
    - జనార్దన రావు.
      - వెంకటకృష్ణారావు. (౧౭౩౮-౧౭౫౯.)
  - రామచంద్ర రావు. (౧౬౪౭-౧౬౭౧.)
    - పెద్దమాధవ రావు. (౧౬౭౯-౧౭౦౪)
    - నరసింహారావు. (౧౭౦౫-౧౭౩౦.)
      - వేంకటరావు. (౧౭౩౦-౧౭౩౮.)
- నరసింహారావు
  - నీలాద్రిరావు.
    - బుచ్చన్న.
      - చిన్నమాధవ రావు. (౧౭౫౯-౧౭౬౩)
- రంగ శాయి.

రుక్మిణీ పరిణయములో సూచింపఁబడిన పురుషుఁడు (౧౬౭౯ మొ ౧౭౦౪ సం॥ వఱకు నేలిన పెద్దమాధవరావు రసికజన మనోభిరామము లో నీకవికిఁ 'కవిసార్వభౌమ' బిరుదునిచ్చినట్లు చెప్పఁబడిన పురుషుఁడు నీలాద్రి (మనమఁడైన) చిన్న మాధవరాయఁడు. ఈతఁడు ౧౭౫౩ మొ.

౧౭౪౪ వఱకీసంస్థానమును బాలించినట్లొక దిక్కునను ౧౭౪౯ మొ. ౧౭౬౨ వఱకేలినట్లు మఱియొక దిక్కునను గనుపట్టుచున్నది. ఇందేది నిశ్చయమైనను ౧౭౮౦ సంవత్సరమున రచియింపఁబడిన రసికజనమనోభిరామములో నిట్టితఁడు పేర్కొనఁ బడెనని కొందఱికి శంకగలుగవచ్చును. ఈతఁడు ౧౭౧౦ సంవత్సరమున జననమందెఁ గనుక ౧౭౮౦వ సం॥న ముప్పదేండ్ల వయస్సుగలవాఁడై యుండును. అప్పుడు వెంకటకృష్ణారావుగారు ప్రభుత్వము చేయుచుండిరి. కనుక వారివద్ద నీపురుషుఁడు దివానుగా నుండియుండు నని యూహించుట తచ్ఛంకానివృత్తికిఁ దగినసమాధానమై యున్నది. „అచ్చ తెలుఁగు రామాయణములోని—

గీ॥ మునుపుమాకీవె భళ్ళాణుఁడనెడి తేని
కతయురుక్మిణి పెండ్లి కతయుబొబ్బ
మెకపుగుబ్బలికతయు మేన్మిఱనీల
పెండ్లికతయునుగబ్బముల్ పేర్మిఁగూర్చి ”

అనుపద్యమునుబట్టి భళ్ళాణరాజచరిత్రము రుక్మిణీపరిణయమునకంటెను ముందుగా రచియింపఁబడినట్లు భ్రమకలుగునుగాని నిజమారయఁగ్గా రుక్మిణీపరిణయమును రచించిన తరువాత నేకవి రాజశేఖరవిలాసమను నామాంతరముగల భళ్ళాణచరిత్రమును రచించినట్లు పెక్కునిదర్శనములవలన స్పష్టమగుచున్నది అని రా. బ. వీరేశలింగము పంతులుగారు వ్రాసియున్నారు. కానివారు తమయాశయమును స్థాపించుటకుఁ దగిన నిదర్శన మొక్కటైనఁ జూపినవారు కారు. రాజశేఖరవిలాసములోని సాధారణశైలిని రుక్మిణీపరిణయములోని మెఱుఁగు శైలినిఁజూచినను—

క॥ ఛందమునుంగావ్యాదుల
చందమునిం తైన నెఱుఁగ సతతము విద్వ
ద్బృందముల కృపనుగవితా
సందర్భంబొగనొనర్తు సాహసవృత్తిన్.

గీ॥ తప్పులున్న యెడల నొప్పులుగా నెంచి

పూనికావ్యమొనరఁ బూర్తిచేసి
కరుణమీఱమాకుఁ గామితార్థములెల్ల
ఘనతనొసఁగియేలు కొనుగిరీశ.

అను రాజశేఖరవిలాసములోని పద్యములను రుక్మిణీపరిణయములోని

క॥ చిరతరముగ నానేర్చిన
కరణిఁ రచియించినీకుఁ గావ్యమొసఁగెదఁ
సరగునదోషము లెల్లను
బరిహరమొనర్చిదయను బాలింపుమజా.

అనుపద్యముతోఁ బోల్చిచూచినను రాజశేఖరవిలాసమె రుక్మిణీపరిణయమునకంటె ముందురచింపఁబడినట్లు మాబుద్ధికిఁ దోఁచుచున్నది. రుక్మిణీపరిణయము ౧౭౦౪ సం॥ ప్రాంతమున నారంభింపఁబడినది గనుకనీ కావ్యము ౧౮వ శతాబ్ద ప్రారంభమున, జేయఁబడినదనితీర్మానించెదము.

K. V.

రాజశేఖర విలాసము.

ప్రథమాశ్వాసము.

శ్రీనగజాతనద్యుతులు చెల్వుమెఱుంగులుగా వియన్నదీ
ధ్వానములెల్ల గర్జితకదంబముగా రజతాచలాంబరా
స్థానివసించు శర్వజలదంబు కృపారసధారమీర మ
స్మానసబర్హి నెంతయు ఘనంబుగ సంతసమొందఁజేయుతన్.

చ॥ కరిముఖుఁగన్నతల్లి, శశిఖండవిభూషణు మూర్తిరాణి, భూ
ధరవరు ముద్దుపట్టి, నిజదాసగృహాంగణ కల్పవల్లి కి
న్నరగరుడోరగాద్యమర నవ్యకిరీట మణి ప్రభాళివి
స్ఫురితపదాబ్జ యా త్రిపురసుందరి మాకు నభీష్టమిచ్చుతన్.

ఉ॥ వల్లవపల్లవాధరు, లవారితభక్తి నిజాలుఁ డెంచుఁద
న్నెల్లనెఁబిల్చి యెంతయును మేలగు క్రొవ్విరిబాళ్ల సంగఁదా
నొల్లక యల్ల కప్పికొనియుంచిన వింతు లసంగుమంచు భా
గిల్లుకుచంబు లంటుచు హసించు ముకుందుఁడభీష్టమిచ్చుతన్.

గీ॥ కమలజార్చితమృదుపద కమలయైన । కమలవాయింట నేప్రొద్దు కడుముదమున
నిలిచి యభిలషితార్థముల్ గలుగఁజేసి । చిరతరంబైన కృపను రక్షించుఁగాఁత.

క॥ ఎంచఁదగు నంచ తేజిని । జంచలగతి నెక్కు జాణ సరసిజగర్భుం
డంచితమతిఁ జేఁదాననా । రించుం గావుతను మాకుఁ బ్రేమన్ శుభముల్.

సీ॥ వేదాది విద్యల వెలయించు పూబోణి నెఱిభక్తులతిఁ బ్రోచు నీలవేణి
యురుకవిత్వప్రౌఢి నొసఁగూర్చు కళ్యాణి మహనీయపుస్తకమహితపాణి
సఖిలగీర్వాణవన్దితసద్గుణశ్రేణి నిజలోచనప్రభానిర్జితైణి
ఘనతరోత్తుంగసైకతసన్నిభశ్రోణి రాజీవభవుని గారాబురాణి
సమదపికవాణి యవ్వాణి సంతతంబు । మదినిచైవారరచియించు మత్ప్రబంధ
మరసి దగ్దోషరహితమౌనట్లు గాను । జిరకృపాస్ఫూర్తిఁ బరిపూర్తి జేయుఁగాఁత.

చ॥ పొలుపుగఁ సీతుశింజితమునఁ బూనినయట్టి కపాల మాలికల్

వలనుఁ గఱాని గొప్పలుగ వండిన యుగ్రములంచు భ్రాంతిలో
కలజనియుంచి తుండమునఁబట్టి వెసం దినియెం గజాస్యుఁ డి
ట్లలరుచుఁ జేకొనుందుఁ గమనీయ మనంబున మత్కృతిం బ్రోచుఁ గావుతన్
చ॥ నవశశి నామ సౌమ్యకర రౌద్రుఁడు భార్గవసూను దానవుల్ కే
తుపులని చేరఁ గొల్చియుల తోయజశత్రు శేఖరుఁ బ్రదాయుఖ్యులో
దివిజుల కెల్లఁ గోరికల దీర్చగ మానసులై చెలంగుచుం
భువిని ప్రశస్తమైన ప్రహముల్ మముఁ బ్రోతురు గావుతం గ్రహాల్.
సీ॥ కిచ్చైవలంబులఁ గాక్షికతంబులఁ గొమరారు వృష్ణిజ కోకిలులను
లాలితహాసుఖ్యశాలనాదంబుల నిరుపమలాపనేందీవరములఁ
గినినియుత్తర హాపికి దిశల మానసైన దినహారపక్షసములను
బంధుర కరతలసంకేతహారంబుల వరవళి వీణాకా ప్రాతములను
శ్లాఘలుచునుండు నొకిజాదిణాస సరసి । నెపరఁ గ్రీడించుఁ గనిశహంసము మది యు
దుగితసేరంయు దినాడి వేని సుకృత । యుక్తమలఁ ద్రైకా నేడుఁ గాంతఁ జూర్ణగతిని.
సీ॥ ఆదాంత విచిత్ర పుణ్యశ్లోక వాల్మీకి నిఖిల శాస్త్రాగమాభ్యాస వ్యాసు
నాటకకవితా ప్రథితభూతి భవభూతిఁ జారుతరాతి యశోరుఁ జోరు
శ్రీ రాఘవ మాఘ మయూరు మయూరుని బంధుర నవపుష్ప బాణు బాణు
సహదేవ సోమేశ్వరుని శ్రీహర్షు హర్ష వాక్ప్రౌఢు శ్లాఘువమాఘు
కలిత విద్యాసమున్న సుగాళిదాసు । బుధజనానందకర ముఖాంభోజు భోజు
మరియు గీర్వాణ కావ్య నిర్మాణచతురు । లగు కవీంద్రులఁ బ్రార్థింతు నగణితముగ.
మ॥ రమణీ యన్నయభట్టుఁ దిక్కమఖి సోమప్రడు న్భాస్కరుం
ప్రమదిం పోతనఁ బేర్చు నాచ్యాయుని లోకఖ్యాతుఁ డౌ జిష్ణుభూ
డుపు బేశాన్ సురభీమసత్కవిని ధ్యంబాప్పత్రా నాథము
ఖ్యహ్మాహాన్ని ప్రాంచిత కావ్యకల్పకుల నేఁ బ్రార్థింతు నెల్లప్పుడున్.
సీ॥ గురుతర కౌండిన్యగోత్ర విఖ్యాతుండు బయ్యనామాత్యుఁ డేభవ్యలాత
సిరితాన్వదానప్తతమున హ్యాంద్రుండుతిమ్మనసచివఁ డేధీరుతండ్రి
ఘనుఁడు జక్కనమంత్రి కింనయు నరసన్నయమాదు భవ్వ చేమంత్రియనుఁ గుండన్న
లక్ష్మిభిన్నయు రాజన్న జక్కన్నయు సూరన్నయను మంత్రిసుతవరేణ్యు
లానరవీరవర పేరు ఘనతనిభుజ । లతెంవిభ్రవతలక్ష్మి చేచతురురాణి
లపన్ప్రకాశ ... యశోనిధాని । సన్నసకి నాగాంకి నామమాత్యుఁ జెంతు

రాజశేఖర విలాసము

క॥ ఖండనమునుం గావ్యాదుల । చండమునిం జైనసేనుఁ సతతము విద్వ
ద్బృందంబులక్ష్మిఁ గవితా । సంపత్సంబొందినాని సద్గుణసహవర్తిన్.

చ॥ ఎనయఁ బ్రసూనచాపమున వర్ధిల్లియఁ గూర్చిన సుందరాంగుల న్వా
సవలకుఁ గాదె మానవులు సంతసమందరు దుర్లభత్వ సా
వనతరశంభుభక్తియుత వాసనకున్నది మెచ్చి మాత్సర్యలిం
గినుగొని తప్పులెన్నక తగంగ గుణింపుఁడు సత్కవీశ్వరుల్.

వ॥ అని సకలవిబుధ విబుధ వినుతింగావించి మదిష్టదేవతా ప్రార్థనంబు జేసెద

సీ॥ శ్రీమద్గిరీంద్రజా చిత్తసరోహంస హంససహస్రదివ్య ప్రతాప
తాపసానేక సంతతరక్షణాధ్యక్ష యక్షేశసఖ్య దక్షయాగహరణ
రణరంగ రిపునాశ రజతాచలనివాస వాసవాంచిత పాదవనజయుగళ
గళమూలభూషణ లలితహాలాహల హాలధరాసు జనస్తుతా జ్ఞానాంగ
యంగసంభూతమథన సత్యప్రచార । చారణామరపోషణ సత్యవిభవ
భవవిమోహాక్ష యోగిహృత్పద్మపీఠ । పీఠపురివాసుఁడు కుక్కుటేశ్వర బుధనాథ.

సర్వలఘు సీసము

తరుణశశిధరణ సువితరణ భయహరణకర యరుణ సరసిరుహనిభచరణయుగళ
మదనమదమథన ఘనకనకధనతలవిజయ శివసదన జగదవన కరివదనజనక
వనజభవ వినుత పురహరణ జగదుల్లసన ఘనవినుత నరవరద ప్రమదదివిజ వినుత
బహుళతరవిభవ రిపుహరణ వనదిహరణ పటువిహరణ తతిగణ వినుత మహితచరిత
ధరణిరథ తరణిశతసదృశ హరిత్రిణయన । గిరిశగిరిశ ధనదసఖ శుభద నిగమవినుత
పరమగుణనికర మృదుహృదయ శరదశరధి । యుగళపదచరణ పరమపురుష గిరీశ.

క॥ సుగ్రీవనాథ దివిజని । వగ్రాహ్యత ప్రకాల హాలాహల వనరుహాయుగళా
సుగ్రీవదిరాసినస్తుత । భగ్రా శ్రీసుకుక్కుటేశ భవ్యవిలాసా

చ॥ వినుమఖిలేశ మర్త్యులకు వేడుకఁ గావ్యమొనర్ప ధాత్రిపై
నానరఁ సౌఖ్యసంపదల నర్థములై సుకవీంద్రు లందరా
ర్యసికి గవంద్య సీవిహారంబుల సౌఖ్యమొసంగు సాహస
చునుమది నెంచి నీకు సరసుల్ విని సంతసించ ప్రబంధము చెప్పెదన్

గీ॥ తప్పులున్న మొదలు నొప్పులుగా నెంచి ఘనకావ్యమొనరించు వారిఁ జేసి
కరుణ మీఱ మాకుఁ గామితార్థములెల్ల । ఘనత నొసఁగుమయ్య కుక్కుటేశ.

క॥ అని విన్నవించి యాతని । ఘనవరకరుణాసనాథగౌరవమున నే

నానగించెదనవ్విభునకు । జనులెల్లను బొగడఁదగిన సుస్థ్యంతంబుల్.

క॥ ధీరునకు భక్తజనమం । దారునకు సురారిమదవిదారునకు మహోదా
దారునకు నఖిలజగదా । ధారునకు నఘౌఘవారిదసమీరునకున్.

క॥ సోమునకురజితభూధర । ధామునకు నపాంగితాహిదామునకునరో
ద్దామునకుఁ బ్రకటసద్గుణ । ధామునకున్ బాలిశితధామునకెలమిన్

క॥ భవునకుశోషితసరసిజ । భవునకునగణితలసద్విభవునకు గౌరీ
ధవునకు వృషభేశ్వరసైం । ధవునకుగిరిబాంధవునకు ధవళాంగునకున్

క॥ శూలికివిమలదయాసం । శీలికి గజదైత్యచర్మ చేలికిఁ బారని
ర్మూలికిఁబరిపాలితదివి । జాలికినతహృత్పయోరుహాళికిభక్తిన్.

క॥ స్థాణునకునురుచతుర్భుజ । బాణునకుజితప్రసూన బాణునకుబుధ
త్రాణునకు నిరతపోషిత । బాణునకున్ సత్యవాక్యపారీణునకున్.

క॥ నరకిన్నరవిద్యాధర । గరుడోరగ సిద్ధసాధ్య గంధర్వసురా
సురపూజితచరణునకును । హరిణాంకనిభప్రకాశుఁడగుపశుపతికిన్.

క॥ భృంగిరిటనాట్యరతునకు । సంగరవిజయునకుపాణిసారంగునకున్
గంగాధరునకునబ్ధిని । షంగునకుర్వీరథునకు జగదధిపతికిన్.

క॥ యక్షాధీశ్వర సఖునకు । నక్షీణలసత్కృపాకటాక్షునకుగణా
ధ్యక్షప్రియునకువిదళిత । దక్షాధ్వరునకును ధర్మతాత్పర్యునకున్.

క॥ హరునకుఁగాంచనధరణీ । ధరకోదండునకుమృత్యుదర్పహరునకీ
శ్వరునకుఁబీఠాపురమం । దిరకుక్కుటలింగమునకు దివ్యాంగునకున్.

వ॥ అనంతసాష్టాంగ దండప్రణామంబులు సమర్పించి యద్దేవతాసార్వభౌమునకు నంకి
తంబుగఁదత్కృపాతిశయమున నామొనర్పం బూనినయట్టి రాజశేఖర విలాసంబునకుఁ
గథాక్రమంబెట్టిదనిన

ఉ॥ శ్రీకరలీలఁదొల్లి మునిసింహులనేకులు నైమిశాటవిం
బ్రాకటరీతి సూతుఁగని పల్మరు ప్రార్థనఁజేసి యెప్పుడున్
లోకములందు యోగిజనలోలుఁడుమాపతి తత్కథావళుల్
చేకొని వక్కనన్ వినినఁజేకురు సౌఖ్యము లెట్టివారికిన్.

సీ॥ అసమానఘోరదుఃఖారణ్యములకుఁబ్రజ్వలితాగ్నికీలలు శంభుకథలు
ఘనతరాఘౌఘాంధకారంబునకు లసజ్జలజాప్తబింబముల్ శంభుకథలు
గాఢామితోగ్రదుష్కర్మోరగములకు సమదమయూరముల్ శంభుకథలు

అపమృత్యుముఖ్యదోషాంభోధరములకుఝంఝూ లంబులు శంభు కథలు
సజ్జనస్తోత్ర పాత్రముల్ శంభు కథలు । సకలసంపత్కరంబులు శంభు కథలు
శాశ్వతైశ్వర్యయుక్తముల్ శంభు కథలు । సవనఫలదాయకంబులు శంభు కథలు.
గీ॥ గిరిశకథలందు నీవు నేర్పరివిమున్న । శంభునకు వేశ్యగాఁబ్రియసఖినొసంగి
యతనికారుణ్యమునకుఁబాత్రతవహించి । నట్టిమనుజేంద్రుకథఁదెల్పవయ్య మాకు.
క॥ అనవుడుసూతుఁడుమునులం । గనుఁగొనిచెసనిట్లు లనియె గౌరీశుకథల్
వినిపించెదననిపూనఁగ । జనులకుఁదరమగునె? యోగిసంఘములారా!
శా॥ వాణీశామరవల్లభాదులగుగీర్వాణుల్ నిజంబొప్పన
య్యేశాంశార్థవిభూషణుండెలియఁగా నింతేనియుంజాలరీ
క్షోణిన్ మానవుఁడెట్లు నేర్చునిద్ధధర్మస్థుల్ గొండబాచక్రభృ
ద్బాణుంగాంతురు సత్కథావకులునిత్యంబుం బ్రశంసించుచున్.
క॥ ఘనుఁడగుపినాకి చరితలు । వినయవివేకజ్ఞుఁడగుచు విలసిల్లెడుసూ
తునికిందెలిసినవిధమునఁ । బనివడియితరులకుఁదెలియఁ బలుకుట్లరయన్.
క॥ ఘనశైలంబులుంచెదుము । వననిధిలంఘనోడనిలిపి వడినీదెదుమ
గ్గ్రనికరణిభక్తియను నా । వనుగిరిశకథాసుధార్ణవంబీదఁదగున్
గీ॥ అట్లుగావున నతనిపాదాబ్జయుగము । భక్తితోడుతమదినిల్పి ప్రకటగతిని
మీరడిగినకథలెల్లఁగోరికలర । నెఱుఁగిఁబలికెద వినుఁడనియిట్లులనియె.
క॥ శ్రీకరస్వామిపుజనహ్వ । ట్చీకరస్థితి త్రిభువన ప్రథిత శివమతర
త్నాకరస్థి యనవరలకు । శ్రీకరస్థి సింధుకటకమను పురివెలయున్.
మ॥ శశికాంతోపల జాలనిర్మితమహా సౌధాగ్రభాగోల్లస
ద్విశదాబ్జాక్షులుఖేజనాంచితముఖావిర్భూతమందస్మితా
విశయప్రస్ఫుటకౌముదీ సుదితహృద్దేశానిశోద్యచ్చకో
రశకుంతావళిమైతనర్చుఁజెలునారన్ దత్పురంబెంతయున్.
చ॥ అరయఁగనప్పురిం గినకిపార్శ్వతలంబులఁ గేలిసల్పుసుం
దరులమొయారముల్ గని ముదంబుననచ్చరలెల్ల మెచ్చిభా
సురగతిఁగాన్కలంపిన ప్రసూనపుదండలనంగ నెల్లెడం
దరుచుఁగరత్నతోరణకదంబములందమమీరునెప్పుడున్
మ॥ లలనల్ తత్పురసౌధవీథులను డోలాకేళిచేయుండితా
రలపాలార్కసమి టఁజూచి తముపాదాబ్జద్యుతింపోలరాఁ

గల కెంపచెక్కియటంచుఁ జానకముఁ గ్రొక్కి కాంతముల్ రాలయ
ట్లలరెంగాదె సహస్రపాదుఁడను పేరావాసరస్వామికిన్.

గీ॥ నారులుమేనినలందిన నవ్యచంప । నారుల సౌరభ్యాసలం బానుచున్న
చంపకాళుల యీనసగణింబో మఱి । బరివితానాంచలాంచితసురభములు.

చ॥ మరకతరత్న సంఘటిత మానితపద్మ కదంబజాలకాం
తరములం దడిచే వెడలు తన్నవసారపు ధూపధూమముల్
గరువ తెంచరాచి సెలగుసంస్కులటంచు నటించు నెంతయున్
గుఱుతుగ మేదినీపతిని గోర్కెలచే శిఖిశ్రేణి సకాహమున్.

మ। నెలవు లిక్కిటు గోటవాలుఁ జనువో నటొప్ప నకోర్క వనీ
జ్వలపంకేరుహ రాగి రత్న రుచివ్యాప్తిన్ ప్రకాశించుని
ష్ఫలితం బెంతయు బరుగాంత రాం బజతులర్ వ్యాకోచధావంబుచే
నలరుం బున్నమ తేజుత న్మణిరుచుల్ పాంసాళిలన్ భ్రాంతిచేన్.

ఉ॥ గట్టిగ వెండిబంగరపు గట్టులె యుల్లసిల్లఁగాంచఁజే
పట్టియు భిక్షకుం దిరుగుభర్గ సదేటి విభూతియంచుఁ బె
న్నట్టులఁ బెంచు విత్తములఁ గ్రిక్కు నవీన్యము చేయుచుండు ర
త్న ప్రసారంపు సంఘములు భవ్యవిభూతిఁ జెలంగి యెప్పుడున్.

క॥ వేదుక నజుతో వాదం । బాడఁడుబుధ తాంగుఁ గుఱుదం పురాల నం
బాడ బుధుఁడు తజలనిధి । బాడిబులసిజ మునెల్లఁ బ్రస్తుతి సేయున్.

క॥ మారునియాకారముఁ బలు । మారును సిరసించు రాకుమారుపఁ బేటన్
మారెంచ లేకవసించిన । మారుతురవరులఁ బ్రాణము మారగునె పుదున్

క॥ ధనదుఁడను పేరుమాత్రము । తనకబ్బెంగాక పిలిచి ధనమొసఁగినకి
చ్చెను యక్షుఁడంచు నెంచుచు । ధనమిత్తురు బుధులఁ బిలిచి తత్పురవైశ్యుల్.

క॥ ధరణీసురాంఘ్రి సేవా । నిరతులు శ్రీకంఠభక్త నిపుణులు నిపుణం
జరసముద మహార్హ్యస్థులు । సరుసిర యశీలముఁ గలుగు శూద్రజనంబుల్

సీ॥ వలపొప్ప నీపండు పరె నింతి మాకన్న పండుగా పలనేసి యుండు కొమ్మ
కనుగొని మొప పంతులగానర నిప్పుడన్న గోరంట బంతులఁ గోరు కొనుడు
మారు పేరము లింక మాకెన్నఁడును నన్న మరువాటవేలగు మారు మొదలను
నను మోవిచి పురునకును వెల యెంతన్న బ్రియమంచు గీసి ... పగునె
యనుచుఁ దమువేరు పెరటింట తగమ ముత్తఁ । పురుకినల ... దెకాంగ్రుచింత్ర లెప నిమ

లాసముచుననున్నలక్ష్మిచు సంగరంగు । నంచము నెప్పుడును గొంచెందుముఖులు.

సీ॥ తిలకంబులలింగవిలిలకంబులాగి ఫాలఫలకంబులను ముద్దుగుబ్బకడిగ్గి
యుంచెంబులగుచుంచి రసంబు లెస్సగాడానంపంబుతో గుబ్బలంగునలంది
సింగారముగ సొమ్ము బంగారు తొడవులు పొంగారు పేడ్క దేచెంగసంబదాప్చి
బిత్తైననిలువు టేమలు నైనసన్నంపు వలువలు నుంగుచు పాడు ప్రొ
యుంగిభవకేళికింగోరుదాయంబవమ్ము । పల్లవలపూవసంగ సపల్లవింప
బొంకుమీగంబ విహరించుచుండు రెప్పుడు । వారకామిను లంతనవాయతమున.

శా॥ శుంభన్నక్రిమదాగ్నిచే బలువడుంశోభాగ్ర కాంచన
స్తంభస్వేదములు నేలిమబ్జముననకున్ శంకించి దంపత్త్వపా
గంభుండా విభు చెంతజేరినమహార్ధ శ్రేణులమ్మైవడిం
గుంభీగ్రంబుల నిశ్చయుండు నెపుడున్ గోటానుకోట్లన్నిన్.

చ॥ గుఱుతుగనిన్న యెఱుగు ఘోటక సంఘముతోడ నెంతయున్
బగవిడనోడి పేహరిబలంబులు నాయునికొనినాథ రం
కితులనుశేర్చినైన నధికంబుగు నైరము డిర్వలేక యా
కరణిన యుండె నిత్య మది కాదనవానికి నట్టులేటికన్.

గీ॥ రాజహంస ప్రభలచేత రాత్రి పగలు । పెంపుపెరిమ గాలి పోలుచుగోపురపు
రాజహంస ప్రతతులచే రమ్యమైన । సరసులలరారు నిత్యశోభల సరసులలర

సీ॥ లసచ్ఛక ఫలసల్లవాహారలలన శుకపికాది విహంగ శోభితములు
చందన్నిమాన సమ్యంచన్నరందాప్త నందిత భృంగ వృందిదిశములు
సతత వికాస సంచార నానావర రమణీయ గిరి విరాజితములు
సాలప్రసూనసౌరభ ఘుమఘుమానిత ఘోటహానిష్క్రతిమములు
మహిత సహకార పనసకదళ్యాదిఫలిత । నారికేళి కపిత్థ జంబీర నిచయ
కేతకీమ్మనమ్ము ఘుమఘుమలు । గుత్తులు నిత్య సుమవనములు.

సీ॥ లలిత హస్తములఁగు నలుగు విప్రోత్తములెప్పుడు కల్పకములలో సముద్రముల్లఁ
గాముధేనువులదు గోకులములెల్ల భాసిల్లు విపులముల్లగలయు సౌధముల
వలపొప్పు సమస్త విప్రవంశములందు మానంబులై రావణములలు వారణములు
రత్నములందు గారుడాసికంబు లల్లనైజయుంతులందులల్లిహారము
లిచ్చినాను నంబెయందున్నతిసేవ । గానగిరిరాజకోటి సంతతానందమై సత్యయుండు
రాజుల భగవ్రతం రాజునిపాటు సౌరభకొలువు పత్తెనదు సేట సముదిమెవ

సీ॥ ఆడఁడు స్వప్నంబులందైన నెప్పుడు పాటఁదప్పి యసత్యభాషణములు
చూడఁడొక్కెడనైన సురుచిర సౌందర్యవరవధూజనముఖపద్మములను
వీడఁడెంతటి యవివేక చిత్తులనైన శరణువేడిన భీతజనవితతుల
నోడఁడత్యుగ్రరణోర్వీస్థలులనైనఁ జలితుఁడై శాత్రవసంఘములకు
నతఁడు రాజేంద్రమాత్రుఁడే మహిఁదలంప । నర్థిదారిద్ర్యతిమిరార్కుఁ డమితయశుఁడు
భవ్య శివదేవరాయ భూపాలసుతుఁడు । భూరివిభవుండు భవ్యగుణభూధవుండు.

గీ॥ ధర్మగుణకాండములె చాలఁదనకుఁ దోడు । గాఁగ నరులను రక్షించు గణనలేక
ధర్మగుణకాండములె చాలఁదనకుఁ దోడు । గాఁగ నరులను శిక్షించు గణనలేక

సీ॥ అల చందురుని యందు గలకందుఁగని ముందు పలు చందముల నిందలిడి నొనర్చి
ఘనలీలలను శూలిగిరిమూలమున నీలమునుబోలు రుచి జాలమును హసించి
తగసీరి పైభూరి తరహారి యగుచీరఁగని సారెకునుఁ గేరి వినుతిమీరి
పికవాణియగువాణి పృథువేణి గలపోణి మిసిజాణతనమున మించనాడి
కుందమందార విశదారవింద చంద । నేందుమణిహార తారకాహీరవార
ఘుటదిరదస్ఫూర్తి గొనరించుఁ జలము మిగుల । వరునతోడుతనమ్మహావరునికీర్తి.

సీ॥ కోరినయప్పుడే కురియును వర్షంబు భూమిఫలించు సస్యతము గాగ
మొదవులు పాలిచ్చు మూడువేళలయందు విడువక కాచును వృక్షతతులు
పెరినపమృత్యువుల నెఱుఁగరెవ్వారైనఁ జోరరుగ్బాధలు సోకుటరిది
జలతృణోపేతమై విలసిల్లు ధారుణి నిత్యోత్సవము లొప్పు నఖిల దిశల
జనులు కలనైన గలహంబుఁగనుటలేదు । జాతిభేదంబు దప్పక జరుగుచుండు
జలరుహాప్తాన్వయాంభోధి చంద్రుఁడగుచుఁ । దనరు భవ్యాంబిభుఁడేలు ధరణియందు

గీ॥ వరతపుణ్యవ్రతలు గుణోన్నతలు పతికి । హితలశేషజగజ్జనినుతలు భాగ్య
వతులు రూపున మారటరతులు సుమతులు । లతుల సౌజన్య యుతలిద్దు రతనిసతులు.

గీ॥ వాలొనన్గవనజాక్షి చస్లాంబ । మతియుఁబిన్నపోలఁబిమల్లికాంబ
పవతులెరసులేక సతతంబు మెలఁగుచు । నవతులేక యుండ్రు సస్యవరుని.

సీ॥ కమనీయమేఘసంఘటితభూరినితంబ పోషితాశేషసద్భృత్యకుటుంబ
సుందరాస్యప్రభానిందితశశిబింబ మధురోష్ఠ విహసితమహితబింబ
చికురకోమలకాంతి జితమత్తరోలంబ కేవలతరకరుణావలంబ
యానావధానప్రహాసితకాదంబ నిఖిలపాపనాశసద్ధర్మశంబ
గురుజనానందకరలసద్గుణకదంబ । సేవకాభీష్టఫలసంప్రదాంబ

శివ చరణ భక్తి వాసనాంచిత కదంబ।సతత సత్యవ్రతాలంబ చెన్నమాంబ.

శా॥ ఆ చెన్నాంబ విలాసవైఖరులు భాషాధీశ భోగీశులున్
వాచా ప్రౌఢిని బల్కఁజాలరల గీర్వాణాబ్జపత్రాక్షులం
దా చెల్వంబొకయింతయుం గలుగదిట్లైనట్టి యా ప్రేమతో
భూచక్రంబునఁ గల్గు నిందుముఖులం బోల్పంగ సిద్ధాంతకే!

చ॥ కిలికి పదద్వయంబునకుఁ గ్రక్కున నోడిన క్రీడఁ గచ్ఛపా
వళి తలఁజూపఁ జాలక జవంబున లోతగు నీటిలోఁ బడెం
దలరఁగ నెఱ్ఱతామరలు దట్టపుకాంతికి నోడి తప్పదం
బులఁబడి యెప్పుడున్ వనలిపోక భజించునహర్నిశంబులన్

గీ॥ సఖియజంఘాయుగంబుతో సాటిరాఁగఁ దలచి యెదిరించి నోడి డెందమున నలియు
ఖేలచేఁగాదె పొట్టలు పిగులుచుండుఁ। గలువ ర్భములెల్ల నక్రమములతోడ

క॥ ఊరు మనహాడలతో మతి।సరిపోలఁదలచి మానుచక్కఁదనకటుల్
పెరిఁజిరితరుగుగాకిటు।తరముగునే పిల్లపిల్లతరములఁ దనుకున్

క॥ కిలికిపిరుందులకెనఁగాఁ।బులినములింకము తలెములఁబోలెను సైకతోఁ
దలతుల చనుచుండెకువే। దలఁకులయన నేలవానితో సరిగునే

గీ॥ ఆలివననిలకు నోడి రాయంచనుటులు।లరయ సిలుపెల్ల వెల్లనై యుమాక్షులోన
విద్విరోధంబు సాధించఁదలఁపి కాక।కిమలమాని నెవనవిసెక దెకారణంబు

చ॥ పికమరివిప్రి మస్త రణచేసమునిచ్చిటకు నిధిరు భయముల్
పరియులుజేసి తల్పిచితభక్షణసేయునృగేంద్రకోలు నా
గురుగుంచదసూక్ష్మ మధ్యముని కుంచనిసోడియుస్పృశ్యమన్యోఁగా
కిరదు గుణాంతరాళిముల నట్టువసించవి నేలవాసనన్.

గీ॥ లోనవళులెప్పుడును దాకునిచెచయుఁదు। నిలుకిడినుకింత యును లేకచలనమొందు
మందునంసును బలుమారు నుల్లసయున। భంగితమునన్ను జలధితరంగములకు.

చ॥ పొలఁతుకయాకుచరలకుఁ బొందునినాభిగుహాన్వయించను
గ్రిదపుమాఘరిద్వయము మిళిష్టునలేపన దివ్యసౌరభం
బలపాలయాద్రి శృంగ సముపంచిత చంచలమును వదంద నా
సీమనుచుండయద్వేడిలి నిల్చినసీలభుజంగ మాయనన్ .

చ॥ చదమునన జంద్రుడెంచెఁగను జక్కవవాచెలిగుప్పచన్నులై
పొలుపుగనన్ప్రవించి మడిఁబూనిన సోఘ్వసనల్ల దీరరి

ద్విలసిత నామధేయమున వేమరుఁ జెల్వగునట్టి చంద్రస
మ్మిళితము లైవసించుఁ జెలిమిన్ మనెనో యననొప్పు నెప్పుడున్.

క॥ విరిచెండ్లు నిమ్మపండ్లును । గిరుసొప్పగు పసిడిగిండ్లు కరికుంభములున్
సరిగావా వరవర్ణిని । గురుకుచయుగళంబుతోడ గోరంతైనన్.

క॥ గళమునకు నోడి శంఖము । గళగళమని పలుకుచుండెఁ గలకంఠంబుల్
పలుచోదంబులనయ్యు । గ్గళిసుస్వరమునకు నోడి మలినములయ్యెన్.

సీ॥ వనజాక్షి కెమ్మోవి కెనఁబోల్పఁదగునని పల్కుదళాల్ గావె పల్లవములు
శుకవాణియధరంబునకు సాటిరావంచుఁ గీర్తింపఁబాల్గావె కెంపులెల్ల
సెలనాగ పెదవితోఁ దులయంచుఁ బొగడంగ విలువ దేరును గావె విద్రుమంబు
లింతివాతెఱతోడ సీడనంగన గంధరహితంబు నగుఁగాదె రక్తకంబు
నరయ నెందులతోఁ బ్రతియనఁగవచ్చుఁ । బలుచనైతే నెలాలుకుచు విలువఁదెగక
సతతఘనసార సౌరభోన్నతులఁ దనరు । కంబుకంధర రదనాంశుకంబునకును.

క॥ తలతలమను వజ్రంబులఁ । దలతలమను నిందువదన దంతమరీచుల్
కలకలమనినొదు రాచిలు । కలకలమనుపల్ గలంచుఁగలికిమృదూక్తుల్.

ఉ॥ తామరసాక్షి వీనుఁగవ తానవ పంక్తులనెంచఁజాలుఁద
త్కామినితళ్కుఁ జెక్కులల కాముని చేతి మెఱుంగుటద్దముల్
సామజగామినాసికము సంపఁగి మొగ్గల నెగ్గులాడు నా
కోమలిలోచనంబులు చకోరగణంబుల నేలు నెంతయున్.

క॥ వనితారత్నంబునకుం । గనుబొమలందమున మీరు కందర్పునిచేఁ
దనరెడి సింగిణివిండ్లో । యనుచున్ జనులెల్లఁజూచి యభినుతిచేయన్.

మ॥ నెరినజ్జాహ్వయమిర్వరందు నలరన్నీరేజతారేశులా
తరుణీరత్నము ముద్దునెమ్మొగము చందంబందవాదించుచో
సరసీజావళి కోడెఁగాదని మొరుల్ చర్చింప సర్వోర్వికిం
గరమాహ్లాదముచేయుచంద్రుఁగని ప్రసుక్కన్ వానికక్లేటికిన్.

క॥ నీలంబులమృదుతరశై । వాలంబులఁ జారుచమరవాలంబులవ
ద్రోలంబమేచకాంబుద । జాలంబులసోఁజాలు సఖిచికురంబుల్.

సీ॥ జలజాక్షి మసుకురుల్ శైవాలలతికలు రాజాస్యవళులు తరంగతతులు
కలకంఠిలోచనంబులు కందుమీనులుసుమ గంధివిమలహాస్యములు నురుగు
లతివకంఠము దక్షిణావర్తశంఖంబు భామచన్నుబ్బలు పర్వతములు

కామినీమణిజంఘికలు మకరంబులు చానపిరుందులు సైకతములు
గంధగజయానచరణముల్ కచ్ఛపములు।రమణిహారంబులెల్లను రమ్యమణులు
తరుణి ఘననాభిసుడియనఁదనరుచుండుఁ । గాఢునవిలాసజలరాశి యావెలంది.

వ॥ ఇవ్విధంబున ననన్యసామాన్య యౌవన సౌందర్య సద్గుణ కదంబయగు చల్లమాంబ యు నఖిలగుణంబుల నప్పరమపతివ్రతారత్నంబున కెనయందగు మల్లికాదేవియుం ద నకుఁ బ్రియపత్నులుగా నభీష్టభోగంబులనాభవించుచుండి యారాజపురందరుండొక్క నాఁడాత్మగతంబున నిట్లని వితర్కించె నంత.

చ॥ సిరిగలనాఁడె మానవుఁడ శేషజగద్విదితంబుగాఁగసు
స్థిరతరమైనకీర్తులను జెందుటమేలగు నట్లుగానిచో
సిరియును లేమియుందలఁపఁ జీకటివెన్నెలవాసిగాకయె
వ్వరికిని లేతప్రాయమును వార్ధకమున్ గురిగాదెమేదినిన్.

గీ॥ ధనముగల్గియుండ ధర్మంబుసేయక । యున్ననదియుఁబరుల కౌదవుఁగాదె
తేటులెల్లఁగూడి తేనియఁగూర్చిన । నొరులకబ్బినట్లు లెఱుఁగుకొనిన.

గీ॥ చెలఁగుచౌశితిలక్షల జీవరాసు । లవనిఁజరియించి నరకంబులనుభవించి
యంతమీదట మనుఁజుఁడై యవతరించి । తేటపడఁగ సమస్తంబు తెలిసియుండు.

ఉ॥ అట్టిమనుష్యదేహమటు లబ్బినయప్పుడె భక్తిమీరఁగా
గట్టులరేనియల్లునిజగద్విభు నీశ్వరునిందుశేఖరుం
గట్టిగఁబూజసేయుచునుఁ గౌతుకలీలలఁగీర్తికాంతఁజే
పట్టితుదిం దిరంబయిన భవ్యపదంబునుఁజెందమేలగున్.

క॥ అడిగినవస్తువులొరులకుఁ।గడువేడ్కనొసఁగి ముజ్జగంబులకుండా
నొడయఁడగునట్టి శంభునిఁ । దడయకహర్షింపఁజేతుఁదథ్యముమీరన్.

క॥ ఈవిధమున వ్రతకార్యముఁ।గావిఁపఁదలంచుచోటు గావలయుఁదగ
న్పావనతరగురుదీక్షను । ధీవరులగువారలకు నధికతరభక్తిన్.

క॥ పొసఁగగురుచరణయుగళము । వెసఁగాంచిన యపుడెతొలఁగువెలిచియఘంబుల్
విసవిసఁబవనుఁడు జవమున । విసరినవిడిపొఱుజలదవిసరముభంగిన్.

మ॥ వనజాతప్రభవాండమండిత జగద్వ్యాకీర్ణుఁడైయొప్పుభ
ర్గునిఁగాంచన్ గురునాశ్రయింపవలయుం గుంభాంతరాపూర్ణద
ధ్యనిశోధ్యన్నవనీతమారయఁగఁదథ్యంబొప్పనెల్లప్పుడున్
ఘనమందారమునాశ్రయించుకరణిన్ గౌతూహల ప్రక్రియన్.

సీ॥ బహుజన్మజనితమౌ పాపాబ్ధికిని నావ చర్చింప సద్గురుచరణసేవ
కమనీయపుణ్యలోకప్రాప్తికిని త్రోవ చర్చింప సద్గురు చరణసేవ
చిరతరైశ్వర్య లక్ష్మీప్రదంబగు త్రోవ చర్చింప సద్గురుచరణసేవ
దుష్కర్మరుక్సంహతులకు నౌషధసేవ చర్చింప సద్గురుచరణసేవ
వనజసంభవ ముఖ్యగీర్వాణబృంద । ములకుఁ గానంగరాని శంభునిపదాబ్జ
దర్శనం బాత్మఁ గోరినధన్యమతుల । కిరవలరు త్రోవ సద్గురుచరణసేవ.

క॥ అనితలఁచి యాక్షణంబున । దినకరకులజలధి శీతదీధితియగున
జ్జనపాలవరుఁడు కౌతుక । మునఁ దనరారుచును వేగమునఁ బయనంబై.

సీ॥ గములుగూడుకకురంగముల చందమున వేగమునఁ బారెడు తురంగములతోడ
నరులకచ్చెరువుగాఁ దరలియాడెడు పెద్దగిరులఁ బోలెడుగంధకరులతోడ
నతులు సేయఁగఁ జాలు గతులఁ జెల్వలరారు నతులశతాంగ సంహతులతోడఁ
గుటిలారివరులఁ గోమటులఁ జేసెడి మహార్భటులుగల్గిన వీరభటులతోడ
హితులతో మాన్యులగు పురోహితులతోడ । బుధులతోడను వంది మాగధులతోడ
మఱియుఁ దక్కిన పరివారమరుదు మీఱఁ । గొలువఁ జనియె నిలాభర్త గురునికడకు.

క॥ అటులగిరికనియె నరపతి । పటుశైవక ధారహాస్యభాసురహృదయున్
ఘటితాఖిల జనకామున్ । నిటలాక్షపదాబ్జభక్తినిధి నాచార్యున్.

క॥ కనుఁగొని వినయంబునఁ బడ । వనజంబుల కెఱఁగి లేచి వసుధాధిపుఁడో
య్యనముకుళితకర తలుఁడై । వినుతింపఁగఁ జూచి గురుఁడు వేనని ట్లనియెన్.

మ॥ క్షితినాథోత్తమ! నీకు నీసతులకున్ క్షేమంబె? నీమంబుతో
సతతంబుం బ్రజ నేలుచుందువె? నీసైన్యంబు లెల్లం బలో
న్నతి నొప్పారుటఁ జేసి శత్రువరులన్ మర్దించి యిష్టార్థముల్
కుతుకంబొప్పఁగ ధారుణీసురులకుం గొంచింపకీఁ జూతువే?

క॥ పరమర్మభేదనుండును । జిరమతిమంతుండు హితుఁడు శిష్టవ్రతుఁడున్
వరకులజుండును ఁగరుణా । నిరతుండును నైనమంత్రి నీయెడఁ గలఁడే?

క॥ దేవాధీశ్వరునకును । జీవుఁడు దా మంత్రియగుట చే ఘనుఁడయ్యెం
గావున విభవముఁ గోరిన । భూవిభునకు మంత్రివరుఁడు భూషణమరయన్.

ఉ॥ స్నానము సేయునీమమును శంభుపదార్చనఁ జేయుమర్త్యుఁడున్
దానలఁ గల్గునన్నమును వారిరుహాహితుఁ డుండు రాత్రియున్
మానిని గల్గుసౌఖ్యమును మంత్రివరేణ్యుఁడు గల్గ నొప్పున

ధ్యానవనాథు రాజ్యమును మానఁగఁ దేటపఱించు నెంతయున్.

వ॥ అట్లగుటఁ జేసి నేర్పరి యగుమంత్రిగల రాజు రిపులం జయించి యక్షీణ రాజ్య సుఖంబు లనుభవించుం గావున సప్తాంగ బలంబులకన్నఁ బెద్దయగు మంత్రాంగబలంబు పరిగ్రహించితివే యని మఱియు భవదాగమన ప్రయోజనంబును సవిస్తరంబుగాఁ దెల్పుమనిన నద్ధరావల్లభుం డిట్లనియె.

క॥ జనసుత! మీరాజ్ఞ యొసం । గినరీతి నొనర్చినాఁడఁ గృతపుణ్య! భవ
ద్ఘనకరుణను నేనిచటకిఁ । జనుదెంచుట మీపదాంబుజంబులఁ గొల్వన్.

సీ॥ గురునాథ! జంగంబు గోరిన వస్తువు లెద్దియైన ముదంబు నివ్వటిల్ల
నొసఁగి జగంబులం దసమాన కీర్తులఁ జెంది గిరీశుఁ డానంద మొంద
నట్టుగావించెదనని తగనూహించి వ్రతము చేకొనఁగోరి వచ్చినాఁడ
మీర లిందులకిచ్చ మెచ్చి యాదరమున నీక్షింప నిప్పుడే దీక్షయొసఁగి
భూతినొక్కింత నొసటిపై బొట్టుబెట్టి । పాదతీర్థంబు మూర్ధంబు పైని జల్లి
యాజ్ఞదయ సేయుమనుటయు నతనిఁ జూచి యద్భుతంబొంది యాచార్యుఁ డనియె నృపుడు

ఉ॥ ఓనరనాథ! భూరిసుగుణోన్నత! నీవిపు డాత్మలోపలం
బూనినకార్యమూపవనభుగ్వరకంకణుఁడైననిష్ఠతోఁ
దా నొనరింపఁజాలఁడట ధారుణిలో జనులెట్లు నేర్తుర
ల్లైనప్రయోజనంబునకు నర్థమొ నీకిటులూహ సేయుటల్.

ఉ॥ ఇప్పటిభక్తిమార్గము నరేశ్వర! చిత్తమునందు నెప్పుడుం
దప్పక నిల్పఁజాలుదువె? తద్విధమెంతయు దుర్లభంబు నీ
కెప్పగిదిం బొసంగు? వసుధేశ్వరు లెక్కడ! చెప్పఁ జోద్యమై
యొప్పు వ్రతంబు లెక్కడ? మనోభవరూప! యెఱుంగఁ బల్కుమా.

క॥ ఇచ్చెదరనుచోటికిఁ గడు । వచ్చెద రార్యులు చెలంగి వారికిఁ గృపతో
నిచ్చల్ గలుగు పదార్థము । లాచ్చెంబించుకయు లేక యొసఁగన్ వలయున్.

ఉ॥ ఆరయఁ బుత్రులైన సతులైనఁ దమాభవులైనఁ గాంచనా
గారములైనఁ జెల్వమగు కాయ మొకించుకఁ గోరికలైన యా
ధారుణియైన నిట్టిశపథంబొనరించినచోట వేటుగాఁ
గోరికమెంతచేదనక గొబ్బున నీవలయున్ బుధాళికిన్.

చ॥ ఘనులరుదెంచి యాఁదరముగాని పదార్థము లానతోడఁ గో
రిధరాడనీయఁజాలక ధరిత్రిపయున్నగుబాటుఁ జెందుకం

కొను విను భూవరా! మునుపటింబలె నూరక మీరతో వసిం
చినదియు మేలు సుత్కృత శేఖరు నెమ్మదిఁ బూజఁ జేయుచు౯.

క॥ అదియునుగాక యొకడగునటి । వదలి వెన౯ శిష్యవరుఁడు వ్రతభంగము చేఁ
బాదవినయప్పుడో కించుకఁ । గొదవంటుఁ జుమీ! తలంపగురునాథునకు౯.

ఉ॥ నారుడు రాజశేఖరుఁడు నవ్వల ర౯ గుణుఁ డా విచల్కెనో
దేవ! భవత్ప్రసాదమున ధీరత మీయెడఁ గద్ద్రవ్యతంబు పూ
ర్వీవరులెల్ల నెన్నఁగను వేడ్క నొనర్చెద నంశయంబు మీ
భావము నందు నిల్ప కకృపామతి నానతియీవె శ్రుత౯.

మ॥ అరవిందోదర తుల్యపుణ్యయుత కార్యారంభ నంరంభవి
స్ఫురితాకీర్ణ దృఢాంతరంగమితరంబుల్ గోరుటల్ సేర్పునే?
చిరగీర్వాణతరంగిణీ విమలవీచీజాలలీలా నిరం
తరనంతోషిత రాజహంసమిరవాందం జేరునే నాగుల౯?

వ॥ అదియునుంగాక.

సీ॥ నతినమ్ము మహారిశ్చంద్రభూనాథుండు నత్యంబు నిలుపఁడే జగము మెచ్చఁ
దనతండ్రియానతిఁ దప్పక హాక్షించి రాజ్యంబు వదలఁడే రాఘవుండు?
శిబిచక్రవర్తి వాసిగఁ దాల్పఁడే గతుఁ గానకా నిదేహంబుఁ గోసియీఁడె?
ధనశమీఁ బరోపకారార్థము దధీచి తానస్థులొసఁగఁడే తనువు విడిచి?
వారలెల్లను బుద్ధిమన్నారి యుండరు?। నలిశంబగు ప్రఖ్యాతి వెలసెఁగాక
వినుము గురునాథ! యుఁకఁ దెక్కులనఁగ నెందు। కలుల నకీర్తి నిలిచెద నని యంద.

చ॥ జలనిధులింకిన౯ ధరణిఁ జంద్రుఁడు గ్రుంకిన మేఘ జంకిన౯
జలజలమంచుఁ జుక్కలు కృశంబడుఁదుల్లిన భూమి గ్రుంగినం
గులగిరులెల్లఁ ద్రెల్లగిలి ...రులో విర్రవిగ్గనం
బాలుపుగనీ వ్రతంబు నరోత్తమ సత్యశీలుండు మెచ్చఁగ౯.

వ॥ మహాత్మా! మీయనుగ్రహంబువలన మన్మానసంబున నంతోషించుచున్నయది మీరిందుల
కువంశమున విశ్రుతం బాశీర్వచనంబు యునని ప్రార్థించిన.

గీ॥ ఇన్నివిధముల నీమది నెన్నిచూచి। గట్టిగా గుట్టి పడము గల్గు రైన
భూమిపాలక! మాకేమి భూమిపాలి। భూరిసాధనమున పంపు భాగ్యమిదియు.

క॥ కరుణారసపూరితన్యా। కృపఁబూఁదైనపుడు గురుఁడు జననతి నాటన్
దరిగున మాటికొంచుక। తిరముగ నిడియాజ్ఞ నాఁగదినకరకులుఁడు౯.

క॥ శరణార్థియగుచుశరమున। గురుపదతీర్థంబుఁజల్లుకొనిసద్భక్తిం
బరివర్ణించుచునొయ్యన। మరలెంబరికధికసంభ్రమంబలరారన్.

ఉ॥ అంతఁగొంతలేకబలమంతయుఁజెంతననంతవాజులన్
దంతులనెక్కుడొంతయునిశాంతజవంబుననంతకంతకుం
బంతముమీరవింతలుగబంతులుసాగియొకంతరాఁగభూ
కాంతుఁడుసొచ్చెనప్పురముకాంతలుసేసలఁజల్లుచుండఁగన్.

చ॥ అలికులవేణులెల్లమణిహర్మ్యతలంబులనిల్చిచెల్వుగాఁ
గలువలునాణిముత్తెములుగాథముగాఁబయిఁజల్లనప్పుడ
జ్జలజహితాన్వయుండలరెఁజారుతరంబుగఁదారకాగణం
బులుబలుదిక్కులంగొలువఁబొల్పగుచల్లనిచంద్రుఁడోయనన్.

గీ॥ రమణఁదమకొత్తమేదినీరమణునకును। బసిఁడిపళ్లెరములనుదీవములనుంచి
రమణులతనునికంఠహారమణులనఁగ। నివ్వళులరుచునారతులిచ్చిరపుడు.

గీ॥ ఇందుకాంతావళులభావమొల్లఁగఁబొఁగ। రాజువయఁబర్వతమునుఁజేరంగజేఁగి
యిందుఁగాంతావళులభావమొల్లఁగరఁగ।రాజువయఁబర్వతమునుఁజేరంగజేసి.

వ॥ ఈచందంబునఁ బౌరసుందరీ సందోహం బందంబగు నానందంబు నెందంబులం
గ్రందుకొన నందందదపయిం దోలంగించెదు కుందాది సుమబృందంబుల గంధం
బుబుపొందుగా హృదయారవిందంబులకు విందొనర్ప వందిమాగధులు సుందర వం
దదిగొనివినుతింప దివ్యదుందుభి నాదంబులు చెలంగఁ గందర్ప సుందరుండగు వ
సుంధరాపురందరుండు మందహాసం బొదవ నిజమందిరంబుం బ్రవేశించి తనయుం
డుముఖులుం దాను సుఖంబున వసించెనంత.

మ॥ సరసీజోద్భవరుక్మకారకుఁడు ఘ్నసస్త్రీమణిం బ్రేమతోఁ
గరమింపొందనలంకరించుటకుఁజొగంగాఁచితానీటిలోఁ
బరగన్ముంచివేయట్టిమేల్మియగుబల్బంగారపుంబాచియ
స్ఫురణన్భానుఁడువచ్చెమింటనిధిజక్రుంగ్రుంకెనొక్కుమ్మడిన్.

గీ॥ గాఢకువలయములరించరాఁదలంచు। టెంచినయాధికారికట్టించినట్టి
భవ్యకల్హారతోరణపంక్తియనఁగ। సాంధ్యరాగములలసిల్లెసాంద్రములుగ.

మ॥ గురుపత్నిన్వరియించుద్రోహిరసుఁగన్గోరాదుటంచునాసుధా
కరురాకల్మదిసెంచివచ్చినిసువక్త్రింబుగగమ్యంబైన
ట్లురయంబున్యవధూమణుల్ధరణినత్యంతోగ్రతోసమ్మున్

సరవిస్న్యాననొల్లకుందురుగదా చర్చింప నెంతేనియున్.

సీ॥ విటులపైమదనుండు వెడలుచో దిక్కులఁ గ్రమ్ము పికాళిసంఘుష్టనంగ
మిగులనిశాకాంత మేల్ముసుంగుకొన్న లాలితనీలచేలంబనంగఁ
బద్మబాంధవునితోఁ బాసి వర్తించు వాసరలక్ష్మీ ఘనదుర్యశంబనంగ
నజుఁడు విష్ణుపదంబున మరఁ బూజించినఁ బరగు నిందీవరప్రతతియనఁగ
నవనిఁ దము నెందుఁ జొరనీక దవిలెనంచుఁ । దపనుఁ డపరాబ్ధిఁ బడెనింకఁ దాఁగ నేల
యనుచు గిరిగుహలందుండి యొనరవెడలు । కలుషతతియనఁ బర్వె దిక్కులఁ దమంబు.

గీ॥ పేర్మి రేయేఁడు కుముదినిఁ బెండ్లియాడ । రమణఁ బఱతెంచు నని తిమిరమణి చదలు
మంగలంబున వేచిన మంగళార్థ । లాజలవరుసఁ దారకల్లనఁ జెలంగె.

గీ॥ దృఢతమోభూత బాధితదిగ్వధూటిఁ । బ్రోవఁ దత్కాలఘనయోగిపూన్కిఁ దెచ్చి
పట్టి బల్లిద్విటీయన నబ్జవైరి । యురుతరశ్రీలఁ దానంత నుదయమయ్యె.

సీ॥ అజుఁడు చకోరామరావనార్థము నిల్పఁ గొమరారు నమృతంపుఁ గుండయనఁగఁ
బతిరాక కును నిశాసతి హారతింబట్టు బాగైన రజతంపుఁ బాత్రయనఁగ
ఘనపాంథహృత్పద్మవనములు గలఁచంగఁ దవిలియేతెంచు చౌదంతియనఁగఁ
దాఁగ కన్నె ముదమందిన గుగాకయనుచుఁ బ్రాజ్ఞగము చూపెడు దర్పణంబనంగ
విశదకాంతుల నంతంత వృద్ధిపొంది । శీతకరబింబ మింపొందఁ జెలఁగె దిశల
సాంద్రతరముగఁ జంద్రికాసమితి దనరెఁ । గోరికల మీఱి కేరంజకోరకములు

వ॥ అయ్యెడ.

సీ॥ పట్టైన సిగలపైఁ బట్టు బొందులు జుట్టి వలిపె గుడ్డలఁ బొంకమలరఁ గట్టి
సొగసుగా నుదుటఁ గస్తూరిరేఖలు దీర్చి కడఁగి ముత్యాలచౌకట్లు గట్టి
కరములఁ బచ్చల కడియంబులొగిఁ దాల్చి కంఠమాలికలు చొక్కమున నించి
చలువదుప్పటులు పైవలెవాటుగా వించి కరమొప్పు జందనగంధమలఁది
మల్లెపూదండలింపు శోభిల్లఁ బూని । పంచుటాకులు కపురంపు బాగలూని
పరగఁ జేపట్టి యొయ్యారి భామలెనఁగ । విటులు విహరింప సాగిరవ్వేళయందు.

చ॥ చెలువగు పెన్నెరుల్ దళుకుఁ జెక్కులు నిద్దపు ముద్దుమోములుం
గులుకు మిటారి చన్గవలు గొప్ప పిరుందులు వాలుఁ జూపులు
న్గిలకిలనవ్వులున్ మిగుల నేటగు గాటపు సూటిమాటలుం
గలిగి విటావళిం దిరము గావలపింతురు వేడ్కలత్తఱిన్.

చ॥ చిలుకల తేజును గ్గెలుతు సింగిణి విల్లును దేఁటి నారియున్

బలుచిగురాకుడాలు సువసంతప్రియసైన్యము పుష్పదూపులన్
తెలఁగెడుమీనుటెక్కమునుఁ జెన్నొదవన్వడలెన్ విటాళిపై
బలయమరుద్వసంతఘనమంత్రులఁగూడి రతీశుఁడయ్యెడన్.

క॥ పుండ్రేక్షుచాపమునఁగడు । వేంద్రపుఁబూటమ్ముఁదాఁకి విరహిజనులఁ జే
ష్క్రంద్రనపుడేసె మన్మథుఁ । డేంద్రాయని కొమరుఁడు దన్నెదురుట లేమిన్.

చ॥ బలములబాణఁదీర్చి నిజబాణపరంపర లెల్లనేర్చి, దో
ర్బలమరుదాళిఁబేర్చి, కనుబాగుగఁగింగిణిఁజేర్చి, లీలతోఁ
బలుమఱు నేసియార్చి, విరబంభరవేణులఁదార్చి, నాథులం
గలయఁగఁగూర్చ నోర్చియల కాయజు వైఖరి సేతురే! కొమరుల్.

ఉ॥ కొమ్మలనంగనాపృపుళుఁగొమ్మలఁజేరి విరూత్మదివ్యగం
ధమ్ములఁ గేరి పొంకి సమితమ్మగు తేనియఁ గ్రోలిసోలి తా
ముమ్మరమైన కోడిచను మొగ్గలమీఁద వ్రాలి [illegible]లసా
ఖ్యమ్ములఁదేలె లీలఁ బురుషావళి యన్ మధుపంబు లయ్యెడన్.

గీ॥ అంతఁగడఁక నంత కాంతకుఁ డంగజుఁ । డరయఁ దనకు భక్తు డగుని సృష్టకము
జనుల నేచుటెల్లఁ సరగ వేగుచుక్కై । వడిని వేగుచుక్క [illegible].

[illegible]॥
కిటిక్కటకాలెంత మునుఁ జెక్కులగు దిక్కులను నిక్కి [illegible] భనిక్కలె త్రావాసికన్
జుక్కలను సోముఁడును [illegible] టాలంగిరల జక్కవలు గేరమరుఁ [illegible]
జక్కఁగ విహంగములు జిక్కువడియున్న తమ చెక్కులలరించుకొని [illegible]
[illegible] తేటి నులక్కమల రాజపయిఁ [illegible] చుఁ జరించె [illegible] టమునింగన్

చ॥ అతులత రామ్ములెల్లనల రారఁగ నెంత యుఁగ్రోధ [illegible]డై
నతజన ఘోరకేళ్ళి [illegible] ఘవనంబులఁగాల్పఁగ నాత్మ నెంచి [illegible]
[illegible] తసరు [illegible] యలగ [illegible] ధవ [illegible] యస్వథం [illegible]
[illegible] జంభ [illegible] డంతటన్.

క॥ పురివనములఁ [illegible] । [illegible] కోకిలనంతి పురములలోఁగ
పురపుంధూపములై దిగో । పురములై [illegible] కుంభములు నిల్పి తాన్.

సీ॥ [illegible] యు [illegible] మేల్కొల్లుగట్టి
[illegible]

వింతగానలరించివృషభకేతనములగీములయందెల్లఁబ్రేమనునిచి
శీధులుఁజక్కఁగావించిచందనమునుఁగస్తూరియునుగూడఁగలిపిచల్లి
యఖిలజనములుపురినెల్లనమరఁజేసి । రప్పటికిమున్నెయొప్పులకుప్పలయిన
తనవధూరత్నములుఁదానుధరణివిభుఁడు । వేగమేల్కాంచితత్కాలవిధులఁదీర్చి.

ఉ॥ తానములాఁచినీమమునధౌతపటంబులుగట్టియంతసం
స్థానమునందుధర్మపణిసంఘటితంబగువేదిమీదటన్
బూనుకులాగ్రగణ్యుఁడగుపార్థివశేఖరుఁడాత్మలోనసం
ధ్యానవిధిన్ వేడ్కతోడశివపూజనొనర్పఁగసాగెనుబ్బుచున్.

సీ॥ ఆవాహనంబువ్వసద్ధిపజాపటునకాసనంబమలినోపానతనము [illegible]
[illegible] నేకిలోకాధారమూర్తికిఁబాద్యంబు [illegible] గుణసంపాద్యునకు [illegible]
[illegible] యమీశ్వరునకుస్నానంబువేడ్కతో [illegible] నకును
[illegible] సూత్రముపరబ్రహ్మమునకు
[illegible] దానసద్గంధునకును । బుష్పమస్రాంతమును [illegible]
[illegible] దీపముస్సంశకోటిప్రభునకును.

[illegible] బాహుమీపారఁచ
[illegible] ధీయుక్తిసీరాజనం
[illegible] రతీంద్రారాతికిన్ విస్ఫుర
[illegible] నమస్కారంబులర్పించుచున్.

సీ॥ [illegible] సిలోత్పలజలక్షూకవపుర్ సౌరభికముఁ
[illegible] దిక్కు దుఁతరోల్లసత్ [illegible] విధపల్లవముల
[illegible] గుగ్గులుకస్తూరికాదిక [illegible] రులను
[illegible] నారికేళాంబుఫలసెదుపంచామృతములఁ
[illegible] పనపుష్పములను । [illegible]
[illegible] నవరుఁడొనర్చెనిష్టశంభుపూజ.

వ॥ [illegible] వాద్య స్తోత్రాది బహువిధానందంబుల నంబికారమణు నారాధించి
యు [illegible] డఁగె.

సీ॥ [illegible] ! [illegible] శరదిందునిభహాస ! శరణుశరణు !
[illegible] ! [illegible] ! సనకాదినుతరూప ! శరణుశరణు !

వరయోగిజనలోల! దురితాభ్రవాతూల! సురరాజవరపాల! శరణుశరణు!
రణరంగరిపుభంగ! రమణీయధవళాంగ! చతురాగమతురంగ! శరణుశరణు!
నలలితాంభోధితూణీర! శరణుశరణు! । శాశ్వతైశ్వర్యసంయుక్త! శరణుశరణు!
సాధులోకసురోర్వీజ! శరణుశరణు! శరణు! విశ్వేశ! భూతేశ! శరణుశరణు!.

సీ॥ పొంకంబుగలమంచిజింకనంకంబుగాఁగొంకక ప్రేమతోఁజంకనిడికి
దిట్టతనంబుతో గట్టిగా సామునగట్టులదొరముద్దుపట్టినునిచి
వింతఁగాఁ గనుఁబూబంతిగా జాబిల్లి నెంతయు నంతనం బెనఁగనిలిపి
మేలైనయేసికతోఁ బుశాలుగఁ బూసలీలతో ముమ్మొనవాలుఁ దాల్చి
పొసఁగ భసితంబుఁ బూసి యాఁబోతు నెక్కి । గాలిమేతరిసొమ్ములఁ గనుపరించి
లచ్చిమగఁడును నలువయు మెచ్చి పొగడ । జగము లేలెదు నినుఁ గొల్తు నిగమవినుత.

శా॥ నీరేజోద్భవముఖ్యులౌ సురమునుల్ నిన్ స్తుతుల్ సేయఁగాఁ
దారోక్కింతయు నేరరంచును బుధుల్ తథ్యంబుగాఁ బల్కుచో
నో రాజార్ధకిరీట! మర్త్యుఁడిఁక నెట్లోపున్ ప్రశంసింపఁగా
గౌరీమానసపద్మపుష్కరణ! శ్రీకంఠా! జగద్రక్షకా.

గీ॥ శివశివాయని సన్నుతి సేయనేర । వినయముప్పారఁ బూజఁ గావింపనేర
మూఢుఁడను నన్నుఁ గృపఁజూడు ముదముతోడఁ । బార్వతీలోలసంతతభక్తపాల.

క॥ జయజయపురదైత్యాంతక । జయజయశృంగారకేళినవనుశీలా
జయజయనాకాధిపనుత । జయజయలోకాధినాథజయపరమేశా.

వ॥ ఇట్లనేకప్రకారంబులఁ బ్రస్తుతించి తదనంతరంబ.

క॥ తరుణారుణాంశునిభభా । సురనవరత్నప్రచయఖచితశోభితదివ్యా
భరణోజ్జ్వలాంగుఁడయిన । త్వరితరచిత్రాంబరములు ధరియించె వెసన్.

గీ॥ అరయ రుద్రాక్షమాలికలఱుత మెఱయ । ఫాలమున భూతిరేఖయుఁ జాలఁ దనరఁ
బసిఁడిపావలు దొడిగి వైభవము వెలయఁగఁ । గ్రపుఁ బిడెంబు సేయుచుఁ గౌతుకమున.

సీ॥ దివిపిక్కటిలఁ జెక్కుటెలుఁగుల నెడ లేక భేరీమృదంగముల్ భోరు చెలఁగ
గంతునిచేతి చేమంతిబంతులసంగవంతు రెక్కినకొవంతులాడఁ
తుంబురునారదాదులఁ దిరనన్నుతి సేయు గాయకుల్ గీతముల్ కడఁగి పాడ
వందిమాగధులు చెల్వొంది ప్రస్తుతి సేయఁ జేతిభూదేవులాశీర్వదింప
[illegible] వారికలుముందట నిరుదులు । పసిఁడి బెత్తుల [illegible] గద్య

రాజితంబున నంతఃపురంబు వెడలి । ఘనతనుర్వీశుఁ డాస్థానమునకుఁ జనియె.

సీ॥ చాలుచాలునఁ జాలునీలంపుఁ బగడంపుఁ గంబముల్ నతిలేని కాంతిఁ దనర
గారుత్మతపుమణుల్ పదియించినట్టి మీల్కడగోడలు సొంపు మీఱియలర
నిండుకాంతములఁ బొల్పొందనొనర్చిన సోపానములు వింతశోభ లెనఁగ
వెలలేని వజ్రంపు వేదికల్ చెలువారఁ గోమేధికపుగవాక్షులు చెలంగ
నతులవైడూర్యపద్మరాగాదినీల । రత్నవస్త్రపు లెంతయు రమణమెఱయఁ
గ్రొత్తముత్తెంపుజెత్తులు గొమరు మిగులు । కొలువుకూటంబునందునఁ గూర్మితోడ.

క॥ కురుమగధచోళమాళవ । కరహాటమరాటలాటకర్ణాటకఘూ
ర్జరయవనముఖ్యధరణీ । వరులెల్లం గొలువ భూరివైభవలీలన్.

సీ॥ వేదశాస్త్రపురాణవివిధరహస్యముల్ వ్వారునతోఁ గవిబుధావళులు దెలుప
సంగీతనృత్తాదిసరసవిద్యాప్రౌఢి కడు వేడ్క గంధర్వసంఘములు నెఱప
శైవవైష్ణవజైనచార్వాకబౌద్ధశాక్తేయులు తన్మతక్రియలు సెప్ప
కరవాలశూలతోమరఖండివాలాదిశస్త్రసాధకులు ప్రశస్తిఁ జూప
రమణుల్ రుగడవింజామరములు వీవఁ । గడఁగి దెబ్బదిరెండు గుఘననిరాగ
ములఁ బవిత్రరత్నపీఠాగ్రమునఁ జెలువుగఁ । గొలువుఁ గూర్చుండె మేదినీతలవిభుండు

క॥ అప్పుడు శివభక్తవరంగానసి । యెంగొల్వునను౦డియ చటఁగిలజనమూలమును
గుత్తుగఁ బొగ్గఁగఁ ధరణీ । పతి దానపుఁ డిట్టులనుచుఁ బలికెం జేపడన్.

క॥ విమఁడీ చెయాదిగాఁ బ్రధవిఁగలజంగముకోట్లకెల్లనుం
గొనకొనఁ గప్పదార్థములఁ గోరినయంత నెపూన్కితోడఁ బే
ర్వనకరయంబు మీఱ నొయంబునుసేర్చి నృపాధిరాజవా
హననకుఁ బ్రీతిగాఁ గజగమంతయు మెచ్చఁగనుత్సవంబునన్.

సీ॥ ప్రజలెల్లఁ దెలియఁ జ్రకటనగావింపడ । నడుగకున్నవారికి రయనొట్టు
షేఁయొనతోఁడఁ గోరినవారల । కీయలేనివానికిదియె నొట్టు.

క॥ అసిపలికినకలడిశలఁ । బనివడి చాటింపఁబనిచి బాగుగ మొగసా
లదఁగఁటఁ బ్రవేలఁగట్టిం । చె మజనములు కెల్లఁగడువిచిత్రము మీఱన్.

వ॥ ఇట్లు శపథంబు గావించి డిశిలం జాటించినఁ దద్వృత్తాంతం బంతయు విని క్రమం
బున

సీ॥ కష్టపాలుఁడై తికట్లవెత్తంబులు శరణ నంత్యుఁ పిం పశరణము లును

బిడిగంటలును గేకిపింఛంపుఁగుంచెలు ఛత్రముల్ బులితోళ్ళ చామరములు
యోగదండంబులు యోగపట్టెడలును గండపెండేరములుఁ గుండలములు
తనువులభూతిపూఁతలు కావివస్త్రములల్లైన రుద్రాక్షమాలికలును
శ్వేతకేతనములు రుద్రవీణియలును । పాత్రమగునట్టి రజతంపుఁ బాత్రికలును
గేలు దామరఁబలు నైనశూలములును । మొలకబంగరుగిలుకు పావలును గలిగి.

సీ॥ అతులితవిమలపంచాక్షరీమంత్రంబు మించి కోరికఁబఠియించువారు
తరుచుగా శైవకథారహస్యార్థముల్ శిష్యవరులకేర్పఱచువారు
సారెసారెకు "నమశ్శర్వాయ రుద్రాయ పశుపతయే" యనిపల్కువారు
నతుగడ్డునకుఁ గాహళాదిరవంబులు చెలఁగించుచును వేడ్కనలరువారు
చిత్రగతులను గానంబుఁ జేయువారు । సరవితో గద్యపద్యముల్ చదువువారు
నగుచుఁ గోటానకోట్లొక్క మొగినినడువ । సాగిరా నేలయీనినచందమునను.

సీ॥ మల్లయ్య వీరయ్య మఱివిరూపాక్షయ్య జడముడిబసవయ్య శంకరయ్య
పిడిఘంటచిక్కయ్య భీమయ్య సోమయ్య శివ్వయ్య హరిణాంకశేఖరయ్య
మరులయ్య సంగయ్య మారొండలింగయ్య పర్వతనాథయ్య పశుపతయ్య
శరభయ్య రుద్రయ్య కరపాత్రసిద్ధయ్య శితికంఠయోగయ్య శ్రీగిరయ్య

గీ॥ విశ్వనాథయ్య వీరమాహేశ్వరయ్య । యాదిగాఁ బేరుగల్గిమహాత్ములయిన
జంగమస్వాములా రాజనముఖమునకు । నరుగఁ జనుదెంచిరత్యంతసంభ్రమమున.

వ॥ ఇవ్విధంబునఁ బఱతెంచిన నృపాలుం గాంచి.

శా॥ ఏరా! భూవర! మాకుఁ గాంచనతురంగేభాంబరాందోళికా
భూరిస్యందనమందిరోపవనసద్భూషామణిశ్రేణులన్
జేరం గావునఁ బల్లెలన్ బశువులన్ లెక్కింపకర్థంబు మా
కీరా । కోరికఁ దీఱమిక్కిలికనీవెంతేనియున్ ధీరతన్.

క॥ పాలుపెరుగుక్షీరసమునఁ । జాలఁగలరసములు దేనెశర్కరఘృతముల్
మేలగుకజ్జంబులుని । వేళకుఁ దెప్పించరోరి వేగమె మాకున్.

మ॥ అనుచుం గోరినజంగమయ్యలకు సత్యానందచేతస్కుఁడై
మనుజాధీశ్వరుఁ డర్ఘ్యపాద్యవిధులన్ మన్నించుచుం గాంచనా
సనములొట్టి బహుప్రకారములఁ బూజల్సేసి యశ్రాంతమున్
ధనధాన్యాంబరముఖ్యవస్తువులచేఁ దృప్తిం గావించుచున్.

క॥ అడిగినవస్తువొకింతయుఁ । దడయకయాక్షణమునందె తాత్పర్యముతోఁ
గడువడి నొసఁగుచు భూపతి । పుడమిం బ్రతివాసరంబు బ్రోదిసెయునర్థిన్.

క॥ జంగంబులెల్లనవ్విభు । జంగమరాజాంగదుని వెనంగొల్చుచునో
జంగములై వసియించిరి । బంగరపుమతంబులందు భాసురలీలన్.

వ॥ ఈక్రమంబున నద్ధరాధీశుం డతులితధర్మమార్గ ప్రచారుండై ప్రతిదినజంగమారాధనచేయుచుండె ననిసూతుం డెఱింగించిన నైమిశారణ్య మహామునులంత మీఁదికథావృత్తాంతంబెట్లని యడుగుటయును.

ఉ॥ హారతుషారహీరశరదభ్రనిశాకరతారకాబ్జడిం
డీరమరాళపారదపటీరవియత్తటినీసితాభ్రమం
దారసురేంద్రనాగకలధౌతసుధారససన్నిభోజ్జ్వలా
కారలసద్విహారసుమకాండవిదారయుదారశంకరా.

స్రగ్విణి॥
చారుకారుణ్యవిస్తారతారేశకో । టీరసైత్యేభకంఠీరవేంద్రాదిబృం
దారకానీకమందారసత్యవ్రతా । చారగోరాజసంచారగౌరీశ్వరా.

తురగవల్గనము॥
ధరణిధరవరశరణచిరశుభదాయకాహరిసాయకా
తరణిశశిశిఖినయనదురితవిదారకాలయకారణా
పరమపురుషహరిహయవినుతపురభంజనామరరంజనా
హరగరళగళమదదనుజభయంకరాజయశంకరా.

గద్య॥ ఇది శ్రీమత్కుక్కుటేశ్వర వరప్రసాదలబ్ధ కవితా సామ్రాజ్యధురంధరఘన యశోబంధుర కౌండిన్యసగోత్ర పవిత్ర కూచిమంచి గంగనామాత్యపుత్ర బుధజనవిధేయ తిమ్మయనామధేయ ప్రణీతంబైన రాజశేఖరవిలాసంబను కావ్యంబునందుఁ బ్రథమాశ్వాసము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

క॥ శ్రీరాజితాఖిలాగమ! పారగ! సురరాజమౌళి భాసురతరకో
టీరా! మణిరుచిరచరణ! క్రూరాహిత మదవిభంగ! కుక్కుటలింగా!

వ॥ అవధరింపుము నైమిశారణ్య మహర్షులకు నిఖిలపురాణవ్యాఖ్యాన విఖ్యాతుండగు సూతుండిట్లనియె. అట్లునిరంతరజంగమారాధన దీక్షితుండై యాత్మవల్లభుండు వర్తించుచున్న సమయమున నొక్కనాఁడు.

సీ॥ ఘనమైనతనుకాంతిఁ గనుఁగొన్నచో శరద్ఘనమైనతాశకేకదలిపాఱఁ
బాఢమైనజడలదీప్తులుసాంద్రతర బాలజలజాప్తరుచులతోఁజెలిమిసేయ
నిందుచందురుఁబోలు నిటలభాగంబునరమ్యభస్మత్రిపుండ్రంబుమెఱయఁ
బవమానవశమునఁబల్కుచేతివిపంచిగళరవంబునకు రాగంబుగూర్ప

గీ॥ మండితంబైనదండకమండలువులు నలరుపటికంపుసరులుమృగాజినంబు
గల్గియరుదెంచెనమ్మహీకాంతుకడకు భూరిలీలాప్రచారుండు నారదుండు,

ఉ॥ వచ్చుటెఱింగి మౌనిజనవర్యునెదుర్కొననేగి మ్రొక్కితో
డ్తెచ్చియనర్ఘ్యరత్నరుచిదీపితపీఠమునందునుంచితా
హెచ్చుగనర్ఘ్యపాద్యవిధులిచ్చికడున్వినుతించిభక్తితో
నచ్చతురాస్యసూతికిధరాధిపుఁడిట్లని పల్కె నేర్పునన్.

చ॥ మునివర! సర్వలోకములముఖ్యుఁడ వీశ్వరభక్తిమార్గనం
జనితయశఃప్రకాశుఁడవునంతతపుణ్యుఁడవీవు మద్గృహం
బునకిపుడిట్లు రాఁగనుట భూరిశుభంబులకెల్లఁ దానకం
బనుదినభోగభాగ్యవిభవాతిశయంబులకెల్లఁ మూలమున్.

క॥ అనఘ! మిముఁబోటిపుణ్యులఁ గనఁగొను భాగ్యంబు మాకుఁగల్గుటయెల్లన్.
ఘనమగునిధిఁగాంచినపేదమనుఁబోలుటగాదె తలఁపఁదాపసముఖ్యా!

సీ॥ అనవుఁడుఁగలహభోజనుఁడు సర్వంసహావరునికిట్లనిపల్కె వలనుమీఱ
రాజాధిరాజ! యారమణీయరతిరాజ! రాజశేఖర పదాంభోజమధుప!
యాచకామరభూజ! హరిదశ్వనిభతేజ! కాంచనాచలధైర్యకలితశౌర్య

పండితజనగేయభల్లాణరాయ! నీసరివారులేరుమూజ్జగములందు
నరుగుసయ్యలకెల్ల లేదనకయీయఁ, జాలినావెద్దయైననీచరితమునకు
నంతనంబయ్యెనీపుణ్యమింతయంత । యనుచువర్ణింపఁదరమెయయ్యాజనసైన.

క॥ కొట్టితివిరిపులఁజోరులఁ, బట్టితివిమహేశ్వరాంఘ్రిపంకేరుహముల్
పుట్టితివివంశమణివై । కట్టితివర్ధులకునొసఁగుఘనమగుబిరుదుల్.

క॥ వచ్చితినినుఁగనుఁగొంటకు, మెచ్చితినీసుగుణములకుమేల్పరి ! యిటులీ
విచ్చినయర్థ్యవలకుఁగడు, హెచ్చుగఁబరితోషమయ్యెనిచ్చోమదికిన్.

గీ॥ పార్థివోత్తమ! నిశ్చలభక్తితోడ, నిందురేఖావతంసుగిరీశునీశుఁ
గోరినతతంబుఁబూజించుధీరమతుల, కనఁగనిహపరసౌఖ్యంబులందఁగలుఁగు

సీ॥ ఫణిహారునకుఁబ్రదక్షిణముగావించుటదేవాదిదేవునిఁదెలిసికొనుట
చంద్రశేఖరుపదాబ్జంబులర్చించుట తవిలిశంభునిచరిత్రములువినుట
పురదైత్యహారునిసేర్పునఁ బ్రస్తుతించుటభర్గునిదివ్యరూపంబుఁగనుట
ధరఁజాగిపార్వతీధవునకుమ్రొక్కుటసెలినీశుఁదనయందునిల్పికొనుట.

గీ॥ వలయుఁజావ్వనృపాల! పావనతమింఱ! సరవుగానీశ్వరునినాశ్రయించువారి
కంఘ్రిథీవాస్తకర్ణజిహ్వాగ్రనేత్ర, శీర్షహృదయంబులలరు విశేషముగను.

సీ॥ వినవయ్య! శితికంఠుఁడనెడు నిక్షేపంబుగురుకృపాంజనముచేఁగోరికాంచి
హృదయపీఠికయందుఁబదిలంబుఁగావించియదెజగత్కారణఁబనితలంచి
గరిమమీఱఁగఁదదేకధ్యానమునసుండి కడఁగిషడ్వర్గతస్కరులఁదరిమి
చారుశంభుకథాసుధారసంబానుచునవిరళభక్తివైభవముఁజెంది.

గీ॥ కామదేవార్చనంబెజీవనముగాఁగ, నొనరముక్తిపద్నూటికినుంకువొసఁగి
యలరనిహపరసౌఖ్యంబులందవలయు, మహితసుజ్ఞానమతివైనమానవుండు.

మ॥ పురవిధ్వంసపదారవిందయుగళీపూజావిధానోల్లస
ద్వరమార్తాండమహోగ్రచారుకిరణవ్రాతంబుచేఁగాకభూ
వరనాథోత్తమ! తెంచిచూడఘనదుర్న్యాయక్రియాయుక్తదు
స్తరవిస్తారనితాంతఘోరకలుషధ్వాంతౌఘముల్పాయునే.

గీ॥ వినుమిలాధీశ! కరుణవివేకులయిన । నరులెఱుంగరుగాకశంకరునిశాంతి
శాస్త్రలోకాభిరక్షణప్రౌఢిమలరు । దైవమింతయెసఁగలఁడెచిత్తమునసరయ.

క॥ తనువులునెక్కులునేర్చియు । మదిదర్జమఁజెట్టలభభ్రమమోహముంగు

సదలక విద్యలు నేర్చియుఁ । బదపడి కానరము ముక్తిపద్ధతిఁ గనునే ?
మ॥ బలభిన్మౌళిమణిప్రభావిసరశుంభద్దివ్యపాదద్వయు
న్బలవద్వైరినిశాచరాంబుదజగత్ప్రాణుం ఫణీంద్రాంగదు
న్నలినాక్షేందుకృశానులోచను సువర్ణగ్రావకోదండు నిం
గలుషారిన్ ఘను నిం గడుం దెలియ శక్యంబౌనె యెవ్వారికిన్ ?
మ॥ సురసైతేయులు వారిధిం దఱచుచోఁ జోద్యంబుగా నర్యోడం
గరళంబుద్భవమై జగంబుల వడిం గాల్పంగ దానవ్విసం
బరయం గుత్తుకయందుఁ బూని దయతో నంతర్బహిర్లోకముల్
పరిరక్షించిన యట్టి శంభుని ప్రతాపం బెన్న సామాన్యమే ?
క॥ నెరి ద్వాదశవర్షాయుః । పరిమాణు మృకండుతనయుఁ బ్రతికించి యముం
గరువఁబఱచిన శంభుని । చరితం బహివరునకైనఁ జనునే పొగడన్ ?
క॥ సర్వేశుఁడు దానని కడు । గర్వంబునఁ బలుకుచున్న కమలజు శిరముం
గీర్వాణు లెన్నఁ దుంచిన । శర్వుని విక్రమ మెఱుంగ శక్యమొ చెపుమా ?
మ॥ హరిజంభారివిరించిముఖ్యులగు దేవానీకముం గూర్చి శం
కరు నిం బిల్వక దక్షుఁ డధ్వరముఁ దాఁ గావించుచున్నంతన
గ్గరళగ్రీవుఁడు వానిఁ బట్టి శిరముం ఖండించి గీర్వాణులం
దఱినిం గొట్టిన యట్టి తద్విజయ మేతన్మాత్రమే భూవరా !
తరళ॥ సురలు కేరికిఁ గెల్వరాక తిచోద్యలీల జెలంగు న
ప్పురము లొక్కటకోరముఖంబునఁ బూని యేసి జగంబులా
దరము మీరఁగఁ బ్రోచినట్టి సుధామయూఖకిరీటు నిం
దరమె సన్నుతి సేయ నింతయు ధాతకైన నరేశ్వరా ?
సీ॥ మహిమ మీరఁగ సర్వమంత్రరాట్టనఁ బొల్చు గాయత్రి కెవ్వాఁడు నాయకుండు
తనుదమిన్నఁ బూజింపఁ గైటభారాతికిఁ దిరముఁగా జక్రమే దేవుఁ డిచ్చె
బ్రహ్మాద్యఖిలజంతుపరిపాలుఁ డౌటచేఁ బశుపతినామ మే ప్రభు నకలరు
శ్రుతి యేకఏవరుద్రో నద్వితీయయంచ నిశంబు నే వానిన భినుతించు
నట్టి గిరిజేశుఁ డఖిలేశుఁ డఘవినాశుఁ । డాతఁ డర్త్ఘధురీణుఁ డనాథమూర్తిఁ
గరళగళుఁ డొక్కరుఁడె కాక కలఁడె మఱియు । దైవ మొండైనఁ బరికింప ధరణినాథ !
ఉ॥ భీమమహీరుహాగ్రములఁ జేరి ఫలంబుల సారమెంతయుం

ప్రేమ భజించురీతిఁ గడుఁ బెద్దయొడల్ గలయుష్ట్రమేక్రియం
దామెనఁగంగ నేర్చు ? విదితంబుగ నిశ్చలుఁడైన భక్తున
ట్లామినువాఁకఁ దాల్పు విభమబ్జభవుండు నెఱుంగ నేర్చునే ?

ఉ॥ తొల్లి గుణాఢ్యుఁడైన చిరితొండఁడు వేడ్కను శైలరాట్సుతా
వల్లభుఁ గొల్చి యాత్మజుని వంచనలేక వధించి భక్తిరం
జిల్లఁగఁ బాకమర్పణము చేసి నిరంతరకీర్తిమంతుఁడై
యెల్ల జగజ్జనంబెఱుఁగ నీశ్వరసత్కృపఁ జెందఁడే తగన్ ?

క॥ కావున నీవత్తెఱఁగున । భావజమదహరుని చరణపద్మంబులన
ద్భావమునఁ గొల్వు మిఁక నా । దేవుఁడు గరుణించి యొసఁగు దివ్యపదంబున్.

వ॥ అనుటయు మునీంద్రునకు నరేంద్రుండిట్లనియె.

సీ॥ తాపసోత్తమ ! ధరాధరకన్యకాధీశుఁ డనిశంబు చాంచలికుని విధమున
జగదుద్భవస్థితిసంహారకరుఁడును సకలభూతాంతరస్థాయి యగుచుఁ
గర్తయు భోక్తయు గణుతింపఁ దానయ్యు వర్తించుఁ గాకెట్లు నేర్తు రొరులు ?
కావున సద్దేవు కరుణాకటాక్షవీక్షణము చే వ్రతపొట్లు జరుగఁ గలదా ?
కాకమము బోంట్లకిది పూనఁ గాఁ దరంబె ? యనుచు వినయంబు మీరమేలైనయట్టి
కష్టములొందంగుటయు మానికౌతుకంబు । మదినిదైవారవికసితవదనుఁడగుచు.

క॥ వీణయ సుతిఁ గూర్చి జగ । త్ప్రాణాశనధరుని మహిమఁ బాడఁగ వినిభ
ల్లాణుఁడు మదిఁ జొక్కుచుఁ గీ । ర్వాణమునీంద్రుని నుతించె రభసముతోడన్.

వ॥ ఇవ్విధంబున నారదుండవ్వసుంధరావల్లభుండొసంగు పూజలఁ గైకొని యసేకాశీర్వచనంబులొసంగి యతని చేత నాజ్ఞవడసి తద్వృత్తాంతంబీశ్వరుని కెఱింగించువాఁడై చనుచుఁ దనమనంబున.

సీ॥ చిలువల దొరమంచి విలువమించిన సొమ్ము సొగసైన సిగపువ్వు తొగలఱేఁడు
పొలుపుగు లిక్కినయాలబోతు చౌకపుజక్కి పరగు సేనిగతోలుపట్టుశాలు
తెలిపక్కి బలురాతుతలపుక్క పక్కెంబు బాగైనయవ్విసంబోగిరంబు
వఱతు గుబ్బలిపట్టి వలపులయిల్లాలు మొగములారిటి మేటిముద్దు కొడుకు
పరువఁ జక్కులదొకిమీదు వంగడీఁడు । పసిఁడి మలవిల్లు వెన్నుండు పొనఁగు నమ్ము
కడలి తావపాము పూరియుఁ బుడమి తేరు । గాఁగఁ జెలువొందు ముక్కంటిఁ గొలుతు మదిని.

వ॥ అని మహేశ్వరధ్యానంబు సేయుచు.

చ॥ చనికనియెన్నిలింపమునినంతతభవ్యయశోవిశాలముఙ్
సనకసనందనప్రముఖసాధుగణస్తుతిమూలముస్సపా
వనతరసానుదేశపరివర్తితకిన్నరకంబుకంధరీ
జనమృదుగానమోదితభుజంగమజాలము శ్వేతశైలముఙ్.
సీ॥ ప్రకటితసహకారపల్లవోద్యత్ఖాదనామోదపరభృతోద్దామరవము
ఘననితంబస్థలోద్గాఢలీలాలోల గీర్వాణకామినీగీతరవము
చారుమారుతపూరితోరుతరాశేష కీచకానీకప్రకీర్ణరవము
సదమలవరఝరీసందోహసంరూఢ మానితఘూర్ణాయమానరవము
సతతగంగాతరంగసంగతబలాక । చక్రసారసహంసాదిశకునిరవము
నొక్కటంజెలంగుమిగులఁగర్ణోత్సవముగఁ । సురుచిరంబైనయమ్మహీధరమునందు.
చ॥ గుఱుతుగపద్మరాగమయకూటతటంబులఁగ్రీడసేయున
త్కు-రినికరంబులాప్రకటకాంతులఁజెందివసింపఁదుమ్మెద
ల్సరగునవానినూత్నమదసారభలీలలఁజేరినిర్ణయం
బెఱుఁగకయుండుఁద్రిమ్మరుచునెంతయునబ్బురపాటుతోడుతఙ్.
ఉ॥ చందురుఱాలచప్పరపుఁజాయలఁగిన్నరదంపతుల్కు-డుం
బొందుగనాశ్రమంబులనుబుష్పశిలీముఖకేళిఁదేలితా
రుందురురేలునుంబవలునుక్షతురంగశిరస్సుధాంశురు
గ్బృందములన్గణుల్గఱఁగిపెంపలరంబయిఁజిల్కు-నగ్గిరిఙ్.
సీ॥ కొదమసింగములతోఁగదిసిమేలములాడుఁగేరుచునున్నమత్తవారణములు
వాడిమెకంబులఁగూడివేడుకతోడఁగ్రీడించుఁబ్రోడలైలేడిగములు
పేర్మితోబాపురుబిల్లులమొల్లన నయ్యాటలాడుమూషకచయంబు
గారవంబలరారఁగాఔనుబోతులఁ జేరిలీలలనుండువారువములు
చిలువలునుముంగినలుచాలఁజెలిమిసేయుఁ । దగరులెప్పుడుతోడేళ్ళఁదగిలియుండుఁ
బగలొకింతయునెఱుఁగకప్పర్వతమునఁ । దుహినకరశేఖరునిమహామహిమఁజేసి.
మ॥ కమనీయామలతోయసంయుతములౌకాసారభాజంబులం
దమమీఱన్విలసిల్లుచుండుఁబాగడొందందత్ప్రదేశంబులం
గుముదేందీవరపద్మహల్లకలసత్కూ-ర్మాండజగ్రాహన
క్రమహావ్యాళకుళీరహంసబకకోకస్తోమధామంబులై.

చ॥ ఘనమగుపోఁకమ్రాఁకులును గాంతినిఁ జెన్నగుపొన్నగున్నలుం
బనసలు నారికేళములు పాటలముల్వకుళామ్రసాల చం
దనములు పారిజాతములు దాడిమముల్సురపొన్నలాదిగాఁ
దనరు ననేకభూజములు తచ్ఛిఖరీశసమీపభూములన్.

వ॥ మఱియును.

చ॥ సకలితపత్రముల్ప్రకటజాలకశంచువులుల్లసింప నిం
చుకశుకనామమబ్బుటనెసొంపునమూకునమంబె ? తాళకిం
శుకములటంచు నెంతయును జూడఁగనోర్వక తమ్ముఁ బల్కరున్
శుకములు పల్కనందములశోభలఁ గేరు పలాశజాలముల్.

చ॥ సకలసుమంబులందురుముశంభున కెగ్గొనరించి వానిపూ
జకు వెలియైనఁ గేదఁగిని సమ్మతినందునటంచు ఫుల్లచం
పకములు పూన్కితోడ మధుపమ్ములఁ బాయఁగఁ బోలుఁ జేరనీ
యక యటుగానిచో మధుకరావళి సేసినదేమి వానికిన్ ?

గీ॥ పొందుకొని గందుతుమ్మెదపిండు నిండి। యుండఁగన్నులపండువై బొండుమల్లె
పొదలలరు నందుమాణిరత్నములు ఘటించి। నెరిని డినము తీఁపుపందిరులనంగ.

చ॥ సురుచిరపల్లవప్రకటచూతలతాస్థితకోకిలావళు
ల్వారునఁ జెలంగు మాధవుఁడు వారిరినవ్వనలక్ష్మికెంతయున్
గురుతుగఁ బ్రేమతోడుత నొసంగిన శోణనీరజ
స్ఫురదసితోత్పలౌఘములఁ బొల్పగుమాలికలో యనంగఁదుల్. [వులను

రగడ॥ మఱియుఁ జివురించు నెలమావులను రావులను। బూరిపొదిని విలసిల్లు పూవులను దా
పాలయుచును జారుతరసూనముల లీనములఁ। దలరునిందిందిరవితానముల గానముల
నారూఢఫలరసాహారముల కీరములఁ। గేరిపొలుపారు మదకీరముల వారములఁ
బగలురేయిలతాగ్రభాగముల భోగములఁ। బొగరెక్కు మాయుపికపూగముల రాగముల
మాటికిని బాదరిల్లు మాటలమసీటులను। గూటములఁ బెనగు సురకోటులను బోటులను
తానకములై నమందారముల తీరముల। మానైనపుష్పాళిదుమారముల పూరముల
మరిగివిద్యాధరకుమారికల చేరికల। వరసగతి శలరారు శారికల కోరికల
[illegible] మీరఁగ నెపురు వేదముల నాదముల। మొరయుమునిజనుల నమ్మోదముల వాదముల
[illegible] యెప్పనంత తానందముల డెందములఁ బ్రియలీలఁ దగు వధూబృందముల దందము-

బలమయిన పూఁదేనెవానలను గోనలను । జెలఁగి తడియు నిలింపసేనలను జానలను
దరుచైన ఘనసారతరువులను బోరువులను । దిరమైన వలచదురు తెరువులను విరువులను
నెరిఁ బూచు నంపెంగనీడలను వాడలను । సరవిఁ దిరిగెడు చెలులజాడలను గ్రీడలను
దూలఁగక తిమందవాతూలములలోలముల । నలరియాడెడు మహావ్యాళములజాలములఁ
దొడరి మార్గము లెల్లఁ దుండములకాండములఁ । దడిపి విలసిల్లువేదండములతండముల
బరగు గిరిచెంగటను బాత్రమున గోత్రమున । మరలక వసంతమతిమాత్రమున సూత్రమున

క॥ వెండియుఁ బ్రచండమండల । మండితమార్తాండకరసమంచితమై యు
ద్దండజగదండభయదా । ఖండగతి న్గ్రీష్మబుతువు కడు నొప్పారెన్.

వ॥ మఱియు మింటనంటిన యమ్మహీధరంబు జంటన శక్రచాపంబులం బన్ని చెన్నుగఁ
గారుగ్రమ్ముచున్న పెనుమబ్బులును, మబ్బుల నిబ్బరంబుగాక యబ్బురంబుగా గొ
బ్బున మెఱసి మఱలి చనుక్రొక్కాఱు మెఱుంగులును, మెఱుంగులరంగు గుబ్బున
గనుంగొని యంతరంగంబునఁ బ్రియాంగనల మేనుల మెఱుంగులఁ దలంచి యల్లన
నుల్లంబులు ఝల్లన నొల్లంబోయి మల్లడిగొని తల్లడిల్లెడు పాంథవ్యూహంబుల గే
హినులకు మోహంబలరఁ బ్రియులరాక యెఱింగించు తెఱంగున ఘోషించు ఘన
తర స్తనితంబులును, స్తనిత శ్రుతిజనిత కుతూహలాహర్ణంబులగు బర్హిణంబులు వి
ప్పి తప్పక నర్తనంబులు సేయు నీలకంఠంబులును, నీలకంఠధ్వానంబులు హీనం
బులుగాక సోకిన లీనంబులై యుండు భీకర దర్వీకరానీకంబులును, దర్వీకరానీకం
బుల నొక్కొక్కటి నాలోకించి మూకలై పారు భేకంబులును, భేకంబుల శోకం
బులఁ బాపి లోకంబు లేకంబు సేయుకరణి నదీహ్రదంబులు నిండి యఖండంబులై పా
రునట్లుగా గురియు నవారిత వారిధారాపరంపరలును, వారిధారాపరంపరల వలన
నుండి మెండుగఁ దండంబులై పుడమి ముద్దియకు సమయనాయకుం డొసంగిన ము
క్తాహారరత్నంబుల నంబడు కరకలును, కరకల నరకుగొనక యురికి జలబిందువు లం
దంబుగాఁ గ్రోలి సోలిన చాతకవ్రాతంబులును, చాతకవ్రాతంబుల కౌతుకంబలరె
ననిదిశల నెఱింగించు విధంబునం బఱచు కేతకీ గంధ బంధుర గంధ వాహంబులును,
గంధవాహంబులకుఁ జలింపక పెంపున గుంపులై మృగయా విహారలంపటంబునఁ
గ్రుమ్మరు కిరాతులును, కిరాత యువతీ చరణ పంకజ సంకలిత కుంకుమాంకిత
పంకంబులగు తెరువులును, తెరువులం బరువులై విరువులఁ బూసి కురువులలరు క
దంబతరువులును, తరువుల నిరవులుచేసి మొల్లంబుగఁ బిల్లల నిడి యుల్లసిల్లు ఖగం

బులును, శుకపోతంబులకు మేతలిడు వాతలనంపగి నానాకీటక కోటులం బాటిల్లు పచ్చిక పట్టులును, పచ్చికపట్టుల దట్టంబులై మరకత ప్రదేశంబుల భాసిల్లు పద్మ రాగంబుల చెలువున నలరు నింద్ర గోపంబులును, గలిగి వితరణ హస్తంబునుంబో లె నిరంతర వారిధారాకరంబై, మహాశైలగేహంబునుంబోలె సముచిత నీలకంఠశ బ్దంబై, దివ్యజ్ఞానమూర్తియుంబోలె వికసిత సుమనోగ్రంబై, యుత్కర్షణంబునఁ గర్షక హర్షదంబగు వర్షాగమంబు నొప్పునొక్క భాగంబున.

చ॥ కొలకులఁబద్మముల్ తొవలుకోమలకాంతిఁజెలంగనన్య ము
ల్ఫలపరితంబులై పొదలభవ్యవిపాండురలీలమీరు చు
క్కలదొరఠీలువెన్నెలలు గాయఁగ వేల్పులత్రోవచాల ని
ర్మలతవహింపనందులశరత్సమయంబలరారునొక్కెడన్.

సీ॥ ఉత్తరానిలములమొత్తంబులలరారె సాంద్రతుషారవర్షంబుగురియ
లీలమీరరసాలసాలముల్ననలెత్తె నదులెల్లనింకి కాల్వడలుగాఁగఁ
జలికినోడినభంగిశాంతరూపముదాల్చె చండభానుఁడు వేగజరుగుచుండఁ
గొమ్మలగుబ్బచన్గొండలవండల నెల్లవారునుమనిరుల్లసిల్లఁ
దెలవలకునంగజునికేళిఁదృప్తియలరఁ। జేయవలెననితలఁచినిల్చెడువిధమున
యామినులుదీర్ఘములమీరనన్నగమున। నలరుహేమంత ఋతువొక్కతలమునందు.

వ॥ మఱియు నమంద సుందర కుంద బృంద నిష్యందమ్మరంద పానానందిత హృదర విందేందిందిర సందోహంబగు శిశిరసమయంబును నొక్కభాగంబునఁ గలిగి, యి ట్లు షడృతువులుందప్పక యెప్పుడును వర్తింపనలవిగాక మనోహరంబై చెలంగున మ్మహీధరాగ్ర భాగంబున.

సీ॥ మరకతహరినీలముక్తికాంబుజరాగ వజ్రవైడూర్యప్రవాళపుష్య
రాగగోమేధికరత్నసంస్థాపిత మహితకాంచనదివ్యమందిరముల
శక్రాదిదిక్పతుల్పరవితో సేవింప ప్రమథగణంబులుబలిసికొలువ
వీరభద్రకుమారవిఘ్నరాజవిరించి జలజనేత్రాదులుచనువు నెఱపఁ
గశ్యపాగస్త్యమాండవ్యగౌతమాత్రి। వాలఖిల్యభరద్వాజవామదేవ
గాలవవశిష్ఠమైత్రేయకణ్వముఖ్య। లైనమునినంఘములుభక్తినభినుతింప.

వ॥ మఱియును.

సీ॥గౌనకానినశివపఖోదేవయంచును నరవితోఁబల్కెడుశాఁకలఁను

దశ్వరీతినిశివాత్పరతరంనాస్తియం చాడెఁదుమదమదాశావళియును
హారవామదేవమహాదేవయనిభక్తిఁ గీర్తించుఘనరాజకీరములును
భర్గశంకరపరబ్రహ్మత్రినేత్రయం చారయఁ గేరుమయూరతతులు
నభవభూతేశహరివిరించ్యర్చితాంఘ్రి । పంకరుహాయుగ్మయని కేరుపరభృతములు
గలిగియఖిలవశ్యంగారగరిమఁదనరి । మహితగతినొప్పుశశిమౌళిమందిరంబు.

క॥ అద్దివ్యధామమెంతయు । నుద్దామతఁజూచ్చియందునొకచెంగటఁ దా
నుద్దీపితమణిమయమగు । గద్దియపైసౌఖ్యలీలఁగదిసినవానిన్.

సీ॥ ఘనరత్నరజితకాంచనభూషణవ్రాత నతతవిశాలయశస్సమేత
నిజభక్తలోకమానితకల్పభూజాత భూరికారుణ్యవిస్ఫురితచరిత
మహిషదానవగర్వమర్దనవిఖ్యాత ముదితాప్సరీజనముదితగీత
కమనీయతరదివ్యకరధృతశుకపోత వితతకటాక్షపోషితవిధాత
బుధజనవ్రాతకేవలభువనమాత । యగుమహాసితనగజాతనమితపూత
నఖిలవానందబంధురస్వాంతుఁడగుచుఁ । గనియెసురమౌనికన్నులకరువుదీఱ.

సీ॥ సర్వగీర్వాణప్రచయసమర్చితదివ్యచరణారవిందయేహారిణనేత్ర
హారహీరపటీరతారకాహిమచారుకీర్తివిస్తారయేకీరవాణి
నతతమానితదానజనగృహాంగణనవ్యకల్పభూజాతయేకంబుకంఠి
సమరారివందోహసంహారకరలనద్విక్రమోల్లాసయేవిధునిభాస్య
చిరతరైశ్వర్యయుక్తయేచిగురుబోణి । విమలసౌందర్యమూర్తియేద్విరదయాన
భూరికారుణ్యచిత్తయేపుష్పగంధి । యట్టిశర్వాణినతిభక్తినఖినుతింతు.

మ॥ సురరాజార్చితపాదపద్మయుగళీ ! సూరిస్తవానందినీ !
శరదిందుప్రతిమాననసుందరముఖీ ! చంచత్కురంగేక్షణీ !
పరసైతేయభయంకరీ ! శివకరీ ! బ్రహ్మాండభాండోదరీ !
దురితవ్రాతలసన్మతంగజహరీ ! దుర్గా ! జగత్పావనీ !

తోటకవృత్తం॥ జయశాంకరిభూరియశస్స్ఫురితా । జయసర్వవరప్రదసాధునుతా
జయసంతతపావనిశర్వరతా । జయచంద్రధరప్రియశైలసుతా.

చ॥ అనివినుతించుచున్నఁగనియంబికయిట్లనునోమునీంద్ర ! నీ
వెనయగనెందునుండియిటకిప్పుడురాకజగంబులందు స
జ్జనులగువారివార్తలునిజంబుగవేగనెఱుంగఁజల్కవే

యనవుఁడు నారదుండు వినయంబునఁ జెప్పఁదొణంగెఁ బొంగుచున్.

మ॥ వినుశర్వాణి! యశేషలోకములు నేవీక్షించితింగాని ధా
త్రినిమర్త్యుల్కుఁడు శంభుభక్తినియతిందీపించుచున్నిత్య సం
జనితానందమునొందిరందునొకయాశ్చర్యంబుఁ గన్గొంటినో
జననీ! సత్కృపఁజిత్తగింపుమదివిస్పష్టంబుఁగాఁ దెల్పెదన్.

సీ॥ ఘనతమీరఁగ సింధుకటకంబనఁగనొప్పు పురవరమొక్కటిధరణియందు
నప్పట్టణంబేలు నమితకృపాస్వాంతుఁడర్కవంశజుఁడు ధర్మాద్రిధీరుఁ
డనుదినశైవవ్రతాచారశీలుండు భల్లాణుఁడనురాజు భక్తిమిగుల
నడుగనిజంగానకలరగానొట్టగు నడిగినలేదన్ననదియొతనకు
ననిదిశలనెల్లఁజాటించియద్భుతముగఁ। దనదు మొగసాలనందంబుఁదనరగంట
వ్రేలఁగట్టించె నెంతయువేడ్కతోడ। నెద్ది వేడిననర్థులకిచ్చుచుండు.

గీ॥ మఱువఁడెపుడైన శివనామమంత్రజపము। వెఱవఁడెందైననర్థులు వేడుటకును
బఱవఁడరిసంఘములకు సంగరమునందు। గిరిశపదభక్తినిరతుండు నరవరుండు.

క॥ కోపమనిన్కైనలేద। రోకపమనిరతప్రతాపుఁడొగినీతనికిం
గోపమనితలఁచిశాత్రవ। భూపతులరుగుదురు తమదుపురవరములకున్.

గీ॥ అర్ధరాధీశునగరిసమృద్ధియతని। భక్తిమార్గంబుభాసురయుక్తిఁదెలిసి
మీకునెఱిఁగింపవచ్చితిఁబ్రాకటముగ। సమదపికవాణి! శర్వాణి! జలజపాణి!

ఉ॥ నావుఁడు శైలపుత్రి మునినాథుని పల్కులకాత్మలోననెం
తో వెఱగందినంతనము తోనపుడాతని వీడుకొల్పి భ
క్తావళిఁబ్రోచుతత్పరతనందముమీరఁబయోరుహాక్షి యా
భావజగర్వభంజనునిపాలికిశీఘ్రమయేగి యిట్లనున్.

సీ॥ జయజయఫణిహార! సర్వలోకాధార! జయజయనగచాప! శశికలాప!
జయభక్తసురభూజ! సంతతోజ్జ్వలతేజ! జయమహోన్నతవేష। సాధుపోష!
జయమానిజనపాల! సామగానవిలోల! జయచక్రధరబాణ! శరధితూణ!
జయచారుదరహాస! సామజాజినవాస! జయవిధుస్తుతిపాత్ర! సత్పవిత్ర!
జయజయసురవముఖ్యనిర్జరకదంబ। భర్మమకుటాగ్రసుఘటితప్రకటరత్న
చిత్రరత్నప్రభావిభాసితసుదివ్య। చరణపద్మద్వయోల్లాస! జయమహేశ।

వవముయూరవృత్తం॥ సామజహాధాహారతుషారకరభూషా

కామితఫలప్రదజగద్విదితవేషా
తామరసనంభవనుతాగగనకేశా
నీమహిమలఁబొగడనేర్తునెగిరీశా.

క॥ జగములువడిఁబుట్టింపను । దగసంరక్షింపఁద్రుంపఁదైవమవని ని
న్నొగడునుగాదెముదంబున । నిగమంబులుదేవదేవ! నీలగ్రీవా!

క॥ అరయనొకవార్తవినుమీ । కెఱిఁగింపఁగవచ్చితినిపుడెంతయువేడ్కం
బరిపాటిఁజిత్తగింపుము । పరమేశా! నగనివేశ! భవ్యవిలాసా!

క॥ హెచ్చుగఁగొల్చినవారికి । మెచ్చుగనర్థాంగమయినమిగులంగృపతో
నిచ్చుఘనమైనదేవుఁడ । వచ్చుగనినుఁబొగడఁదరమెయవ్విధికైనన్.

సీ॥ దంటయైయొకఁడునేత్రమునన్బూజించె నింటనొక్కఁడుగొట్టెవెఱపులేక
యింటగావలినుంచెనిరవుగానిన్నొక్కఁడొంటిగాదండెత్తెనొకఁడుగినిసి
కంటకంబలరతోకటగుమ్మెనొక్కఁడుకుంటెననిన్నంపెఁగోర్కినొకఁడు
గొంటితనమునఁబాల్గానిఁబొల్పెనొకఁడు నిన్నొంటిగవెలిఁజేసెనొకఁడుపూని
మఱియునిటమీదనద్భుతకరముగాఁగ । నొక్కభక్తుండుధాత్రిపైనిక్కముగను
నిన్నుఁగొల్చుచునున్నాఁడుచెన్నుమీర । నతనిమహిమమునెఱిఁగింతునభవ! వినుము.

క॥ సిరిసింధుకటకమనియెడు । పురియేలునృపాలుఁడమితపుణ్యుఁడుతగ నీ
శ్వరభక్తుఁడుభల్లాణుం । డరయగనతతంబుజంగమార్చనపరుఁడై.

చ॥ అడుగకయున్నజంగమునకారయనొట్టగుఁగోర్కిమీరఁగా
నడిగిననియ్యకున్నయెడనాల్లయగుం దనకంచుఁబల్కి తా
నెడతెగకెద్దియైనవడినిచ్చుచుగర్వముతోడనున్నవాఁ
డుడుపతిసత్కిరీట! కమలోదరపూజిత! భక్తవత్సలా!

గీ॥ అతనిపట్టణమునకునీవరుగుదెంచి।నరవిఁదద్భక్తిమార్గంబులరసిచూచి,
రమ్మనవెవేగననిగిరిరాజపుత్రి । పల్కుటయుమోదమునునందెభర్గుఁడపుడు.

క॥ అద్భుతమునొందనేటికి । మద్భక్తులజాడలెఱుఁగమదవతి! నరసీ
జోద్భవహరిజంభాసుర । భిద్యోగీంద్రులకుఁదరమె? చిరతరయుక్తిన్.

క॥ నాకన్ననధికులెన్నఁగ । లోకానీకంబులెల్లలోఁగొనఁగలరో
కోకస్తని! మద్దాసులు । చేకొనియిటులాడుచున్నఁజెల్లుంజామీ!

ఉ॥ నిక్కముఁదెల్పెదన్వినుమునీరజనేత్ర! విధాతకేనియుం

జిక్కనొ కింతభక్తునికిఁ జిక్కనపద్ధతినట్టు లాటచే
మిక్కిలిభక్తి నగ్గొలిచి మీరిన రుండు విధూతపాపుఁడై
చెక్కువిధంబులన్మహిమఁ బేర్మి వహించు నుదగ్రలీలలన్.

గీ॥ అశ్వమేధాదియాగంబులైన ధేను । భూహిరణ్యాభయాతులాపురుషశకట
ముఖ్యదానంబులైన నో మోహనాంగి । నరవిమధ్యభక్తికింతైన సరియె చెపుమ ।

క॥ అలిగినచో విధినైనం । దలఁద్రుంతు నిజంబు మీరదయ చేసినచోఁ
దలఁదాల్తు నెపుడు వేడుక । లలరఁ గురుద్రోహినైననంబుజనేత్రా ।

క॥ కంటికి రెప్పవలె నా । ల్గంటిరో । మద్భక్తవరునిఁ గాఁచుకొ అడు వె
న్వెంటం దిరుగుదు నెప్పుడు । వింటే । చర్చింపనిఁక ను వేయేమిటికిన్.

ఉ॥ కావున నీదు వాక్యము నగాదనకిప్పుడ యేగుదెంచి త
ద్భావరుభక్తిఁ జూచుటకుఁ దోడ్కొనిశీఘ్రముగాఁ గవత్తు ని
చ్ఛోత్తరవర్ణినుల్గొలువ శోభనలీల వసింపు మింపుతో
నీవని పల్కె యద్రిసుత నెమ్మది నమ్మతి చేసి యంతటన్.

గీ॥ హరిసురేశాబ్జసంభవాద్యమరవరుల । వేడ్కమీఱంగ నప్పుడే వీడుకొలిపి
కొలువుచాలించి వేవేగ నిలకు డిగ్గి । తనరభల్లాణు వీటికిఁ జనుచునుండె.

క॥ చనిచని కనె శివుఁడొకచో । ఘనతరకల్లోలమాలికాపరిభాసి
స్వనతయశోరాశింద్రిభు । వనదురితవినాశిఁ బృథులవణవారాశిన్.

సీ॥ వేలాతలోదంచదేలాలతాగ్రాతి హేలావిలోలాళిజాలకంబు
కుంభకిక్రియారంభకుంభీనసగ్రాహ కుంభీరసంరంభజృంభితంబు
రంగన్మహోత్తుంగభంగావళీతట శృంగారితాంభోమతంగకులము
భూరిప్రకారసంచారధారాధర హారచారుతరప్రతీరభూమి
కలితవలయితఘనతిమింగిలవిలాస । చలనసతతస్ఫుటీకృతఝషజలౌక
శీకరక్రోటకమఠనీహారశుక్తి । శంఖవరరత్నసంఘమా సాగరంబు.

చ॥ సకలజగంబులన్మనుచు సామికి నీకు విసంబొసంగె నే
ప్రకటితలీలనంచు నలపాల్కడలిన్నిరసించి తాఁబురాం
తకునకుఁ గానుకియ్యఁగ ముదంబునఁ బట్టు సుధాసముత్కరం
బకొయనవొప్పు ఫేనతతి బాగుగ నజ్జలరాశి నెంతయున్. [రుతమున్మె

లయగ్రాహి॥ ఇమ్ముల నగు ఘూర్ణితరవమ్ముల మృదంగనినదమ్ముల గనండజచయమ్ముల

లక్రియున్నెకొనిగీతపురవమ్ముగసారెకుఁబ్లవమ్ములధ్వనుల్ఘనరవమ్ములుగమ్రోయ
స్నెమ్మినయలరారనటనమ్మునలానరించునలకొమ్మలాయనంగఁజెలువమ్మునగనమహా
రమ్మునఁజెలంగునిరతమ్మునువిలాసగతిఁద్రిమ్మరుచువీచికలొకుమ్మడినిఁజూడన్.

చ॥సలలితనూత్నరత్నమయసైకతముల్వెలసిల్లునచ్చటం
గలితబలాకజాలములఖండగతిన్వసియింపఁజాలని
మ్మలమణిమేఖలాఘటితముంబరిశుద్ధనవీనచేలముం
గలజలజాక్షిచొక్కపునిగారపుగొప్పపిఱుందులోయనన్.

ఉ॥జాలరుపువ్వుబోణులువెసందమబిత్తరివాలుగన్నులం
బోలికచేసియోయనఁగఁబూనికెవాలికెగండుమీల బ
ల్గాలమునందుఁగ్రుత్తురధికంబగుకోరికమీరఁబట్టి దా
రేలలువాడుకొంచుమదికింపుగనవ్వనరాశిచెంతలన్.

శా॥ఆరత్నాకరతీరభూములసముద్యల్లాంగలీతాళ జం
బీరామ్రక్రముకప్రవాళకదళీబిల్వామ్లకాకేతకీ
సారంగప్రముఖాఖిలాగమవితానచ్ఛాయలందెల్లఁబ
ల్లానరుంగోర్కెలవిశ్రమింపుచునులీలన్శూలిదానంతటన్.

సీ॥ రమణీయమౌక్తికరచితసౌధంబులు మేలైనహరినీలజాలకములు
విమలచంద్రోపలవేదికాస్థలములు గురుతరాంబుజరాగకుడ్యములును
సురుచిరవైడూర్యసోపానవితతులు పాటింపవజ్రకవాటములును
బటుపుష్యరాగసంఘటితాగళంబులు భూరిగారుత్మతద్వారములును
శుంభదున్నతవిద్రుమస్తంభములును । గలితసంతతశృంగారగరిమతోడఁ
బొలుపుమీరెడుభల్లాణపురవరంబుఁ । దగఁబ్రవేశించెనగ్గజదైత్యహరుఁడు.

క॥ అప్పురవీథింజనుచోఁ । గప్పురముజవాదియగరుకస్తురియునుతేన్
గుప్పలుగనుంచియమ్మెడు । గొప్పపసారములుగాంచెగురుఁడొకచోటన్.

చ॥నిరుపమరత్నపుంజరమణీయతలేందుశిలావితర్దిపై
నరయనమస్తవస్తువులునమ్మెడువైశ్యునిఁజూచిశూలి తా
నురుమణిశృంగసంగరజితోర్వ్విధరాంచితమధ్యసీమయం
దిరువుగనుండునట్టియలకేశ్వరుఁబోలినవానినొక్కెడన్.

క॥ హాటకమయచిత్రాంబర । కోటులుమేటులుగనుంచిగుఱుతుగనెవుడు

న్నాటించియున్నచుండెడు। చోటులుగనెన్నొకటనందు జూటుఁడువీటన్.

కం॥ భోంగారువేడ్కతోడభు । జంగమరాజాంగదుండు వెసఁగనుఁగొనియెన్
రంగత్తురంగఘనమూ । తంగశతాంగములఁగలుఁదగనొకచోటన్.

చ॥ కనుఁగొనె నొక్కచోటనవకాంచనరత్నసమంచదూర్మికా
ఘనతరమేఖలాకటకకంకణకంఠవిభూషణాది మం
డననిచయంబు నెంతయునుదృశ్యంబుగనిల్పి క్రయించుచోటులం
దునఁదుదిలేనివేడుకలతో నలశారిపురారిసారెకున్.

ఉ॥ ఒనరఁగవిప్రకాంతలసమున్నతదేహరుచుల్ తటిద్రుచుల్
ఘనతరవేదనాదములుగర్జితముల్పటుహోమధూమముల్
తనరఁగనీలనీరదకదంబములంచుగృహాహిభుక్తతు
ల్పనివడివేనటింపఁగనె బ్రాహ్మణవీధిఁగవర్ధియొక్కెడన్.

వ॥ మఱియు నగరితురగరథారోహణ శస్త్రశస్త్రవిద్యాభ్యాసపరాయణజన భాసురంబులగు క్షత్రియనివాసంబులును, ధనకనకాంబర ప్రముఖ సమస్త వస్తుసుందరంబులగు వైశ్య మందిరంబులును, గోమహిషోష్ట్రశ్వాగాద్యఖిల పశు సమూహంబులగు శూద్రగేహంబులును, గంధ పుష్పాక్షత ధూపదీప ఫలరసాపూపాప హారసమేతంబులగు దేవతా నికేతనంబులును, కలిత మణిగణకిరణ విస్ఫారంబులగు కాంచన ప్రాకారంబులును, ఝషకమఠ కర్కట గ్రాహమకరాదిక భీకర కోకానీక కుముద కల్హార సారసప్రచయ విశాలంబులగు పరిఘా జాలంబులును, సముంచితనూత్న నవరత్న మాలికలగు కపోతపాలికలును, ముక్తాఫల చూర్ణరంగద్రంగ వల్లికానంగతంబులగు వితర్దికాప్రాంగణంబులును, లీలావిలాస సంచార సుందరీ సందోహ సౌధశిఖరంబులును, నిరంతర పల్లవిత కోరకిత పుష్పిత ఫలిత లలిత క్రియాప్రమోదిత శుక పిక మధుకర నికర ప్రకటారవ భావమూతంబులగు నుద్యానవనంబులును, గ్రమక్రమంబునఁ జూచుచుఁ బ్రచ్ఛన్న వేషంబునం జని మఱియు.

చ॥ తలిపలిపుర్వ్యదోటరొమువరంగభుజంగులకొద్దుమీట సం
తరమదనజ్వరంబుకనువట్టువుమంచులమూటశాశ్వసం
హితులమబల్కరాటమిరవై తగునప్పురినొక్కచోట శ్రీ
ధితగతిఁజెందివేశ్యలపేటబుధుల్నుతిసేయనటగన్.

సీ॥ చిత్రజాతుఁడు విటశ్రేణి కానలుగొల్పఁ బూనినిల్పినపైడిబొమ్మలనఁగ

చెలువొప్పరతికాంతచేవిలాస ప్రౌఢఁబరగుచేమంతిపూబంతులనఁగఁ
బొలుపుఁగాఁబరిపూర్ణపూర్ణిమారాత్రుల నలరారుశీతాంశుకళలనంగ
జగములామోదింపఁజతురాస్యుఁడొనరింపఁ దనరారుమించుటద్దములనంగ
బాగుమీరినపగడంపుఁదీఁగెలనఁగ । నొఱపుగలిగినతొలుకరిమెఱుపులనఁగ
రూపలావణ్యయౌవనరూఢినలరి । యందముగవారభామినులుందురందు.

సీ॥ అళులుతామరలుచెల్వారుమారునివిండ్లు కలువరేకులుమంచిగంధఫలులు
కుందములెక్కుంపునింపొందునద్దంబులు శ్రీలుశిరీషముల్చిగురుటాకు
లలశంఖములుజక్కవలునీలసర్పము ల్వీచులుసింగములెవ్వలయుగొలఁకు
లిసుకదిన్నియలుబాగెనఁగుదింటెనవిరుల్కరికరాలుకలమగర్భములును
గచ్ఛపంబులునొనఁగూర్చికమలభవుఁడు । మిగులనేరుపుదనరనిర్మింపఁబోలు
భూరిశృంగారగరిమచేఁబేరుగలిగి । యలరునమ్మించుబోణులయవయవములు.

గీ॥ అతులగతులఁబతులనత్యుపరతులనం । గతులచేఁబ్రమోదయుతులఁజేసి
మతులఁదనరురూపవతులగునవ్వార । వతులప్రతులుగలరెక్షితులయందు ?

ఉ॥ ఆసవపానరూషితధరామృతపానసతోపగూహనో
ల్లాసములన్సమంచితవిలాసములన్మృదుగంధసారపు
న్వాసనలన్ప్రహాసములవారిరినన్గజరాజయానల
న్వాసురలీలఁగూడుకొనిపల్లవసంఘములుందురందఱున్.

క॥ ద్యూతంబులమృదుతరనం । గీతంబులచేతమఱియుఁగేరుచువిట నం
ఘాతంబులువసియింతురు । శీతంబులులేకకొల్చుచెల్వాననెపుడున్.

చ॥ మదనకిరాతతీవ్రతరమార్గణపంక్తులకాత్మనెంతయుం
గదిసినభీతిఁబల్లవమృగంబులువారవధూప్రదేశము
ల్కుదురుగఁజేరిగుబ్బచనుఁగొండలచాటునదాఁగరాఁగఁద
త్పదనములందుబెబ్బులులచాయ్పనవేశ్యలతల్లులుండ్రొగిన్.

వ॥ అనివేశ్యవాటంబు వాటంబుగాఁ బ్రవేశించి శశిజూటుండందుల బోటులనెల్ల నొ
క్కచోటికి రావించి,

సీ॥ బన్నసరంబులుపచ్చలకడియంబు లాణిముత్తెపుఁబేరులందియలును
గమ్మలుబవిరెలుగంటలమొలనూళ్ళు రంగైనభుజకీర్తులుంగరములు
ముగపులతీగెలుబాగడలుబావిలీ ల్నీలంపుటుంగరల్నెవళములు

చెవులపువ్వులుమంచిచేర్చుక్కబొట్టులు సొగసొప్పుబంగారుమొగలిరేకు
లాదిగాఁగల్గుదివ్యభూషావళియును । వన్నెచీరెలుఱవికెలువలసినంత
విత్తమును వేగనొసఁగెనవ్వేలఁదులకును । గట్టుగమిఱేనిగారాపుపట్టిమగఁడు.

చ॥ అటులనొసంగియొక్కకనకాంబుజపత్రవిశాలనేత్రకుం
బటుతరకామశాస్త్రచయపారగుఁడై విలసిల్లునట్టి స
ద్విటునొకనొక్కనిన్నిగులవేడుకతో నొనఁగూర్చి వారిఁ బ్ర
స్ఫుటరతికేళిసౌఖ్యములఁబూనివసింపఁగఁజేసెపెవాసిగన్.

గీ॥ కూర్మిఁబల్లవకోటినక్కొమ్మలకును । దనరనొనఁగూర్చినట్టిమాధవునిలీలఁ
గూర్మిఁబల్లవకోటినక్కొమ్మలకును । దనరనొనఁగూర్చెనయ్యుమాధవుఁడువెనను.

మత్తకోకిల॥ మానితంబుగలోకముల్నిజమాయచేఁబలుమారును
న్నూనిమోహమునొందఁజేసివినోదవైఖరిఁగేరు త
ద్భానుకోటిసమానతేజుఁడుబాగుమీరఁగనయ్యెడం
దానునన్విటజంగమాకృతిఁదాల్చెనెంతయువేడుకన్.

చ॥ నెఱిపులతేటిగుంపులగణింపఁగఁజాల్నునసోగవెండ్రుక
ల్నెఱిఁగొనగోళ్ళదువ్వికొని నేర్పలరన్సిగవైచియాపయిం
దఱుచుగమేల్మిబంగరపుతాయెతులున్వరిదండలుంగరం
బఱుదుగఁజుట్టిపూనెఁజెలువారశిరోంశుకమింపుమీరఁగన్.

చ॥ మనుపగునిల్వుటద్దముఁగనుంగొనిసన్నపుభూతిరేఖ యొ
య్యనసొగసొప్ప నెన్నుదుటియందునఁదీరిచిచూచునప్పురీ
జనులకుసొంపుగాబొమలసందునజంత్రపుచుక్కబొట్టు నే
ర్పునని డెనమ్మహేశ్వరుఁడుపొల్పగుమిక్కిలికంటివైఖరిన్.

క॥ గండస్థలదీధితులకు । మెండుగవిందొనఁగుఁగతినమితతరశో భా
మండితవరకాంచనమణి । కుండలయుగళంబుఁదాల్చెఁగొమరుదలిర్పన్.

గీ॥ కనకభూషణహరినీలకాంతిశతుల । తోడజోడుగఁగూడుకొక్రీడసేయు
కరణిఁదనరెడురుచులఁజొక్కముగమెఱియు । బవిరిగడ్డంబుసొగసులేర్పడఁగదువ్వె

వ॥ మఱియును.

సీ॥ మణిమరాళ్వలవిభూషణములొప్పఁదాల్చిగట్టిగాఁగటిబట్టదట్టిఁజుట్టి
జిలుగుబంగరుశాలు వలెవాటుఁగావైచి కుందురంబుగభూతిమేననలఁది

సజ్జలింగముసూత్రజన్నిదంబులుబూని రుద్రాక్షమాలికలూఁధినించి
గండపెండేరమునుగంటలుజంగులు గిలుకుపావలునుజెల్వడరఁదొడిగి
చెలఁగినెలవంకకత్తియుఁజేకటారి । గుఱుతుఁగనఱుతఁగడుమొల్లవిరినరులును
వెలయఁగెంజేతశూలంబుఁగల్గికరళ । కంఠుఁడలరొందె మోహనాకారలీల.

గీ॥ మొదలపారదమొనరించిపిదపఁదన్నుఁ । దవిలిప్రార్థింపనయ్యవతారమునను
దాల్చునలకేతకీగర్భదళములనఁగ । మారవైరికివాలారుగోరులలరె.

ఉ॥ చెక్కులదక్కులంమిగులఁజెల్వగుమోవినిఁబంటినొక్కులం
జొక్కులఁజెక్కులంబెళుకుచూపులఁజెన్నగుచిన్నినవ్వులం
జక్కఁగవిక్కుమక్కువలఁజక్కెరలొక్కటఁజిల్కుపల్కులం
గ్రక్కుననెల్లవారలకుఁగామవికారవిహారమేర్పడెన్.

సీ॥ ఒకభృత్యుఁడూరుయుక్తిజికిలినిద్దపుటద్దమొగిఁబూసనీడఁబాగొనరఁజూప
నొకసేవకుఁడుక్రేవనకలంకమతిఁజెల్వమెఱయనేరుపునఁజామరమువీవ
నొకదాసుఁడభిలాషమొదవంగఁగపురంపుతమలంబువేమారుతవిలియొసఁగ
నొకకింకరుఁడుపొంకమొప్పఁజెంతలనుండిభూషణానీకముల్పొందుపఱుప
మఱియునొకభక్తుఁడత్యంతమధురగీత । రవముఁగావింపనెంతయురభసమునను
జారుసౌందర్యరేఖాప్రశస్తుఁడగుచుఁ । దనరిజంగంబుపురవీధిఁజనుచునుండె.

వ॥ అట్టియెడ.

ఉ॥ నీరజగంధులిందుమణినిర్మితనిర్మలభర్మహర్మ్య వి
స్తారతరాగ్రభాగములఁదారలరంజరియింపుచుండి సిం
గారముమీఱనవ్విటశిఖామణిచెల్వముఁగాంచి యెంతయు
న్మారవికారసంచలితమానసలై తమకించిరందఱున్.

క॥ మఱియునుబౌరవధూమణు । లఱుదుగనమ్మిండజంగమయ్యయొయ్యారం
బిఱువుఁగగనుఁగొనుటకుఁద । త్తరమునఁబఱతెంచిరధికతత్పరమతులై.

ఉ॥ ప్రేమఁబడంతియోర్తుమకరీమయపత్రమునంతమొప్ప ను
ద్దామగతింగుచాగ్రములఁదానిడికొంచువసించియవ్విట
గ్రామణిఁజూడఁబయ్యెదఁదిరంబుగఁజేర్పకవచ్చెఁగాన్కలా
స్వామికిరత్నకీలితసువర్ణపుబంతులుదెచ్చెనోయనన్.

ఉ॥ ఒల్లెచెఱంగుపైనడలియుఁద్విపయిన్నటియింపలీలధ

మ్రిల్లము జారి మల్లికలు మొల్లన నెల్లెడలం దుఱుముల్లఁగాఁ
బల్లవపాణి తొతుఱుఁ గచభారభరల్లలితావలగ్నయై
యుల్లసితుండు చెంగుసుమాయుధనన్నిభుఁ జూఁడ వేడుకన్.
క॥ నెరినొద్దాణముగ నెమ్ముసఁ । బరముగ ధరియించి మెఱుఁగుఁదీఁగెఁ గదుం భా
సురగతి వదుముననిడి యొక । హరిమధ్యము హేళుఁ జూడ నరుదెంచె వడిన్.
క॥ బాలునిఁ బాలకుఁ బిలుచుచు । లీలం గతయుగము సాచి లేమ యొకతె య
ట్లాలింగనఁ గనవేగం । బాలింగనమునఁ గవచ్చు నటు లరుదెంచెన్.
సీ॥ కమనీయ సౌవర్ణ కర్ణపత్రద్యుతు ల్తళుకులేఁ జెక్కుటద్దములమీఁదఁ
జారు ముక్తాహార భూరిశోభావళుల్ ప్రకటవక్షోజకుంభములమీఁదఁ
బటువైన మేఖలాఘటితరత్నప్రభల్ ఘనతరజఘనభాగంబుమీఁద
సురపనీలాభ విస్ఫురిత వేణీరుచుల్ సలలితపృథుకటిస్థలముమీఁద
బిలుగు చెంగావి పావడసిరులు మిగుల । చెల్వుగల చల్వవలువపైఁ బలువిధములఁ
గలిసి వఱలంప నొకశీతకరనిభాస్య । నరలి నరుదెంచె నమ్మహేశ్వరునిఁ జూడ.
మ॥ ప్రమథాధీశునిఁ జూడ నొక్కచెలి తుంభత్ప్రక్రియన్ వచ్చె చో
నమరన్నవ్యముగంబుపైఁ గురులు చెల్వారంగ దుర్వాడి న
క్కమలేందీవరవజ్రపుష్పనవమాఖ్యప్రోల్లసద్రూపికా
సుమమధ్యంబులవంచరించు మధుపస్తోమంబులోయన్ గతిన్.
ఉ॥ గొబ్బున గిబ్బగబ్బి చనుగుబ్బలు జొబ్బిలనబ్బురంబుగా
నిబ్బరమొప్ప చందనము నేర్పునఁ బూసి వెలంది యొర్తు మే
నుబ్బ గదివ్య సౌరభములొక్కటదిక్కులఁ జిక్కియొల్లెడం
బ్రబ్బ బొజుంగు జంగమునఁ దిరంబుగఁ గన్గొనఁ జేరఁ గేరుచున్.
సీ॥ ఘనలీలఁ దనరారు మముపోఁగ వెంద్రుకతోఁకలై నసుర రాజనీలములుగ
నదములతరవి రాజన్నఖాంకురములు ప్రకటితమౌక్తికప్రకరములుగ
నతతశోభానమంచితదంతపంక్తులు నక్కెక్కెసమంచివజ్రములుగ
భూరిప్రభాపరిస్ఫురదధరోష్ఠంబు రమణీయతరపద్మరాగముగను
రతివధూమణి చేనూత్నరత్నఖచిత । మగుచుఁ జెలువొందు చొక్కఁపుఁ బొగిపసిండి
బొమ్మయన నొక్కముద్దులగుమ్మ వేడ్క । నవ్విరూపాక్షుఁ గన్గొన నరుగుదెంచె.
శా॥ చంచల్లీలనొకర్తు నీలజలదచ్ఛన్నోద్దురాద్బింబమో

ఘుంచన్నిగ్గించినచంచరీకతతిచే నింపొందురాజీవమో
యంచున్నొల్పఁగఁజాలిమోమువయిఁజెల్వొందుకుంతలశ్రేణి న
తిఱించన్నీలగఖుంగమంగొనుటకేతెంచెన్విరుల్నిగ్గించఁగన్.
చ॥ నకియయొకతుఱనూపురలనన్మణికంకణకింకిణీధ్వను
ల్ప్రికటగతిం జెలంగఁబరిభాసితనవ్యసువర్ణభూషణ
ప్రకరములుల్లసిల్లవలవల్లవశేఖరుఁజూడవచ్చె ద
ర్పకకరముక్తమైనరవిఁబర్వెడుచొక్కపుఁదేగయాయనన్.
సుగంధి॥ ఈగతిద్విరేఫవేణులెల్లనంతనంబుతో
వేగనేగుదెంచియంతవింతకాంతినెంతయు
న్బాగుమీరినట్టిమేటిపైఁడిగట్టువిల్తునిన్
యోగినాథుఁజూచిరాగయోగమొప్పనొక్కటన్.
ఉ॥ అంగనలెల్లవేడుకననంగశతప్రతిమానభంగ ది
వ్యాంగునినభ్రుజంగునిఁబ్రియంబుననీక్రియఁజూచిజాళువా
బంగరుపళ్ళెరంబులనుబాగుగరత్నములుంచి హారతు
ల్పంగతితోనొసంగిసరసంబుగసేసలుచల్లిరంతటన్.
ఉ॥ అద్దిరవీనిచెల్వము! జయంతధనేశకుమారమారుల
న్బద్దయుఁగెల్వఁజాలుధరణిన్వెలసిల్లెడుమేనితేజ మా
ప్రొద్దునకుంసమంబెనఁగఁబోలునయారెవిలాసలీలనో
ముద్దియలారరండుకడుముద్దులుగుల్కెడునమ్మసామికిన్!
సీ॥ పాదలెడుకొదమతుమ్మెదగుంపు నదలించుఁబరికింపవీనిపెన్నెరులకాంతి
తొగలరాయనితోడఁదులయానవఁగవచ్చు మొనసివేడ్కనువీనిముద్దుమోము
వెలిదమ్మిరేకులఁబలుమారునిరసించు రమణిరో! వీనినేత్రములచెల్వు
తళతళమెఱయునిద్దపుటద్దములసేలు లీలతోవీనికపోలయుగము
వెలయుతిలపుష్పమునుగేరువీనినాన। వింతయగుసింగిణీవిండ్లువీనిబొమలు
కొల్లలుగమొల్లమొగ్గలఁగోడగించు। నెంతయునుబంతమునవీనిదంతపంక్తి.
క॥ సెలఁతా! పున్నమతోవె। న్నెలతానరియగునెపోల్పనెఱినీతని చె
ల్వాలరెడునగవునకున్నను।బలుకులకున్సరియెచిలుకపలుకులుధాత్రిన్?
గీ॥ కంబునన్నిభమైనగళంబువాఁడు। ఇమ్ముమీరువిశాలవక్షమ్మువాఁడు

రమణఁ బొడవగు బాహుదండములవాఁడు। తొడరి సింగంబుఁ గెల్చు నెన్నడుమువాఁ
ఉ॥ తమ్ములఁ గేరు పాదలసితమ్ములవాఁడు నవీనబంధుజీ [డు.
వమ్ముల నదల్చు మోవిచెలువమ్ము గల్గినవాఁడు పేర్మిఁ జా
క్కమ్మునఁ గమ్మవిల్తుతమకమ్ముల నణంచెడువాఁడు లీలతో
నమ్మకచెల్ల ! వీఁడు మది నమ్మక పోవఁడి దేమి చోద్యమో ?
సీ॥ ఎమ్మె మీఱఁగ వీని కెమ్మోవి యానుట భావింప నమృతంబు సేవ గాదె ?
పొలుపొందు వీనితోఁ బొందొనర్చుట వేడ్క నలకల్పభూజాశ్రయంబు గాదె ?
లీల వీనిని గౌఁగిలించుట నిర్జర గవియిచ్చు నిష్టానుభవము గాదె ?
వలనైన చెల్వముఁ బనివూని కన్గొంటఁ దలఁపఁగ ననిమిషత్వంబు గాదె?
కుసుమశరకేళి వీనితోఁ గూడియుంటఁ। బ్రకటితంబగు సామ్రాజ్యపదవి గాదె ?
యిమ్ముగా స్వర్గలోకసౌఖ్యమ్ము వేఱె। కోరవలయునె వీఁడు చేకొనియె నేని?
ఉ॥ కొమ్మరో ! మోముముద్దుగొని కోరికఁ జెక్కులు గోటమీటి చె
ల్వమ్ముగ నెంతయున్ గళరవమ్ములు మీఱఁగఁ బూని తేనియల్
గ్రమ్మెడు మోవియాని యధికంబుగ వీని యురమ్ము సారెకుం
గ్రుమ్మఁగ రాదె గబ్బిచనుగుబ్బలనుబ్బుచు గొబ్బుగొబ్బునన్ ?
క॥ కుతుకమునఁ బ్రతిదినము నీ। చతురుని మెయిజంటనుండు నతిభాగ్యము నం
స్తుతి సేయఁ దరము తిరముగఁ। జతురాస్యునకైన వాణిచానమునైనన్ ?
ఉ॥ ఈ నెఱజాణఁడీ చెలువుఁడీ దరహాసవిభాసితాననుం
డీ నళినీకళత్రనిభుఁడీ ప్రభుఁడీ నవయౌవనాంగుఁడే
మానినినైన నెంతయును మన్మథబాణవికంపితాత్మఁ గాఁ
డానొనరింపకున్నె? వనితామణులార విలాససంపదన్ !
శా॥ వీనిం జూచినఁ బూవుఁబోఁడి మదనావిర్భావలోలాత్మయై
మేనం బుల్కలు గ్రమ్మ మేటిజిగి చన్మెట్టల్ గగుర్పట్టఁగా
సూనాస్త్రాలయ మెల్లఁ జెమ్మగిలఁ దాఁ జొక్కుం గదే కొమ్మ ! యిం
పూనం జంద్రునిఁ గన్న చంద్రశిలయుం బోలెం బ్రమోదంబునన్.
ఉ॥ కంజదళాక్షి ! యీనవపుకానిఁ గనుంగొనినంతనుండియుం
రంజిలి మానసంబు పరిరంభణలాలసమయ్యెఁ జయ్యనన్
మంజులపుష్పబాణములు మన్మథుఁ డేయఁ దొణంగెఁ బైపయిం

బింజయుఁబింజయుందవులఁబేర్చి కడుందృఢలీలనొక్కటన్.
క॥ అలివా! శతధృతియీయాతనిఁ । బలిఁగానూహింపకున్నపాపమునని కా
మలిఁదలకోఁతలఁబడియెన్ । సతతము భువనంబులెల్లఁజర్చింపంగన్.
వ॥ అని మఱియు నిట్లనివితర్కించిరి.
సీ॥పణఁతియీయాతండువాక్పతియొ! యిట్లనఁగనల్కొగములుఁబుక్కిటముగ్ధయేది ?
తరుణియితండుమాధవుఁడొ! యిట్లనశంఖచక్రముల్ తొమ్ముననఁజానయేది ?
భవశాక్షియితఁడువాసవుఁడొ! యిట్లనవేయుగన్నులుఁగులిశంబుఁగలుగు లేది ?
శుకవాణియితఁడుదర్పకుఁడొ! యిట్లనఁగఁగ్రొవ్విరితూపులునుదియ్యవిల్లునేది ?
యితఁడుభల్లాణునిజభక్తిమతినిఁదెలియఁ । జల్లమాంబనిజంబెల్లసరవినరయఁ
బూనిచనుచున్నశివుఁడుగాఁబోలునిదియొ। తథ్యమగునిందుముఖులారతలఁచిచూడ.!
క॥ తొలినోములఫలమిపుడీ । చెలువునిఁగనుగొంటయిందుచేభాగ్యంబో
చెలువారఁగల్గెనిట్టులఁ। దలఁపఁగనద్భుతముగాదె ధారుణియందున్ ?
క॥ అనియివ్విధమునఁబురసతు । లెనలేనిముదంబుతోడనీక్షించుచుఁదన్
గొనియాడనంతశివుఁడా । జనపతిమొగసాలదరికిఁజనియెన్ లీలన్.
వ॥ అని సూతుండెఱింగించిన విని నైమిశారణ్య మహామునులట మీఁది వృత్తాంతంబె ట్లని యడుగుటయు.
శా॥గౌరీచారుపయోధరద్వయమిళత్కస్తూరికాకర్దమ
స్ఫారోదగ్రభుజాంతరాళవిధిజంభద్విణ్ముఖామర్త్య కో
టీరస్థాపితసూత్నరత్నరుచిధాటీప్రోల్లసత్పాద మం
దారక్షీరపటీరహారహిమరుగ్తారాభమందస్మితా.
క॥ తరుణారుణాబ్జసుందర । చరణాదురితాబ్ధితరణసంతతకరుణా
ధరణీధరశరణాశశి । భరణాకరిహరణనిఖిలభయసంహారణా.
తరల॥భువనపోషణసత్యభాషణభోగిరాజవిభూషణా
దివిజపాలనద్విడ్విభాలనదివ్యతాండవఖేలనా
పవిధరార్చితమానిపూజితభామకోటివిరాజితా
శివగిరీశ్వరభూతిదాయకసింధుజాధిపసాయకా.
మాలిని॥మవసిజశతరూపామర్దితాశేషపాపా
దనుజరిపుకలాపాదర్పితోద్యత్ప్రతాపా

ధనపతివరమిత్రా దానసంస్తోత్రపాత్రా
ఘనతరనిజకార్యాకాంచసాహాయ్యధుర్యా.

గద్య॥ ఇది శ్రీమత్కుక్కుటేశ్వర వర ప్రసాద లబ్ధ కవితా సామ్రాజ్య ధురంధర కౌండిన్య సగోత్ర పవిత్ర కూచిమంచి గంగనామాత్య పుత్ర బుధ జన విధేయ తిమ్మయ నామ ధేయ ప్రణీతంబైన రాజశేఖర విలాసంబను కావ్యంబునందు ద్వితీయాశ్వాసము.

రాజశేఖరవిలాసము.

తృతీయాశ్వాసము.

శ్రీమత్కామిత జన సుర। భూమీరుహ భుజగవర విభూషణ సుగుణ
స్తోమహిమాచలకన్యా। కోమలముఖ పద్మ భృంగ కుక్కుట లింగా.

వ॥ అవధరింపుము నైమిశారణ్య మహామునులకు నిఖిలపురాణ వ్యాఖ్యాన విఖ్యాతుండగు సూతుండిట్లనియె నట్లు జగన్మోహనాకారుండగు నవ్విట జంగమేశ్వరుండు తన మందిర ద్వారంబునకువచ్చు టెఱింగి ఫల్లాణుండు.

చ॥ ఎదురుగనేగియాగురుజనేశ్వరుఁగాంచినమస్కరించి స
మ్మదమునఁదోడితెచ్చిసుఖముంబగుపీఠికనుంచిశోభన
ప్రదముగనర్ఘ్యపాద్యములుభాసురలీలనొసంగివేగఁద
త్పదజలంబుమూర్ధ్నమునభక్తినిఁజల్లుకనిల్చియుండెనన్.

క॥ తెలిఁగన్నుపాలయందు। త్ర్యరుకాంతులఁదనరుభూతియొక్కింతకరాం
బురుహమునఁబట్టిరాఁగి। శ్వరుఁడాస్యపుమటునిడినవరవినతండున్.

ఉ॥ పావనమయ్యె మద్గృహము పక్వములయ్యెఁ దపోవిశేషము
ల్వావిరివృద్ధిఁ బొందెఁ జెలువంబగు కీర్తియుఁ బూనియర్థినై
నీవు మహానుభావుఁడవు నేఁడరుదెంచుటఁ జేసి వేడ్కనో
భావజరూప! పూర్వకృతభాగ్యవశంబున మాకు నియ్యెడన్.

క॥ గురులింగమిమ్ముఁ గన్గొని । పరితోషము నొంది మది సుభక్తిఁదనరం
బరమేశ్వరుఁ డిప్పుడు న । త్కరుణం బ్రత్యక్షమైన కైవడి మీరన్.

సీ॥ ఎండుండి యుచటకు నేగుదెంచితిరిట్లు మునిచంద్ర! సౌందర్యమూర్తిఁ దనర
నీమోవిపలుగంటులీచెక్కుఁగవచీరులీచిన్నివెన్నెలసెన్నునగవు
లీముద్దుమనుబల్కులీచిత్తరపుఁజూపు లీవలిపపుఁజెక్కు లీయొయార
మరయంగమీశోభాసురలీలఁదగునయ్య మఱియెందునైననీమహిమగలదె ?
నాఁగనాశంభుఁడప్పుడానందమొదవ । చేతులారఁజేసినవ్వియుఁజెలువుమెఱయ
నట్టివిటచిహ్నలేర్పడ నఖిలజనులు । వినఁగనెఱజాణయగుచునిట్లనియెఁ బ్రీతి

సీ॥ జననిగర్భంబున జనియించినట్టి తత్ఫలమెల్లఁ దెల్పెదనలరవినుఁడు
జారుఁడైనతతంబు వా౽ కాంతలతోడఁ గామకేళులయందుఁ బ్రేమఁగూడి
కొమరొప్పనింతులగుబ్బచన్నులమీఁదగరిమఁజేయిడుకొని విరులశయ్యఁ
బవళించిసుఖలీలఁదవిలియుండినఁగాక కోరిక[illegible]గుదియఁబట్టి
కలలఁదరుణులఁగామించి కలితుఁడగుచుఁ । బెరిగిపంచేంద్రియంబులు బిగ్గఁబట్టి
తియ్యవిల్కానిబారికినొయ్యనోరిగి । తిరుగుచుండినఫలమేమిసిద్ధులకరయ ?

క॥ మానినులఁదవిలియున్నను । మానుగనిహపరములొదవు మనుజులకెల్లన్
గానలభూములఁదిరుగుచుఁ । దానములు జపంబు లేల తగనాచరింపన్ ?

సీ॥ సరవిముత్త్రివద్రిమ్మరిఁదలనిడుకొన్న కరిదైత్యమథనుండు కామిగాఁడె ?
కొమరొప్పమోహించికూఁతునిల్లాలిఁగాఁ గైకొన్నపరమేష్ఠి కామిగాఁడె ?
మురిసిఁబదార్వేలగొల్లపూఁబోణులఁగలసినవెన్నుండు కామిగాఁడె ?
గౌతమమునిపత్నిఁగడఁగివరించినగట్టులపగవాఁడు కామిగాఁడె ?
కోరియాచార్యభామినిఁగూడినట్టి । కైరవాప్తుండు మిక్కిలి కామిగాఁడె ?
కామిగాకున్నయట్టియస్థలితుఁడెవఁడు । కామిగాఁడేనినిర్వాణకామియగునె ?

గీ॥ అదియునుంగాక కామశాస్త్రియందుఁ । గామిగావచ్చునని పల్కుకతననిట్లు
తనరవిటజంగమాకృతిఁదాల్చియేను । నలరవెలయాండ్రభక్తులనడిగికొనుచు.

క॥ భోగింతు నెల్లవేళల । బాగొప్పెడు కామశాస్త్రపద్ధతి వెలయన్
శ్రీగల్గుట కరయఁగ ఫల । మీగతి సుఖియింపవలదె యింపలరారన్ ?

చ॥ రమణికుచద్వయంబొగినురమ్మున నానుక మోము మోముపైఁ
బ్రమదము మీరఁ జేర్చుకొని పల్కరుకోర్కెలఁ బుష్పశయ్యపై
నమరఁగఁ బవ్వళించి యనయంబును మన్మథసౌఖ్యలీలలన్
గ్రమమున నోలలాడుటయె గాదె సుజన్మఫలంబు ధారుణిన్.

క॥ అని సెలవులఁ బాఱఁగఁ జ । య్యన నవ్వుచుఁ బల్కె జంగమాధిపు నారయం
జనదనుచు నృపుఁడు లింగా । ర్చన సేయఁగఁ బిలువనతఁడు క్రమ్మఱఁ బలికెన్.

సీ॥ జననాథ ! మారాకచందమంతయు నీకు వినుమొఱఁగింతు నవిస్తరముగ
నన్నంబు పైనించుకైనఁ గోరిక లేదు వలనైన వెలఁది గావలయుఁ జుమ్మి
వేశ్య లేనిదినాలు వేయైనఁ గాని భోజనమొనరింపను సైపకుండుఁ
గావున వేవేగఁ గన్నులపండువయగు దానినొక్కతెఁ దగినభక్తి
తోడఁ దెప్పింపు వేడుకతోడ నిపుడు । గారవంబుగ నీవిచ్చు కట్నమిదియె
యనుఁడు నృపశేఖరుఁడు నేర్పు దనరనతనిఁ । గాంచి యిట్లను సద్వచోగరిమ మీర.

చ॥ వినుగురునాథ ! నిక్కమగు విన్నపమొక్కటి చిత్తగించి యి
ట్లనుచితముల్వచింపఁగ మహాత్ము[illegible]దగదయ్య మిమ్ము ని
ప్పని విని యెవ్వరైన నగుబాటొనరించెదరయ్య మీ రెఱుం
గనిది పుడెద్దియున్న మహిని గార్యము లేదు గదయ్య తెల్పఁగన్.

చ॥ అడుగుమ యెద్దియేని యురయంబయొసంగెదఁ గాక మీకు ని
ప్పుడు నొకకన్నియం దెలిసి పొందుగఁ బెండ్లియొనర్చి రత్నపుం
దొడవులు జీరలుం బసులతో ధనధాన్యములున్ గృహంబులున్
గడువడి భృత్యవర్గము మహైకొను మిచ్చెదఁ గోర్కె మీరఁగన్.

క॥ ఊరూరుఁ దప్పకుండఁగ । మేరలు పేయింతు నిపుడు మీ శిష్యులకు
న్వారంబులొనఁగునట్లను । దారతవపాశనములు తగనొనరింతున్.

గీ॥ పెండ్లికట్నంబులును గడుఁ జేర్మితోడ । రాగిశప్పెరలును మీకుఁ బ్రాకటముగ
నియ్యఁజేసెదఁ బ్రజలచే నెల్లకతిని । మానశరరూప ! యట్లు గాదేని వినుము.

శా॥ గ్రామంబుల్కరులందలంబులు శతాంగంబుల్తురంగంబులు
స్స్వామింబేరగు వస్తుసంఘములు సంపూర్ణంబుగా నిప్పుడే

ప్రేమలీరఁగనిత్తుఁజేకొనుమిటుల్పెక్కలనీరాజ్యమం
దోర్మార్తాండనిభప్రకాశకొనుమీయుర్వ్యర్థభాగంబొగిన్ ।

క॥ ఈరీతిసౌఖ్యలీలల । చేరూఢిగనుండుటొప్పుచిరతరమహిమం
గోరికమీఱఁగఁగైకొను । మారాధ్యజనావతంస! యనిబల్కుటయున్.

క॥ ఆపలుకులువినిగుణుఁడతి । కోపోద్రేకమునన్నృపతికిఁజిరుఁగనియో
భూపాలక ! నీతెగం । బీపట్టునఁదెలిసెఁదరుచులింకేమిటికిన్.

గీ॥ ధరణిభల్లాణుఁడెంతయుదాతయనుచుఁ । జెప్పఁగావినియేతెంచునప్పుడొక్క
కాసొసంగినవెలయాలుగలుగునిటుల । లోభమేటికిఁగుసుమశరాభనీకు. ।

సీ॥ ఛేకంబుఁగనిచాలభీతిఁబర్విడుబంటు దురమునరిపులఁబోఁదరుమఁగలఁడె ?
మడిగట్టువడిదాటుఁదడఁబడుతెట్టువ మించివారాశిలంఘించగలఁడె ?
యిసుమంతపనపుకొమ్మనఁగఁజాలనివైశ్యుఁడెనసియంగడిఁజూఱలిడఁగఁగలఁడె?
యిలుపాసివెడలంగనలయుసోమరి వేగమునవారణాసికిఁజనఁగఁగలఁడె ?
నరవిమావంతుఁడెక్కనఁదరలలేని । వారణంబుభారంబునోవంగఁగలదె?
కావుననొకింతసూక్ష్మతాకామితంబె । యీయఁగానోపవిఁకనిచ్చపేదిచెపుమ. ।

గీ॥ ఎండకన్ననునీడకన్నెఱుఁగకుండి । తనరనరచేతియర్థంబుఁగనఁగలేని
యలఘుతరరాజ్యగర్వాంధులైనయట్టి । నరవరులకేలవ్రతములుధరణియందు.

చ॥ గడియకుఁబెక్కుమార్గములఁగల్లలుపల్కుదుసాధుకోటి త
న్నొడయఁడటంచుమ్రొక్కనపుడూరకయుండుచువింతచేష్టలన్
గడువడిఁదానొకొక్కయెడఁగళ్ళఁజేయుచురాజ్యసౌఖ్యముల్
గడుకొనలాహిరీమనకఁగ్రమ్మినమత్తులుగారెభూపతుల్ ?

ఉ॥ బొంకులకెల్లఁదానకముపుట్టినయిల్లగుఁగల్మశపాళికిం
గొంకొకసర్వదుర్గతులకుందగుమూలమురాజసంబు నీ
వింకనతిప్రయాసమునన్నిట్లగురాజసవృత్తినుండియు
న్బింకముతోవ్రతంబురకపేక్షమొనర్తురెపార్థివోత్తమా ?

గీ॥ నీకునీవేళనొకకాసులేకయున్న । నిదుగొమాచేతికాసైననిచ్చివేగ
వెలపొలంతినిఁదెప్పింపుమలరనిదియు । వినఁగఁగాదేనిశపథంబువిడువుమిపుడు.

ఉ॥ వాహనముల్రథంబులునువారణముల్మొదవుల్ధనంబులున్
గేహములున్పురంబులునుగేవలరత్నవిభూషణంబులు

స్వాహానవృత్తితో నొవఁగి చాలఁ బ్రియంబునఁ గూర్చి యిప్పుడు
ద్వాహము సేయకుండెనొకొ వారవధూటి నొనంగ రాదొకో ?

చ॥ అనుడు దినేశవంశకలశాంబుధిచంద్రుఁడు హాగిచంద్రునిం
గనుఁగొని రాజమహాత్మ ! తగు కార్యము లింగినరీతి విన్నవిం
చినవని గాని లోభమునఁ జెందివచించుట గాదు మీరలిం
దునకలుగంగఁ బాడియె ? బుధుల్ క్షమసేయ రెతప్పు గల్గినన్ ?

క॥ కాపునమీమది కింపుగ । వేవేగ వలంతి యైన వేడుకకత్తెన్
రావించెదఁ గైకొను మో । భావజనిభ ! యనిన నతఁడు ప్రమదము తోడన్.

క॥ అటులేని తెలియ వినుమొ । క్కటి భూతలనాథ ! వారకాంతవిధము ప్ర
స్ఫుటగతిఁ జెప్పెద జంగమ । విటుఁడని యెన్నకకడున్వివేకము పొలియన్.

సీ॥ సంపూర్ణపూర్ణిమాచంద్రబింబద్యుతిఁ బెద్దయు నిరసించు ముద్దుమోము
విరిదమ్మిరేకుల సిరిఁ బరిహాసంబుఁ గావించు నిడువాలుఁ గన్నుదోయి
బింబికాఫలకాంతిఁ బేర్చి మీఱ జయింపఁ దివిరెడు బాగైన తియ్యమోవి
మొలిబంగరుబొంగరాలలీలల నేలఁ జాలినకఠినంపుఁ జన్నుఁగవయుఁ
గొదమతుమ్మెదకదుపులఁ గదుముకురులు । కరికరంబుల కెనయనఁ బరగుతొడలు
గొప్పపిఱుఁదులు వల్పమైయొప్పు కౌను । పృథ్వినాథ ! గభీరనాభియును గల్గి.

తరల॥ మొలకనవ్వులు వాలుఁజూపులు ముద్దుగుల్కెడు పల్కులుం
దళుకుఁ జెక్కులు హంసయానము తమ్మితూండ్ల జయింపఁగాఁ
గలభుజంబులు కంబునన్నిభకంధరంబును గల్గి తా
వలచియున్వలపింప నేర్చిన వామలోచన గావలెన్.

క॥ పురుషుండలసినమీఁదట । పురుషాయితబంధగతులఁ బొదువుచు వరున
న్సురతంబు సేయ నేర్చిన । గురుకుచ గావలయు నలరఁ గువలయనాథా !

క॥ నఖదంతక్షతచుంబన । సుఖనిఖిలరతిప్రకారములఁ దా నెకడు
న్సుఖలీలఁ గలయు నీరజ । ముఖియే కావలయుఁ జుమ్ము భూపతితిలకా !

చ॥ కలకలనవ్వు కొంచుఁ దమకంబునఁ గంచెలవిక్కటిల్లఁగాఁ
గులుకుమిటారిగబ్బిచనుగుబ్బలు పైఁబఱునుబ్బఁ దేనియ
ల్చిలికెడుముద్దుపల్కులను జెన్నగు హాసము మీరఁ గేరున
చ్చిలుకలకొల్కి గావలయుఁ జిత్తజకేళికి భూభుజోత్తమా !

సీ॥ నిక్కుజక్కవదోయి నెక్కసక్కెములాడు చనుగుబ్బలురమున నానవరనాని
భుజయుగంబలరమూఁపునలీలఁ గీలించి చెలువొప్పఁ జెక్కునఁ జెక్కుఁ జేర్చి
పలుమాఱుగళరవంబులుమీఱిచెలఁగంగ నిమ్ముగా మరునిల్లు చెమ్మగిలఁగ
గొనగోటిపోటులొయ్యనమర్మముల్నాటవగలచే బెదరుపైవడకుదోఁపఁ
జొక్కిబిగికౌఁగిలింతలఁ బెక్కుక్రియలఁ । బ్రేమదళుకొత్తవసియించి పిదపనుపరి
సురతమునుబ్రోడయై సేయుసుందరాంగి। కావలయుఁజుమ్ము ధారుణీకాంతయిపుడు.
వ॥ మఱియును.
సీ॥ ధనగర్వమునఁ బల్లవునిఁ దృణీకృతలీలఁ గణన సేయని పెల్లుకత్తె గాక
కలహించి వేఁడుక కాని నెంతయు నెగ్గులాడుచునుండు గయ్యాళి గాక
నెమ్మది యొరుని పైనిలిపి మారుని కేళి నలరఁ దేలింపని తులువ గాక
ప్రేమ చేఁ బిలిచిన బేలయట్టులఁ బల్కనొల్లని మాయల బెల్లి గాక
యొకని చే విత్తమంది వేఱొకనితోడఁ । గలిసి వర్తించు బల్లోసకారి గాక
పూని యేప్రొద్దు నిద్దురపోతు గాక । మదటయును గాక పరికింప మలిన గాక.
గీ॥ విటునితోఁ గూడియున్నట్టి వెలఁది గాక । జానిసెయు రోగియును గాక పాపి గాక
బేలయును గాక తగమగనాలు గాక । యున్న వాల్గంటిఁ దెప్పింపు ముర్వినాథ!
క॥ వినుచిత్తినిశంఖినిహా । స్తినిపద్మినియనెడు నాల్గు తెఱఁగుల సతులం
దునఁ బేరెన్నిక యగు ప । ద్మినిగావలెఁ జుమ్ము మాకు మిహిరకులేశా!
క॥ శివపాదభక్తినిరతయు । నవిరళ సౌందర్యవతియు నతిపుణ్యగుణ
ప్రవిమలతరహృత్కమలయు । నవనీశ్వర మాకు నిచ్చునదియిపు డెలమిన్!
సీ॥ ఘనసారమృగమదగంధసారానేకసంతతనవ్యవాసనల చేత
మౌక్తికాంబుజరాగమరకతనీలాదిదివ్యమాణిక్యదీధితుల చేతఁ
దరుణేందుబింబసుందరదర్పణావళితరళితఘనధగద్ధగల చేత
సౌవర్ణపర్యంకసంవ్యాప్తమల్లికాద్యతులితకుసుమసంహతుల చేత
నరవిఁ దెఱయిడ్డ చందువాసిరుల చేతఁ । బ్రకటితములగు జాలవల్లికల చేత
సొరదిఁ బేరైన నిఖిలవస్తువుల చేత । నలరు కేళీగృహంబు గావలయుఁ జుమ్ము.
వ॥ అని నృపాలుం డిట్లనియె.
గీ॥ అట్టి కానిమ్ము దేవ మీరానతిచ్చు । క్రమము మీఱంగ నిప్పుడే గడనసతిని
నఱఁ దెప్పింతు ననిపల్కి యాక్షణంబ । కౌతుకంబాత్మ నెంతయుఁ గడలుకొనఁగ.

క॥ తలవరులఁబిలిచిధరణీ । తలవరుఁడవ్విధముఁజెప్పితగినధనంబు
ల్వాలనొప్పఁగనిచ్చిముదం । బలరఁగవెలపొలఁతిఁదెండటంచుంబలికెన్.

వ॥ అంత.

ఉ॥ పద్మములెంతయున్బిగుఁబాసివెనమ్ముకుళింపవిస్ఫుర
త్పద్మములందుభూసురులుతత్సమయక్రియలాచరింపఁగా
పద్మముమీఱువారలగుసామజయానలకెల్లఁజాలహృ
త్పద్మములుల్లసిల్లరవిపశ్చిమవారిధిఁగ్రుంకెనత్తఱిన్.

సీ॥ కరమొప్పసాంధ్యరాగముమీఱెఁజెల్వారునంధకారముపర్వెనఖిలదిశలఁ
జుక్కలాకసమునఁజక్కనొక్కటనుండెముదముతోఁదొగలఱేఁడుదయమయ్యె
జనులకెల్లనుబ్రీతియొనరవెన్నెలయొప్పెలలిఁజకోరములుకోర్కెలఁజెలంగె
నలినితాఁదలవంచెనగియెనుగుముదినికోకంబులెడబాసికుందెమదిని
మరుఁడువెడవింటవిరితూఁపులరయఁబూని । యేపుదనరారవిరహులనేయఁదొడఁగె
సతులకుఁబురుషులకుఁబరస్పరవిలాస । రసముచిలికెడుపలుకులింపెసఁగనపుడు.

సీ॥ ముత్యాలతాటంకములుగొమ్మపూఁబోఁడిబన్నసరంబిదేసన్నుతాంగి
భుజకీర్తులివెచూడుగజరాజగామినియొడ్డాణమిదుగొమహోత్పలాక్షి
కరకంకణంబులుగైకొమ్మహరిమధ్యచేర్చుక్కబొట్టిదెచిన్నెలాఁడి
మొగపులతీఁగచెల్వుగఁబూనుశుకవాణిసేవశంబిదెరమ్మునీలవేణి
రత్నహారంబులివెయదురాజవదన । వన్నెచీరలుగొనుముసౌవర్ణవర్ణ
గంధసారంబుఁబూయుమాకంబుకంఠి । యనుచుఁదుదలేనికోరికనాత్మనలర.

ఉ॥ పల్లవులెల్లమొల్లముగఁబల్లిదులైకడుమంచివస్తువు
లొక్కల్లలుమీఱఁబట్టుకొనిమూరిమితోఁబఱతెంచివారనం
ఫుల్లసరోజనేత్రలకుఁబొందలరారనొసంగివేడ్కరం
జిల్లఁగఁజొక్కిమక్కువలఁజెందిసుఖింతురనేకలీలలన్.

క॥ తలవరులయ్యెడనర్థము । లలఘుగతింగొనుచునరగనంచితకౌతూ
హలమానసులగుచున్వే । శ్యాలగృహములకరిగిపిలువసాగిరివరుసన్.

సీ॥ రమ్మపద్మావతీరావెచింతామణీరాజగన్మోహనీరాజరేఖ
రమ్మచకోరాక్షిరాపుష్పమంజరీరావెలీలావతీరత్నపుత్రి
రాసుందరాకారరమ్మకైరవగంధిరావెబింబాధరిరమ్యభాష

రావెకోకిలవాణిరానరోరుహపాణిరామధువ్రతవేణిరమ్మతరుణి
రావెనారీశిరోమణిరమ్మరమణి । రమ్మనవచంద్రికాహాసరాజహంస
యనుచువేవేఁగనింటింటికరిగియిటులఁ । దలవరులువారకాంతలనలరఁబిలిచి,

క॥ ధనములుమణిభూషణములు । ఘనతరచిత్రాంబరములుఁగలవంబులునుం
గొనుఁడివెవిటజంగమునకుఁ । బనివడినిద్దురకునిపుడుప్రమదములీలన్.

గీ॥ వనజముఖులార! ధారుణీవరునియాజ్ఞ । యిట్లుకావునమనలకయీక్షణంబ
వలసినంతధనంబునువరునఁగొనుచు । వేఁగముగరండుజంగమవిటునికడకు.

వ॥ అనిపల్కుటయును.

సీ॥ నెలజాణఁడొకఁడింటనిద్దురకున్నాఁడురాఁగూడదనెనొక్కరాజవదన
కోడెకాఁడొకఁడుదాఁగోరినధనమిచ్చివదలనీఁడనెనొక్కవాలుగంటి
మిగులఁగూరిమిచేయువగకానినెడఁబాయఁదగదురానననెనొక్కచిగురుఁబోఁడి
వల్లభుఁడొకఁడుదర్పకకేళికీవేళఁగాఁచినాఁడనెనొక్కకంబుకంఠి
ననుపుకాఁడొకఁడాసించివినయలీలఁ । దవిలియున్నాఁడనియెనొక్కధవళనేత్ర
విటశిరోమణియొకఁడిలువెడలనీక । దంటయైయున్నవాఁడనెదంటయొకతె.

ఉ॥ మిండనిఁబాసిరాఁదగదుమిన్నకపొండనెనొక్కలేమచె
ల్వొందిడెచూడుఁడల్లగదిలోనియతండనెనొక్కరామభూ
మండలిఁబేరుగల్గుసుషమంబగుమేలిపసిండిసొమ్మలీ
తండొనఁగంగడించిచనధర్మముగాదనెనొక్కభామయున్.

గీ॥ ఇట్లుచెలులెల్లఁదమవిధంబెఱుఁగఁజెప్పి । రందుగొందఱుప్రౌఢశ్యానిందుముఖులు
మందమధురోక్తులలరారమానవేళ । కింకరులకిట్లుపల్కిరిశంకలేక.

క॥ వినుఁడెఱిఁగించెదమింతయుఁ । బనివడిగణికాజనంబుపద్ధతులెల్ల
న్వినయంబలరారఁగనో । ఘనులారసవిస్తరంబుగానిఁకమీకున్ ।

గీ॥ విటుఁడులేనిరేయివేదనఁజెందుచు । నిదురకంటికెఱుఁగనేరకుండి
శాసానంగునట్టికడజాతివాఁడైనఁ । గల్గఁగోరువారకాంతమదిని.

సీ॥ కఱుఁగురూపినినైనఁగందర్పనిభుఁడంచునభినుతియొనరింతురలఘులీల
నంత్యజన్మునినైననమలవంశజుఁడంచుఁబల్కుదురెంతయుఁబ్రౌఢిదనర
నతిమూఢమానసుండగుమానవునినైననరసుఁడటందురునరళనమున
బ్రహ్మహంతకునైనఁబరమధార్మికుఁడంచుగణుతింతురెపుడునుగ్రముతోడ

నెన్నఁగఁగ్గిననీతివిహీనుఁడైనఁ । దవిలి[illegible]వర్తనుండంద్రుతమకునొక్క-
హీనమైననుగాసైనవీడెమైనఁ । జేతికొసఁగినచో వెలచిగురుఁబోండ్లు.

ఉ॥ చిన్నెలవన్నెలన్వగలఁ జిత్రవిధంబులముద్దుమాటలన్
వెన్నెలనెన్నునవ్వులను వేమఱుబిత్తరివాలుఁజూపులన్
సన్నలపైగలన్నిగులజాణతనంబున వారకామినుల్
చెన్నగఁబల్లవప్రతతిచేతధనంబులుదోతురెప్పుడున్.

సీ॥ ఒకమాఱుపయ్యెదనోరగాఁదొలఁగించినవరించుజిగిగుబ్బచన్నులలర
నొకమాఱుసోగవెండ్రుకలబల్మునుకొప్పుసడలజల్లునవిప్పిముడుచుమఱల
నొకమాఱుమణిమయప్రకటభూషణములవదలించితిరుగంగఁగుదురుపఱచు
నొకమాఱునవ్యమౌక్తికమణీహారములొక్కనగోటఁజిక్కులగుచ్చితివియుఁ
జెలఁగిమఱియును శృంగారచేష్టలలరఁ । గేరుచుండును బెక్కువిహారములను
సొబగుమీఱెడువగకానిఁజూచినపుడు । మరులుకొల్పును వెలయింతిమహితగతిని.

చ॥ పొలుపుగనిన్నుఁబాసియొకపూటమహాయుగమంచునెంచుచో
వలమగనీవునన్నిటులవంచనసేయఁగఁబాడియే? యిటుల్
దలఁపఁగనీతియే? యనుచుఁదక్కుచుఁజొక్కుచునిక్కువంబుగా
వలచినయట్లుమాయలనువారవధూటిభ్రమించుఁబల్లవున్.

చ॥ ధనములవేలచో ముప్పుడుదాసియునైనగడించునీక్రియం
ఘనముగమాకునీచెలిమిగల్గుటయేపదివేలటంచుఁబె
న్వినయఁపుమాటలాడుచువవేఁడుకకానిఁగఱంగఁజేసియా
య్యవవిభవంబుఁగొంద్రుగణికాంగనలెంతయునేర్పుమీఱఁగన్.

క॥ వలచినవానికిఁబడఁతియు । వలచినచందమునఁదోఁచివదలదుగాకెం
దులనైనవెలపొలంతికి । వలపుమగనకంబునకునువలపునుగలదే ?

వ॥ అదియునుంగాక.

సీ॥ పల్లవవ్రాతంబుపాలిబలాకాసిప్రకటితోద్యన్మద్యపాననిరత
కురుతరానేకదుర్గుణగణాలంకారసకలమాయావాదజననసీమ
భూరికోపవికారపూరితనిజచిత్తకఠినవాక్యక్రియాగ్రధితరసన
ధరసనీతులకెల్లగురుతుమీఱినతాపుదానధర్మదయావిధానహీన
శాకినీభూతభేతాళసముదసైత్య । ఖీకరాకారవిజయగంభీరనినద

సుమశరా రామమార్గ భాసురసమగ్ర । లగ్నకలకంఠ యుతవల్లిలంజతల్లి.

సీ॥ కుఱుచలై తఱుచుగా నెఱిసిన వెండ్రుకలొప్పమీఱఁగ దువ్వికొప్పముడిచి
యుల్లఁబ్రాఁతచెప్పటట్టలఁబోలి వ్రేలాడుకుచములఱవికచేఁగుదియఁబట్టి
తొడిగినకుబుసంబువడువునమడతలేర్పడియెడునొడలిపైఁబసపురాచి
మొలుఁగుతోలునుమీఱియెంతయుమాసినపెద్దపుట్టముచాలఁబ్రీతిఁగట్టి
బొరుసునొసటనుజంద్రఁపుబొట్టుఁబెట్టి । యడుసుకన్నులఁగజ్జలంబడరదిద్ది
బోసినోటనుదమలంబుఁబూనియిటుల । విటులఁబలుమాఱునగఁజేయువృద్ధవేశ్య.

గీ॥ పద్మమయిననుదగుమహాపద్మమయిన । శంఖమయిననొసంగినఁజాలకుండ
ధనదుమెచ్చదొకింతైనఁదనకుఁగల్గు । విత్తమంతయునీకున్నవేశ్యజనని.

క॥ వనఁద్రాగినపులుగుక్రియ । న్విసువకతగఁగ్రోలుకొంచువేశ్యాంబకదుం
బినరేఁగిబూతులాడు । న్వనఁగల్గనియోగియడఁగఁబల్లవతతులన్.

ఉ॥ ఆకులుపోఁకలున్మణులుహారములున్బహుగంధసారము
లోఁకలురూకలున్మదినిగోరినయట్టిసమస్తవస్తువు
ల్ప్రాకటమొప్పమాయలొగిఁబన్నిభ్రమించుచునేర్పుమీఱఁగాఁ
జేకొనుఁబోవిటావళులచేగణికాళిబవిచిత్రవైఖరిన్.

గీ॥ మిండఁడొకనాటిరేయిరాకుండెనేని । గాసువీసంబుచేతికిఁగల్గనందు
కించుకేనియునిదురఁబోనీదుకూఁతు । గడనపూఁబోఁడియవ్వపెన్కంచుమువ్వ.

వ॥ ఇట్లగుటంజేసి పల్లవవిరహితయైన వేశ్య మీరిచ్చుధనంబుఁగొని జంగమవిటునికడకు రాకుండునేయని యథార్థంబుగఁ బల్కినవిని.

క॥ నమ్మకనృపభటులతిశీ । ఘ్రమ్మునఁగ్రమ్మఁకొనిసకలగణికాజనగే
హమ్ములునిమ్ముగదూరిము । దమ్మునఁబరికించుకొనుచుఁదగనచ్చోట్లన్.

క॥ ద్యూతమధుపానమృదుసం । గీతసుసాహిత్యనృత్యకేళులచేతం
బ్రీతిఁజెలంగుభుజంగ । వ్రాతంబులఁగనిరిచిత్రవైఖరిమెఱయన్.

ఉ॥ ఈగతినుండఁజూచిధరణీశ్వరుపాలికిఁజారులెంతయు
న్వేఁగమచేరితద్విధమువిస్మయలీలనెఱుంగఁజెప్పిన
న్వేగమువానఁదేకిటులబొంకులుపల్కుటమీకొకింతయు
న్బాగగుసేయటంచునరపాలుఁడుకోపముమీఱఁజూచుచున్.

క॥ ఉన్నంతపొరుగుపల్లెల । కున్నేగినదూతలెల్లఁగొబ్బుననపుడే

ఖిన్నతమీఱఁగనటువలె । విన్నపముసరింపధరణివిభుఁడవ్వేళన్.

ఉ॥ ఎక్కడఁజూచినంబురినొకించుకయున్నెడలేకయొప్పరు
న్నెక్కడకెక్కడైగడనలేమలుగాచుకయుండురిప్పుడే
దిక్కననొక్కవారసుదతీమణిగల్గకయుండుటెంతయు
నిక్కలిచోద్యమంచుమదినిల్వకదిగ్గునలేచియత్తఱిన్.

క॥ నల్లనిశాలువుసుంగిడి । యొల్లజనంబులనుడించియింపొందమహీ
వల్లభుఁడుతానెచనియెను । పెల్లానఁపువేశ్యవాటికున్నతలీలన్.

ఉ॥ ధీరుఁడుభూవరుండిటులఁదీవ్రగతింజనితద్గృహంబుల
న్స్వైరణగండ్లపద్ధతులఁజూడఁదొడంగెవిచిత్రలీలల
న్గేరుచుఁగోరికన్మదనకేళులఁదేలుచునుండువారలం
భూరిసుగంధపుష్పమణిభూషణధారులనిర్విచారులన్.

* * * *

వ॥ ఇట్లు చతురశీతిబంధ నఖదంతక్షతపరిరంభణాద్యనేక కామశాస్త్ర ప్రకారంబు లందవిలి క్రీడించుచున్నంగనుంగొని శివశివేతి మంత్రంబును బఠించుచు విఫలప్రియ త్నుండై ధాత్రీవల్లభుండు తనమనంబున వితర్కించె.

క॥ చారులుచెప్పినవిధమిపు । డారయఁదథ్యంబయయ్యెనవ్విటునకునిం
కేరీతినొసఁగఁగల్గుదు । వారవధూమణినివ్రతమువదినిల్పుటకున్.

క॥ వెలపొలఁతిగల్గనందున । నిలయేలెదురాజునంచునెవ్వతెనైనం
బలిమిందెప్పించితనిది । కలుషంబులకెల్లమొదలుగాదెతలంపన్ ?

చ॥ కదునదురేణుయయ్యొతనికల్లరిజంగముక్రోధచిత్తుఁడై
పడినదలించినల్కనొకొ? వంచనమీఱఁబ్రతంబుమీఁదట
న్విడువఁగఁబోలునో! భువినివిశ్రుతమానపకీర్తినొందఁగాఁ
బడునొకొ! నీలకంధరునిభాస్వదనుగ్రహమెట్టులున్నదో !

గీ॥ వేశ్యనావఁగెదసనిమున్నువిశ్వసింపఁ । బలికియుప్పుడెట్లుబొంకుదుఁజాటఁదప్పి
మహానసత్యముకన్నఁగల్మషముగలదె । సేటుసేయంగమానవకోటులకును ?

గీ॥ మునుహరిశ్చంద్రముఖ్యులౌమనుజపతులు । నిత్యసత్యవ్రతాచారనిపుణులగుటఁ
గాదెచిరకీర్తిసకలజగంబులందుఁ । జెందినిర్వాణరాజ్యాభిషిక్తులైరి.

క॥ కరిహయభటరథశిబికాం । బరధనమణిభూషణాదిబహువస్తువులి

ద్ధరసెన్నఁగనతతంబులె । తిరముగనత్కీర్తిదక్షధీరాత్మలకున్ ?

క॥ మునుదీక్షయొనఁగువేళల । ఘనుఁడగుగురునాథుఁడెంతగాదనియనిన
విననొల్లకవ్రతభంగం । బొనరింపఁదలంచుటిప్పుడుచితంబగునే ?

క॥ అదిగాభునవవ్విటునకు । నొదుఁగకపట్టంపుదేవినొసఁగిధరిత్రిన్
విదితంబగుశపథముకో । విదులెన్నఁగనిల్పుకొనుటవిహితంబనుచున్.

చ॥ అవనితలేంద్రుఁడెంతయురయంబగృహంబునకేగినంతత
ప్రవిమలశీలయైనతనభామినినొయ్యనఁజేరఁబిల్చియో
ధవళసరోజనేత్ర! వినుధర్మయుతంబగునొక్కవాక్యమున్
దవిలినభక్తితోడవిదితంబుగనీకెఱుఁగంగఁజెప్పెదన్.

చ॥ సరసముమీఱనొక్కవిటజంగముధూర్జటిఁబోలినేఁడుదా
నురుతరలీలనెయ్యెడలనుండియొవేగమెచేరినన్నభాం
తరమునఁజూచియెంతయుముదంబునదీవెనలిచ్చికేరుచున్
గురుతుగనొక్కవారసతిఁగోర్కెనొసంగుమటంచుఁబల్కెనన్.

క॥ ఇయ్యకొనిభటులచేతికి । నెయ్యంబునధనముసంగినెఱినొకపడుపుం
దొయ్యలిఁదెమ్మనిపనిచియు । నయ్యెడవారలనునమ్మకతిశీఘ్రమునన్.

సీ॥ చనివేశ్యవాటియెల్లనుగ్రమక్రమమునవెదుకంగనందునవ్వేలఁదులెల్లఁ
బల్లవసహితలైపరివరివిధములగుటతుగామరుకేళిఁగూడుచున్నఁ
గనుఁగొనివ్రతభంగమునకునెమ్మదిఁజాలవెఱచియెంతయుమవివేకినివని
నీకునివ్విధమెల్లఁబాికటంబలరారఁదెలుపవచ్చితినతితీవ్రఘణితి
నిందుముఖియెన్నఁడునెఱుంగనిట్టిచోద్య । మఖవుబలుమాయగాఁబోలు! నైననీదు
బుద్ధితోడుతనూహించిపొనఁగనొక్క । వాక్యమిట్లనిపల్కుమావలనమీఱ.

క॥ అనుమనుజాధీశ్వరునిం । గనిమృదుమధురోక్తులలరఁగాంతామణియి
ట్లనుహృదయాధీశ్వరముస । వినవేశితగళునికథలువిబుధులవలనన్ !

చ॥ చిరతరలీలభక్తతతిచిత్తములారయఁగోరియీశ్వరుం
డరుదుగఁబెక్కురూపులనహర్నిశముజ్జరియించుఁదొల్లియుం
దురితవిదూరుఁడైనచిరితొండనినిశ్చలభక్తిఁజూడఁద
ద్వరసుతుఁగూరఁగానడిగివానికినీఁడెమనోరథార్థముల్ !

సీ॥ అద్విషుఁడెముస్నపొదిలెనిమ్మవ్వనఁతునిఁ । బూనిచంపించుకొఱకునైపోయిదాని

నధికతరహర్షమొప్పారనన్నమొనర । వేఁడుకొన్నట్టిబలాఢ్యయలాఁడుగాఁడె !
క॥ అట్టిశివదేవునకునీ । పట్టుననిన్నడుగుటెంతవనిసుగుణుఁడవై
యొట్టి సనొసఁగిశపథము । గట్టిగనిల్పుకొనవలయుఘనతరలీలన్.
మ॥ నను నెంతేనియుఁ బెద్దఁ జేసినలినీనాథాన్వయోత్తంస! యి
ట్లనఁగాధర్మమె? నీవు నాపతివి తథ్యంబే నునీదాసినిం
దనుఁ బూనింపక మీమదింగలుగునట్లత్యంత మోదంబుతో
నొనరింపందగుఁగాకపల్మయును మీరూహింపనింకేటికిన్.
క॥ పురుషుఁడు దైవంబతఁడే । కరణినియోగించునదియె కావించుటగా
కరయఁగ మఱియెందైనం । దరుణులకొక్కింతయును స్వతంత్రము గలదే !
క॥ సలలితము గని హపరసుఖ । ములు రూఢినొసంగి సకలపుణ్యఫలంబు
ల్గలిగించు విభుని కంటెను । దలిరుంబోఁడులకు వేఱెదైవము గలదే !
సీ॥ కాంతామణులకుఁ జూక్కఁపుఁ బెన్నిధానంబు ప్రాకటంబలరారఁ బ్రాణవిభుఁడు
కుసుమగంధులకును గొంగుబంగారంబు ప్రాకటంబలరారఁ బ్రాణవిభుఁడు
కమలాక్షులకు నభీష్టములిచ్చుదైవంబు ప్రాకటంబలరారఁ బ్రాణవిభుఁడు
చిగురుబోఁడులకుఁ జెల్వగు కల్పభూజంబు ప్రాకటంబలరారఁ బ్రాణవిభుఁడు
చంద్రముఖులకు బహుజన్మజనితదురిత । పటలతిమిరార్కబింబంబు ప్రాణవిభుఁడు
పొలఁతులకుఁ జాలవెలలేని భూషణంబు । రాజశేఖర! పరికింపఁ బ్రాణవిభుఁడు.
క॥ వ్రతములు మదానధర్మము । లతులితగురుదేవతార్చనాదులు విను మో
క్షితినాథ! యించుకేనియుఁ । బతిభక్తికిసాటియగునెభామామణికిన్ !
ఉ॥ కావున నెల్లరీతుల నుగర్తవు నీవెటులానతిచ్చినం
బావనలీలఁ జేకొనక పల్కుట యెట్లది గాదటంచు భా
శ్రీవరముఖ్యనిక్కముగఁ దెల్పుము చింతలవేటికీక్రియన్ ?
భావభవారిభక్తతతిపాలిటనెప్పుడుఁ గల్గియుండఁగన్.
క॥ అనవిని జననాథుఁడు వే । దననొందుచునవ్విశాలధవళేక్షణన
క్కునఁ జేర్చి వదలి క్రమ్మఱ । ననియెన్మదిదొట్రుపడఁగ నభినవలీలన్.
ఉ॥ ఓ సరసీరుహాక్షి విను మోకులపావని యో వధూమణీ !
నీ వరియేరి భూనిసులు నేటొనరింపఁగ ముజ్జగంబుల
న్నాసిగ నేఁడు నా పలుకు వాక్యము మీఱఁగ వేశ్యకాంతవై

భాసిలిజంగమేశ్వరునిభావజకేళిఁగలంగఁజేయుమా.

ఉ॥ వారకయీపురిన్విటవారవధూమణిగల్గనందునన్
వారిజనేత్ర! నిన్నిటులవంచనసేయకవేఁడ్కకత్తెగాఁ
గోరినవారజంగమునకుండగనీవలసెంగదామది
న్నేరములెన్నకిట్ట్యెడలనిల్పుముమద్వచనప్రకారముల్.

ఉ॥ నీవుపతివ్రతామణివినీవలనందగమెచ్చిమెచ్చక
గ్రీవుఁడభీప్సితార్థములుబ్రేమనొసంగెడునంశయంబిఁకన్
భావమునందునిల్పకకృపామతిఁజూడుమునన్నునిట్యెడ
న్నావుఁడుఁబుల్వఁబోఁడితననాథునకిమ్ముగమ్రొక్కియిట్లనున్.

క॥ వలనొప్పనింతవనితై । తలుమముఁబ్రార్థింపనేల పావనమతితో
నలబాజుఁగుజంగమునకుం । జెలువుగనన్నొసఁగవలయుశీఘ్రమునన్యా !

క॥ థరమొల్లగుత్తఁగొనియొక । దరినించుకతావుదీనతస్వేదుక్రియ
న్పరికింపఁగనిటులవ్యాది । శ్వరకాంచెవుఁబల్కఁబల్కవచ్చునెనీకున్ ?

ఉ॥ భూసుతలీలమున్వ్రతముఁబూనితిరెడ్డియునిత్తుమంచుజం
గానకువారకాంతనిడఁగానొనగూడనియంతమాత్రనే
దీనతఁబల్కఁబాడితెసుధీజనులెల్లహసింపరే? నెందునే
నేమఁగనెక్కఁజక్కనవనీశ్వరశక్యమెదిద్దిదూరఁగన్ ?

చ॥ అమవిమతాంగిపల్కులుదినాధిపవంశపయోధిపూర్ణిమా
వనజవిరోధియింతయునవారితమోహనిబద్ధచిత్తుఁడై
వినిమొకయింతసాహసిలివేఁగమెతెప్పిరిమాటలంత యి
ట్లనఁగలిగెంటిఁగాకతగదామదినీక్రియనూహసేయుటల్ ?

క॥ అడినమాటతగన్వద । నాడకనైకొన్నమాత్రనకటామద్ధిలో
నోడకవిటవరునకునీఁ । బాడియెసువివేకముడిగివంకజగంధీ !

గీ॥ పద్మదళనేత్రనిన్నెడఁబాసియుక్కఁ । నిమిషమునియునోర్వఁగనేర్చుటెట్లు?
పరమసాధ్వివినిన్నిట్లువల్కఁదగ్గ । తప్పుతమసేయుమామదిదయదలిర్ప.

క॥ తొడిమెదనింతయునానతిఁ । ద్రోయకనైకొంటివెపొమ్మతోమెలియుండన్
నీయట్టివరులుగలరే । తీయాటులలోననైనవిమలేందుముఖీ !

ఉ॥ చంచలనేత్ర! నామదికిసమ్మతిగానివుడొక్కమాటయూ

హించిదయన్వచింపుముమహింజిరకీర్తులనేకభంగులన్
నించుమటంచుఁబల్కుటయునీలమధువ్రతవేణినేఁడు
విస్మరించఁగనన్నరేడునిలలింగనియుట్లువెఁబ్రోడజాడలన్.

గీ॥ క్షితిప! యిటులవిచారంబుసేయుచుండి । చిన్నమాటలుపలుకంగఁజెల్లదిదియుఁ
గాకమత్స్వాంతవృత్తియుఁగనుఁగొనంగఁ । దలఁచితేనియువినుముదెందమునసలర.

సీ॥ జననాథవినుహరిశ్చంద్రావనీంద్రుండుగాధేయకౌశికులోకంబులెఱుఁగ
ధారుణీభారమంతయువేఁగఁబోనాడితనపాలంతిని బుత్రునానరసమ్మి
ముసకొనియంత్యజున్నివెంటమృతమానవములుమోచుచువానిగొలుచుచున్న
వంతనవ్విభునిసత్యవ్రతంబునకాత్మఁగరుణించినిజభక్తవరదుఁడైన
కాశికావల్లభుఁడుజగత్కారణుండు । విశ్వనాథుండుచండికాధీశ్వరుండు
ప్రేమసాక్షాత్కరించియభీష్టమొసఁగి । కావఁదేవారినత్యంతకౌతుకమున !

క॥ నీవాడినవాక్యంబవు । దేవిధముననైననిర్వహించినదానన్
భావజహరణుఁడుకరుణం । బ్రోవఁగలండాత్మనలరిభూవరతిలకా !

గీ॥ భక్తివిడకయుండుభల్లాణయివ్వేళ । మదిదృఢంబుమీఱమట్టుపఱచి
సేయుకార్యమిఁకనుజింతింపవలవదు । నాకునైనఁగదువిక్రమగతిని.

సీ॥ అనఘనజఘునఁగన్గొనియనుజనపతివినువినుతాంగిశోభనతదనర
నీచిత్తమరయంగనీచందమునసొత్తిచూచితినిజమదిచోద్యమలర
నిరుపురహృదయంబులేకమైయుండినఁగోర్కెలన్నియునొనఁగూడఁగలవు
మొనసినిన్నివేషమునసొనంగినయప్పుడవ్విటవరుఁడుక్రోధాత్ముఁడగుచు
వారకామినిదెకిటులూరిలోన । వరునిసెడబాసియుంటిమైనరవినున్న
యట్టిమగనాలిఁదెచ్చితివనుచునొల్ల । కాజ్ఞయొనరింపఁగలఁడమితాగ్రహమున.

క॥ కావునసిన్నిరూపము । తోవిటశేఖరునికడకుఁదోడ్కొనిచనఁగా
దీవేళవేశ్యకామిని । వైవేఁగమొరఁబుటంచుననిచినయంతన్.

క॥ అంతిపురికరిగియయ్యాలి । కుంతలివెలయింతియగుటకుంజనుచున్న
స్వాంతంగనియెంతేనియు । వంతనముసముల్లికాంబసవతికిసనియున్.

మ॥ కల్లగ్రాపురిరాఁగొన్నవిటజంగంబంగనంగోరుచో
నుల్లంబెల్లను జల్లవింపకనునీవొప్పింపకోభల్లమా
భల్లాణక్షితిపాలశేఖరునకుంబట్టంపుఁబూఁబోఁడివై

చెల్లంబోయిటువంటిచుల్కనిపనుల్సేయంగనీకహాహా ?

క॥ ఓయప్పవారకామిని । గాయిప్పుడలంకరించికరమొప్పమనో
నాయకునికడకుఁదోడ్కొని । వేయరుగఁగదమ్మనన్నువికచాబ్జముఖీ.

గీ॥ అనెడుకూరిమిసవతినెంతైనఁగరుణ । మీరనవ్వారిజాక్షితాగారవించి
పలుకునిట్లనియాముద్దుకలికిచెలువ। చెలఁగనీబుద్ధివేవేలుసేయఁజాలు !

ఉ॥ నీరజగంధినీవనుచునేననుచున్నదిభేదమెద్ది? యొ
య్యారికతంబునన్వ్రతమువంచననొందకయుండిభక్తియొ
ప్పారినఁజాలునీవచనమాత్రగ్రహించిపుడట్టులుండఁగా
నేరవుకామశాస్త్రగతినిక్కమెఱుంగవుగోలవారయన్.

క॥ ఇభరాజయానమునునీ । విభుకౌఁగిటనెలఁగుచుండువిధమంతయుఁగా
దభినవవిలాసమశర । నిభుఁడయ్యతిరతిరహస్యనిపుణుఁడుసుమ్మీ.

ఉ॥ చొక్కులఁదక్కులన్నగులసొంపగుతేటమిటారిచూపులన్
జక్కనిమందహాసములఁజారువిలాసములన్సలీలఁబెం
పెక్కుదుదివ్యవాసనలనింపగుతియ్యనిముద్దుపల్కుల
న్నిక్కువువారకాంతకరణిన్వలపింపవలెన్భుజంగునిన్.

గీ॥ మఱియునసమాస్త్రశాస్త్రప్రమాణసరణిఁ। దవిలిబురుషాయితాదిబంధములయందుఁ
బ్రౌఢమైకూడవలయునేర్పునఁజెలంగి।పల్లవునియుల్లమల్లనఁబల్లవింప.

క॥ అటుగాకహృదీశ్వరుచెం । గటనేనియ్యకొనివచ్చిక్రమ్మఱనిపుడో
కుటిలాలకనిన్నంపినఁ । బటువైఖరినలుగఁడేకృపాలుఁడుచెపుమా ?

గీ॥ అనుసవతినూరడిలఁబల్కియాక్షణంబ । చల్లయాదేవితుదిలేనిసంతసంబు
దనరఁబతిహితమునకునైతానెవేఁగ । మునవలంకృతియొనరించుకొనఁదొడంగె.

గీ॥ సుందరులుగొందఱప్పుడయ్యిందుముఖికిఁ।గుందనపుబిందియలయందుఁబొందుమిగుల
నెంచఁగలిగినపన్నీరునించిచాల । నంపమొప్పారజలకంబులార్చిరొగిని.

క॥ ఉడురాజవదనయొక్కతె । తడియొత్తెన్రాజవతికిధౌతాంబరముల్
వడిఁదాల్పనొసఁగెసొగసుగ । గడువేఁడుకతోనొకర్తెకాంతామణికిన్.

ఉ॥ సొంపుగనింద్రనీలమణిశోభలనేలఁగఁజాలిపోఁగలై
పెంపెనలాడుముంగురులఁబెద్దయుఁగ్రొమ్ముడిదిద్దిచక్కలం
ముంపుచుఁజెంపుమీఱెడునమున్నతదివ్యసుగంధయుక్తమా

నంపెఁగదండఁ జొప్పెనొకసారసనేత్ర సుశాలవల్లికిన్.

ఉ॥ ముద్దులగుమ్మరొత్తు చెలిముందఱ గొప్పుకొప్పుఁ గట్టఁదమున్
దద్దయు నిల్పె నొక్కఁతె నిటాలమునం గస్తురిబొట్టు మోమునం
దిద్దెఁ బడంతి యోర్తు హరిదిన్మకరీమయరేఖ లెంతయు
నుద్దియ తక్కుఁ జెక్కులను మోహనవల్లులు లిఖించె నేర్పునన్.

చ॥ కలువలఁ గేరు చంద్రముఖి కన్గవ నొక్కఁతె వర్ధాలలామ చె
ల్వలరఁగఁ గజ్జలంబిడి యొనర్చె నిభాననయోర్తు వేడ్కఁ దం
తలఁగమనీలవేణి జిగిమెచ్చుగుబ్బలపైని బొబ్బిలం
గలపములం దెసంచితసుగంధయుతంబుగఁ జిత్రనైఖరిన్.

సీ॥ చారుముక్తాహారవారముల్ గళమున నించె వేడుక నొక్కఁ మించుబోఁడి
సౌవర్ణకర్ణభూషణములందముమీఱఁ దగిలించె నొకశశధామవదన
ఘనమైనపచ్చలకడియంబు లిరవుగాఁ బెట్టెఁ జేతుల నొక్కఁ బిసరుహాక్షి
కమనీయరత్నసంఘటితమై చెలువొందు మొలనూలిడియె నొక్కఁ మోహనాంగి
పాదములనందియలు బెట్టె భామయొకతె । మరుటఁ జేర్చుక్క నిడె నొక్క సుదతి మఱియుఁ
జేరుగలభూషణము లెల్లఁ బ్రేమనిడిరి । రమణులింపార నప్పుడా రాజసతికి.

వ॥ ఇట్లు గన్య శృంగారధారిణియై యనంతరంబ.

సీ॥ ఘనసారచందనకస్తూరికాముఖ్యదివ్యగంధంబులు దొలఁ బర్వఁ
గింకిణీనూపురక్రేంకారనాదముల్ కడునింపుమీఱ నొక్కటఁ జెలంగ
ఘనరత్ననికరసంఘటితమై తనరారు నవ్యకాంచనభూషణములు మెఱయ
భూరికుంతలబంధభారంబు శోభించి మందమై నడకలు నందగింపఁ
దీనముచకుంధయుగళంబు పెన్నఁబాదల । లలితశృంగారలీలావిలాసములను
వాసిమీఱంగ నమ్మహీవరునికడకు । నింతియరుదెంచె మదమునిదంతియనఁగ.

క॥ ఉరిమినములతరశృం । గారము దనరారవారకాంతయుఁ బోలెం
జేరితనయుడటు నిలిచిన । నారిమణిఁ జూచి ధరణినాథుఁడు వేడ్కన్.

క॥ ఈలలనారత్నంబీ । నీలాలకయీవిశిద్రసరోజముఖయీ
లీలావతిగునాఁడన । పాలఁతి జగముననెంచు బ్రహ్మింపఁదెవన్.

గీ॥ భూమిని భుఁ దంతఁ దనయంతిపురమ్ము వెడలి । కెలఁకఁ బోడొక్కనియరుమ బోసంగినంతి
చూచిసురకాంతలెంతయుఁ జోద్యమంది । యిల్లుపాలుపదములా కనట్టులనిరి.

సీ॥ తారుణీశ్వరుబుద్ధిఁ బూరితంబుగఁ బోనరఁగఁ గొంతుండి తాజంగముఁ దొడరఁ
చేరి వారాంగనఁ గోరి తతఁడియ్యఁ గొనకాని యొప్పుటఁ గొనుటయైనఁ
దనభక్తి చెడకుండఁ బనిపడి వేశ్యనాయిల్లాలి నిన్నానం గనిపట్టి చిత్ర
మొప్పెదు ననువారలొకకొందఱును దగాచావనయుక్క తైనవనుచెంద్రుఁ
దేటికినానంగమ బుద్ధియఁ బద్ధులగుటఁ । జేసి వారలు తమలోనఁ జెలఁగి పోరు
చున్నఁ గన్గొని యప్పుడిచ్చు చున్నవాఁడు । గాని నిక్కంపు భక్తి గాఁగలదె యిట్టుల ?
క॥ ఇచ్చిన నిరువురనొక్కట । నచ్చంబగు భక్తితోడ నర్పింవక యీ
కుచ్చితములు దగవనుచుఁ । బెచ్చు తరయొకకొంద ఱిమితోలను వారున్.
చ॥ పురములు వాహనంబులును భూషణముల్ధనధాన్యముల్ మహాం
బరములుఁ బాఁడిధేనువులుఁ బ్రార్థన సేయక జంగమయ్యలే
తెలిఁగు నవేశ్యఁ గోరి! నతిధీరతవట్టితఁ డింతిఁ గోరిన
న్ధరణిపుఁ డిట్టులియ్యకొనెఁ! దాననిపల్కుచు వారుకొందఱున్.
క॥ ఇయ్యకొని వారసుందరి । యొయ్యెదలంగల్గ కున్న నిల్లాలినిటు
ల్లియ్యన నావఁగుటఘనతయా! యియ్యెలపతికనుచుఁ గొంద ఱెన్నెదు వారున్,
సీ॥ ఆవరోరుహనేత్రయైనఁ గాదనకిట్లు పతివెంట వేశ్యయై తన్యఁ గతిని
జనిసంత భక్తి దేయను వారుగొందఱు గట్టిగా భక్తిమార్గంబు పూని
నప్పుడే భక్తుండు చెప్పినవిధ మెల్లఁ జేసిన నిల్లాలు సేయకున్న
నదియపోచిత్తనియను వారుగొందఱు నతిభక్తి భర్త కునొక్కమతియనైనఁ
గల్గు నధిమత మిది కల్ల గాదన్న పుడు । లీలనీ జంగమునకు నిల్లాలి నొసఁగి
వారుని మెప్పించి బొందితో నరుగఁగలఁడు । నరగఁ గైలాసమున కెల్ల జనులు చూడఁగ.
క॥ అనువారొకకొందఱునై । కనుఁగొనన వ్వేళ నృపతి కాంతామణిఁదో
డ్కొనిచని యుల జంగమునా । యనినన్నితిని నిచియిట్టులనియెం బ్రీతిన్.
క॥ తగు చిగురుఁబోఁడిఁ దెచ్చితి । నాగిమీకుఁ బరిగ్రహింపుఁడో సామి! యనన్
నగుమొగములరఁగనపుడు । జగతీపతితో [illegible] బల్కున్.
గీ॥ తమ్ముఁ గళ్లాణనిక్కంపు [illegible] । [illegible]
[illegible] । [illegible] ?
క॥ రంగుగ జంగము [illegible] । [illegible]
వెంగళి విభుడవనితే । [illegible].

సీ॥ కామాంధకారిసైకడఁకతో నిరాకఁగాచుచుంతఁగమూఁడుకన్నులయ్యెఁ
దలయేఱుబరువయ్యెఁదగమేనునగమయ్యెఁగళమూలమునఁజందనిలుకడయ్యె
వలనొప్పమునుపటివగదప్పెవలపునవిరిగెమనదుఠేయువరవినయ్యె
నాకేటికివేశ్యనేటిబిజభక్తిబూటకంబులచేతఁబ్రొద్దుఁగడపి
నాడవింతియొకాకభూనాథుతెచటు! బ్రతమువెచ్చటు! ఘనశైవమతమువెచట !
నెంచుఁగొఱగానిపాలఁదుకనిటులఁదెచ్చి । యందుకొమ్మనువారెందునైనఁగలరె !

వ॥ అనివెండియు నిట్లనె.

గీ॥ అనవలసినిన్నునిటువలెనంటిఁగాక । తగునెవేశ్యలతోఁబొందుతాపసులకు !
వలసితివిభూప! మాకునైయధికముగను । దీనిఁగైకొమ్మనీవైనఁబూనియుంకను.

సీ॥ అనువిటవరునిగన్గొనివిసకారాక్తినిట్లనుమనుజాధీశుఁడనుపమీఱ
నయ్యలుమీరట్టులాడినఁదగుగానిక్షితినయ్యలకుఁదెచ్చుచిగురుఁబోండ్లు
నవ్వులుగాఁజూడనఁటాఁటబుమాకునుదవిలిమీకిట్లాడఁదగునెమమ్మ ?
నాఁకలిగొన్నచో నన్నమెవ్వరికైనఁగలిగినవిడనాడఁగాదుసుమ్మ
మీమదికినంతవంతైనమీననేత్ర । నరయుచుండంగఁదడవయ్యెనయ్యయింకఁ
దప్పలెన్నకకైకొమ్మతరుణినిపుడు । కరుణననిభక్తినదుగులకొరుగుటయును.

క॥ నృపతిఁగృపఁజూచియపుడా । కపటపువిటజంగమయ్యకడునవ్వుచునో
తపనకులవర్య యోయఁగ । నిపుడాతిరిఁగాకసాటియేరీనీకుఁ.

ఉ॥ కావలెనన్నమాత్రమునఁగోరుకమున్ జెలువారవారరా
జీవదళాక్షిఁదెచ్చితివిచెన్నలరన్పదివేలుపేయుని
. భావజుచేతిమెలిముమబంగరుబొమ్మనుముద్దుగుమ్మవ
ణ్ణీపునమున్వభాతమునకేమనకుందరమేమనిఁవఁగఁ ?

క॥ ముదముదవఁగవరచందురుఁ । గదమాఁదిపురుమవిదనుదురుకమెఁబోదలెదుకు
మొన్నదకొదమకదుపుఁజెదరఁగ । నదలించుమ్మదతిమృదుపులాపెన్తెరులుఁ.

క॥ వాసిగనీసుదతిమణి । నానదునాసదపెయంచునవగంధఫలి
న్నాసురగతిఁగన్గొనితరి । తనంబొనరించునంతకాంచితలీలఁ.

గీ॥ చెలఁగిజగములుగెలువంగఁజాలఁబిముడిన । మరునిబలుసింగిణీవింట్లుతరుణిబొమలు
కదఁకనవ్వింట్లఁజాన్పనగలుకతాఁపు । లీవరాజాననమిటారిమాపులరయ.

క॥ చిగురాకుకెంపులింబను । నగడంబులకెంతతరముమబంధూకముని

మ్మగువయధరమ్మునతోఁ దుతఁ । దగునేతులయనఁగనెట్టితావులనైనన్?

క॥ పలువరుసముల్లెముగ్గల । పలువరుసలఁగెల్వఁజాలుభామినిమఱచె
కుఱులుతళుకుటద్దములతోఁ । గలహించుందామిన్నదులమకర్ణములెంచన్.

గీ॥ చెలువపలుకులుగండుఁగోయిలలనేలు । నెలఁతచిరునవ్వులేఁతవెన్నెలలనవ్వుఁ
గలికికంఠంబుక్రముకంబునలరుఖిన్న । ములుగఁగావించునెంతయుఁజలముమీఱ.

చ॥ పరువడినంచితంబులగుబాహుమృణాళములొప్పగొప్పలై
యతులితమ్రేలుమౌక్తికభుజహారములంచులఁజీరులాడఁగా
గురుతుగనవ్వెలందికుచకుంభయుగంబలరున్మనప్పరో
వరమునసంభవించిచెలువంబగుతామరమొగ్గలోయనన్.

సీ॥ నునునల్లచీమబారునుగేరునూగారువళులబ్ధివీచికావళులనేలు
నిసుకదిన్నియలతోవెనఁబోరుఁబిఱుఁదులుకరితుండములనెగ్గులరయుఁదొడలు
మొఱియుకాహళులతోమొనయునుజంఘలుపాదయుగ్మముకచ్ఛపములఁదోలు
నఖపంక్తిపలుమాఱునగుఁదారకంబులనడలురాయంచలఁదొడరిమెంచు
మేలిమిపసిండిచాయలఁగేలిసేయుఁ । బూనినిక్కంబుగాదీనిమేనికాంతి
యెందునిటువంటిచెలువైనయిందువదన । కలదెపరికింపమార్తాండకులవరేణ్య!

క॥ అనివనితనెంచియాగురు । వనున్నోజననాథ! నీగృహమునకుమముఁదో
డ్కొనిచనువేఁగమయెఁగఁద । క్కొనతావులువలదుసుమ్మగిన్మాకనుఁడున్.

క॥ నరపతివల్లెయనియ । గ్గురునకుఁగైదండయిడుచుఁగొమరొప్పఁగనా
యిరువురఁదోడ్కొనితనమం । దిరమునకుందెచ్చియునిచితిరముగుభక్తిన్.

గీ॥ అర్ఘ్యపాద్యాదులానఁగ్రపహర్షఁజేసి । యిలువెడలివచ్చితగఁదనవెలఁదికనిమొఁ
గలికి! యిన్నాళ్ళనాయకుఁగాఁగిలించు । వరుననీజంగమయ్యకువలయుఁజూమ్మ!

క॥ కాదేనిదునియలుగవడి । మోదెదననిచేతఖడ్గముంబూనిమహా
ప్లాదమునమందెనొకదరి । నాదిత్యకులాంబునిధిశశాంకుఁడుపేర్మిన్.

ఉ॥ అయ్యెడఁజల్లమాంబవిభునానతిఁగైకొనివాడిచూపులా
య్యెయ్యనమీఱలేనగవులొప్పఁగఁజెక్కులఁబారఁతీవిన్నాఁ
బయ్యెదజారముద్దునునుఁబల్కులుచెల్వలరారనవ్వటుం
జయ్యనఁజేరిమ్రొక్కినెఱజాణగుపెల్లనెఱింగిరంగుగన్.

క॥ చెంఁకులుగొబ్బరియనుశ । ర్కరయుంబాలునుఘృతంబుకలవంబులుమున్

నెలితఫలరసాస్వాదులగ్రో । వ్వరులన్గనునావఁగియుండె వేఁడ్కలుమీఱన్.
గీ॥ పండుటాకులు శయ్యగాఁబఱచి కౌఁగిలించు । మొత్తయిఁ మ్రోఁకొఁ ర్ణదును మార్చుదుగ్ధవేమ
చుట్టఱునఁగుచుఁడుపఱించి ఱకగలీల । మన్నదుగ్ధశ్రుశరణంబులార్తుఁడుండె.
క॥ వరిభాషించఁగఁడాదిన । మునియావిటుఁడించు తైసమూడాదకసు
స్థితుఁగమండనవాష్మద । కరగామినియతనితోఁడఁగరువడినని మౌళ్.
సీ॥ ఏవిచారము లేకయిటులున్నఁ బెంతము వేరిదేమి లేమివారనతిఁకఁ
బల్కరించినమాయిపల్కుపయోగులాగునదరతి పేయంగఁగోరనిఫ్రుదూ
సిగ్గుచేఁబారియంగ శికుపవింతయుఁగాళ్ళకడురూఢిమనన్నాళ్ళగండుమీఁటి
యుత్తటినికింతమంత్రదనంబెలబాగుమాదుమానిర్దుచాలనరిగెఁ
బురుమఁడొగిఁగఁ బేయు పేయుకేపాలంతిచేయి । చేయరాదని మాచినఁ బేలఁగియున్న
కాదువాలెన్నఁదలంచిరాయగుట్టుతోడ । మన్నవాఁడవునికిదియుప్పదనఘ!
చ॥ వతనముమీఁటఁ గేరుచు మనయ్యకుఁదారచికాఁగిలించిను
స్థిరముగమూవియానిమునఁజెక్కులుగోళులనొత్తి లీలఁబ
ల్కలుమరుకేళిఁగూడి చెలిమానవముంగఁటగింపమన్నది
న్నరునరులింతయున్నగతవంబనిఫ్రోనిభుజంగభంగవా !
క॥ అగుఁగాని లెమ్మటంచుం । జగురాముంబోదియుతనిఁ జెనకినఁదాని
మున్నగ లేవకస్థాణువనం । దగియున్నమపాముఁ జూచితనలోననిమౌళ్.
చ॥ శివశివ! పేవయింతయును జేసినఁ గైకొనఁగానఁయీవిట
ప్రవరుసకింటి కేనియుమవాఅదుమూవాయు నెమ్మొనంబునం
దవిలివ్రతెంతలెమ్మనుచుఁదాబలిమాలినమంగళంగఁడి
భువఁబలిమాటపైనిడిఁ గొందలరారెడువన్నెకైవడిన్.
సీ॥ నిక్కవంబుగఁదూర్పుదిక్కు వెల్వలఁబాఱెఁ జుక్కనాక్కటపేఁగుజుక్కదాఁడిచెఁ
బ్రహ్మపాదంబులుతవిలిమాయఁదొడంగెఁ జదలునఁదులు తేజంబుత్ప
జారచోరాదులవంచారములు మాసెఁగమలాప్తుఁడుదయించుచునుయమున్న్యో
నిపుడైనమరుకేళి నిచ్చ పేయఁదనుంకుజంగమున్నాటదిఘ్నాళనుసెయుంచు ?
నీక్వరాముట్టచిత్రింబాయిది! యటంచుఁ । దత్తరించికవిభునిచిత్తంబుగాను
బలిమిసై వమగామింతు నలరనితని । వనమునరిమాప్పుడైనెక్కయిన్వరూపి.
సీ॥ ఘనతరంబుగ[illegible]వలగ్గల[illegible]ఁగఁగళ్ళఁ బ్రభావములు వేలంగఁ

గాంచినమంచితఘంటానినాదములన్నలయఁబుష్పాదిభూతికరణిఁదనరఁ
బరిమళాదులవింతబాగులుచెలువారసొగసుపల్కులుశివస్తోత్రములుగ
నలరవన్మణిగణంబులుహారతులలీలనమరంగఫలరసాన్నములుచాల
లింగనైవేద్యములభంగిరంగుమీఱ । నతివశివరాత్రిచేసెడుగతినిదనర
దేహమభవునకర్పింపఁదివిరియపుడు । కరయుగముచాచితుదిలేనికౌతుకమున.
క॥ ఆలింగనినొనరఁగఁడా । నాలింగనమునకుఁదివియనమ్ముగ్ధులపోరి
యాలింగనిమెచ్చిహరుం । డాలోనెలనాళ్ల బాలుఁడైతగనిల్చెన్.
గీ॥ శంభుఁడాచల్లమాంబహస్తములలోన । నివ్విధంబునబాలుఁడైనివ్వటిల్లి
యవ్వేలందుకమదిగట్టిదనుచునోలిఁ । జనులఁజేపూరవాపోయఁజన్నుఁగుడుప.
సీ॥ అదివినిచాటునవనొదిగియున్ననృపాలుఁడనేనతికద్భుతస్వాంతుఁడగుచుఁ
బాలఁతిరో! యిదియేమిపుట్టుగొడ్రాలవైయున్నదానికిఁజోద్యమొప్పనిట్లు
శిశువుహపోయిడిఁజెప్పుమటంచుఁడాలోపలికేగకలోతుఁదెలియ
నడిగినట్లనునవనీశకంటివా! మెచ్చుగామిండఁడైవచ్చినట్టి
యొడయఁడిప్పుడుబాలుఁడైయుండిపోగులు । చన్నవాఁడనఁగ్రమ్మరనువిదతోడఁ
దరణివంశాంబునిధిశీతకిరణుఁడైన । ఘనుఁడుభల్లాణధారుణీకాంతుఁడనియె.
క॥ బాలునికివ్విటపద్ధతు । లేలావలదనుచుఁజెక్కులిరుగడనొనరం
బ్రేలుమునువేసిఘృతమును । బాలునుబోయుముచెలంగిబాలేందుముఖీ.
గీ॥ నాభులలాంగియిట్లనుభూవరేణ్య । పాలుద్రావఁడుకొట్టంగఁగేలురాదు
మూఁడుకన్నులనలరియున్వాఁడుచూడ । నితరులకుఁజెల్లదివ్వింతయింతమైన.
గీ॥ అనుడునృపుఁడింతిఁదోడితెమ్మనియొడయని । నివ్వలికిమూఁడుకన్నులయీశ్వరుఁడు
వెట్టిగొట్టినుజేసినవేశ్యనడిగి । కొనరిమనభక్తిదెలియంగఁగోరనిటుల.
క॥ అనుటయుబాలునిఁదోఁడ్కొని । వనితారత్నంబువేఁగద్వారమువెడలన్
ఘనుఁడాశంకరుఁడంతట । మునుపటితనచిఱుతచందములుమానెవెనన్.
సీ॥ జడలలోమిన్నేటిబాబిల్లిసికపుఱ్ఱ్వపులితోలునునుశాలుపునుకనరులు
చేతముమ్మొనబాలుచిలువనూడిగములునొసటమిక్కిలికన్నువినవుఁగుతుక
వలిమిడిమొయిపుఁతెలిరిబ్బతత్తడినగమేనగట్టులసామిపట్టి
మొగముపఁజఱునవ్వుమిగులఁగూరిమిచూపుహస్నమీఁడెడుహాఁవజన్నిదములు
నలతనలువయవెన్నుండునఖిలసురులు । మునులుప్రమథులుగొల్వనమ్మోదమునవసు

భవుఁడె సాక్షాత్కరించెఁ గృపాసమగ్రుఁ । డగుచు భక్తాళు లెదుట నత్యద్భుతముగ.

గీ॥ అవ్విధంబునఁ బ్రత్యక్షమైనయట్టి । యవ్విరూపాక్షుఁ గాంచి సాష్టాంగ మెఱఁగి
ముదముతోడుతఁ గేల్దోయి మొగిచి యవని । నాయకుం డిట్టులని నుతి సేయఁ దొడఁగె.

చ॥ జయజయ నీలకంఠ ! పురశాసన ! శంకర ! ద్విడ్భయంకరా !
జయజయ శాంభవీరమణ ! చంద్రవిభూషణ ! భక్తపోషణా !
జయజయ దేవదేవ ! మదసామజభంజన ! యోగిరంజనా !
జయజయ ఫాలనేత్ర ! విలసద్గుణమండన ! దైత్యఖండనా.

లయగ్రాహి॥ నారదతుషారకరపారదపటీరదరశారదవిశాలతరనీరదనిభాంగా
వారణసురాహితవిదారణజగద్భరణకారణమహాభయనివారణభృతైణా
శూర ! గణనాథ ! శ్రుతిపారగ ! జగన్నుత ! ఘనోరగవిభూష ! రిపుహర! గరళాంశా
పారసభవార్చిత ! సుధీర ! సముదంచితకృపారసనమగ్ర ! ఘనసారసమహాసా.

దండకము॥ జయగిరీశ సురేశ ముఖ్యామరస్తోమ మౌళిస్థితస్నిగ్ధచామీ కరోదగ్ర రత్నప్రయుక్తావతంసప్రభాసంచయాంచత్పదాంభోరుహా ! భక్తలోకామరోర్వీరుహా ! హారనీహార కర్పూరడిండీర మందారగోక్షీర హారావళీ చారుకీర్తిప్రకాశా ! మహేశా ! కపర్దాంచితేందుప్రభామండల ప్రస్ఫురద్దివ్యకల్లోలినీ శైరవేందీవరా ! ధీవరా ! గ్రావరాట్కన్యకా చారువక్షోరుహద్వంద్వలిప్తాంగరాగప్రదీప్తోరుదోరంతరా ! నంతతోద్యత్సరోజాతజాతాండభాండోదరా ! భూరివేదండచర్మాంబరా ! తాండవాడంబరా జంభజిద్రత్న శోభావిడంబోజ్జ్వలత్కాంత హాలాహలా ! వాలఖిల్యాది యోగీంద్రహృత్పంకజేందిందిరా ! సుందరాకార ! లోకైకవీరా ! సువర్ణాద్రిధీరా ! భుజంగేంద్రహారా ! మహోదార ! వారాశిగంభీర ! నారాయణస్తోత్రపాత్రాంచితానందచారిత్ర నీదివ్య చారిత్రముల్ శ్రీశ వాగీశ భోగీశ దేవేశులున్ వర్ణనల్ సేయఁగాఁ జాలరే నెంతవాఁడన్ మహామూఢుఁడన్ నీవు కారుణ్య భావంబుతో నన్ను రక్షింపనూహింప నీరీతిఁ బ్రత్యక్షమైనిల్చి బ్రహ్మేంద్రులున్ సిద్ధయోగీంద్రులున్ గానలేకుండు నీపాదకంజాతయుగ్మంబు వీక్షింపగాఁ జేయుటం జేసి నేధన్యతం జెందితిన్ బూని లోకంబులున్ సత్పదార్థంబుఁ గానంగలేకుండుచుండాన నత్యంతమాయాంధకారంబు చేఁ జిక్కి సంగానఁగాలేక దైవంబులంచున్ బడిన్ వాలసెల్లన్ సమర్పించియుం దేమియున్ మేలు నొందంగలేకుండు రెందున్ ఘనుల్ గొందలెమ్మైన సుజ్ఞానదీపంబు దీపింపఁగాఁ జేసి తత్త్వంబు సం గాంచి వాంఛార్థముల్ గొందు రానందలీలన్ చిదానందు నిన్ గొల్చియు

శక్తికాంతామణింజెంది శశ్వద్విభూతిం బ్రకాశించుచున్నట్టి సద్భక్తసంఘంబులం బో
లినన్నుం గృపాదృష్టి నీక్షించి రక్షింపుమీశా! వియత్కేశ! పాపౌఘనాశా! నమస్తే
నమస్తే నమః.

క॥ ఇచ్చెద నేవరమయినను । హెచ్చుగఁ బ్రార్థింపు మిప్పుడిమ్ముగమితో
నెచ్చట నైనం దులయన । వచ్చు నిజంబైన భక్తవరులిలఁగలరే ?

చ॥ అడిగిన లేదటంచు విడనాడక నీదగు భక్తి చక్కగాఁ
గడుఁగడముట్టఁ జేసితివి కౌతుకముం జెలువార మేలు నీ
పడఁతి నివారకాంతఁగను బ్రౌఢి నొనంగితి నన్నసంశయం
బుడుగుము ధారుణీతలవరోత్తమ నిక్కము మానసంబునన్.

గీ॥ సుతుఁడనై యుంటి నీకిపుడతులితముగ । జనకుఁడవు నీవు నీసతి జనని మాకుఁ
దిరము మీయంగనమ్మ మాదేవితోడ । సాటిసుమ్మీ ధరిత్రీశ! నేటు సేయ!

చ॥ అనికృపఁ జేసి శంభుఁడపుడంబికకిట్లను నో వెలఁది! యీ
య్యినకులనాథు చందమిపుడిమ్ములరంగనుఁగొంటె! నేను వే
శ్యను వెసఁగోరనియ్యకొని సద్గణికాంగన గల్గకున్నచోఁ
దనకులకాంత నేయొనఁగెఁ దథ్యముగా వెలయింతి బాగుగన్.

క॥ ఇతఁడింత విరహయోగుం । డితనకిమ్ము సలోకమిప్పుడిత్తమె యనినం
బతిపల్కులు తగవిని హ । ర్వతి దానిట్లనియె మిగులఁ బ్రమదముతోడన్.

సీ॥ ఇందుకిరీట! నీ కేభక్తవరుఁడైనఁ బ్రాణంబొసంగును భాగ్యమొసఁగుఁ
దలఁదెంచి యొసఁగును లలిఁ దనూజునిఁ గూరగావండి యొసఁగును గాని యిటుల
మానంబు దిగనాడి మానిని నీరాదు దానమిచ్చుటఁ జేసి మానవేశుఁ
డధికనిశ్చలభక్తుఁ డత్యంతసజ్జనుం డితనికి మనలోకమీయవలయు
ననిన శర్వాణి పలుకులకలరె నభవుఁ । డంత మునులును బ్రహ్మేంద్రులభినుతింపఁ
దోగలు ముకుళింపఁ బద్మముల్ తగ హసింపఁ । దరణి యుదయాద్రిపైఁ గోఁచెఁ దత్క్షణంబ

సీ॥ దివిజ నప్సరోజనుల్ దవిలి నృత్యంబాడఁ గరమొప్ప గంధర్వవరులు పాడ
సకలదేవతలును బ్రకటించి పొగడంగ శుభలీల దివ్యదుందుభులు మ్రోయఁ
బుడమి నెల్లెడలను బుష్పవర్షంబొప్ప నరులెల్లఁ దలలెత్తి యరసి చూడ
భక్త్యాణధరణీశు భామల నిరుపమ భర్మవిమానంబుపైని వేడ్కఁ
దనర నెక్కించుకొని కడుఘనత మీఱఁ । బూనిభల్లాణుతో జగంబులు నుతింపఁ

దనరవృషభేంద్రు నెక్కి భూతలమునుండి । భవుఁడు వేంచేసెఁ గైలాసభవనమునకు.

సీ॥ అనిన నయ్యీశ్వరుం డానందచిత్తుఁడై గౌరియుం దానుఁ బహుఘనతతోడ
భళ్లాణభూపాలుఁ బ్రమథులలోఁ బెద్దఁ గాఁ జేసి పట్టంబు గట్టి మిగుల
మంగళగీతంబు లంగనల్ వెసఁ బాడ శంఖాదిరవములు సరవిమ్రోయ
నిరుగడ బ్రహ్మాదిసురలు సేవింపఁగఁ బ్రమథగణంబులు బలిసి కొల్వ
రమణతోఁ దానెంతగ పరబ్రహ్మమగుచు । జగములన్నియు నేలుచు శాశ్వతముగ
రత్నసింహాసనస్థుఁడై రాజసమున । నవిరళంబగు సుఖలీలఁ దవిలియుండె.

సీ॥ అనుచు సూతుఁడు నైమిశారణ్యవాసులై యలరుచుండెడు శౌనకాదులకును
రమణీయ బసవపురాణోక్తమైన యీ భళ్లాణరాయభూపాలచరిత
వివరించు క్రమమును బనిపూని అనా నేర్చువిధమున రచియించి విమలభక్తి
దనరమీకానఁగితిఁ దగ మీరలిందుల తప్పులక్షమ చేసి దయదలిర్ప
నిమ్మహాకావ్య మెప్పుడు నిద్ధరిత్రి । నేర్పుతో విస్తరిల్లి బుధేంద్రులెల్లఁ
బొగడ నాచంద్రతారార్కమగుచునుండు నటుల నొసరించి మముఁ బ్రోవు మయ్య శర్వ

క॥ నరవరులకుఁ గృతు లిడియు । ద్ధరణిం గవివరులు సంపదలఁ బొందుదురా
నెఱినిహపరసుఖములకై । యురుబుద్ధి నినీకుఁ గావ్యమొసఁగితి నభవా!

క॥ ఈకథఁ జదివిన వ్రాసినఁ । బ్రాకటముగ వినినయట్టి భవ్యుల కెల్లన్
శ్రీకరముగ నభిమతములు । చేకురఁ గాఁ జేసి కరుణఁ జేయుమ నంతా.

వ॥ అని యివ్విధంబున విన్నవించి.

క॥ కరతలధరితకురంగా! చిరతరకరుణాంతరంగ! సింధునిషంగా!
కరిదనుజమదవిభంగా! గురుజనహృత్పద్మభృంగ! కుక్కుటలింగా.

మణి॥ మురహరశరవర! మునిజనశరణా! సురవరవరద! కుసుమశరహరణా!
చిరతరగుణ! విలసితకరహరిణా! పరమపురుష! నిరుపమశశిధరణా!

మాలిని॥ వదమలతరరూపా! సర్వలోకప్రదీపా! ముదితబుధకలాపా! ముఖ్యసత్యామలాపా!
విదళితఘనతాపా! విక్రమోద్యత్ప్రతాపా! కదనతలసకోపా! కాంచనాహార్యచాపా!

గద్య॥ ఇది శ్రీకుక్కుటేశ్వర వరప్రసాద లబ్ధ కవితా సామ్రాజ్య ధురంధర ఘనయశోబంధుర కౌండిన్య గోత్ర పవిత్ర కూచిమంచి గంగనామాత్యపుత్ర బుధజనవిధేయ తిమ్మయ నామధేయ ప్రణీతంబైన రాజశేఖరవిలాసంబను మహాకావ్యంబు నందు సర్వంబును తృతీయాశ్వాసము.

శుద్ధపత్రిక.

పుటసంఖ్య	పంక్తి	తప్పు.	ఒప్పు.
1	5	శశిఖంధ	శశిఖండ
,,	23	పొలుపుఁగ	పొలుపుగ
4	14	విజయునకుపాణి	విజయునకుఁబాణి
,,	22	ధాగక్రమం	గథాక్రమం
,,	24	పల్కిరుప్రార్థన	పల్కెఱుఁబ్రార్థన
,,	27	జ్వ్రజలిత	బ్రజ్వలిత
5	14	శైలంబులుంచెడుము	శైలంబులుముంచెదు
7	21	మానితఛాయా	మానితచ్ఛాయా
8	25	మేఘలా	మేఖలా
10	14	కలకలమనుస్సల్	కలకలమనసుల్
,,	19	మీరుకందర్పునిచే	మీఱుఁగందర్పునిచే
13	1	మానుఁగ	మానుగ
,,	9	ఆనందమొంద	ఆనందమొందు
,,	18	జాలడట	జాలఁడన
,,	21	చెప్పఁచోద్యమై	చెప్పఁజోద్యమై
14	4	కొదవంటు	కొదువంటు
15	13	రాజుదయఁబర్వతమునుజేరంగనెఱిఁగి	రాజుదయపర్వతమునుజేరంగనెఱిఁగి
,,	14	రాజుదయఁబర్వదమునుఁజేరంగనెఱిఁగి	రాజుదయపర్వఁదమునుజేరంగనెఱిఁగి
16	7	నేలననుచు	నేలయనుచు
17	4	వేంద్రపుపూటమ్ముల	వేంద్రపుఁబుటమ్ముల
21	10	పద్యముల్జదువు	పద్యముల్వాదువు
22	18	హరిహయవినుత	హరిహయనుత
,,	19	గరశగశమద	గరశగశనమద

పుటసంఖ్య.	పంక్తి.	తప్పు.	ఒప్పు.
22	20	శ్రీమత్కుటేశ్వర	శ్రీమత్కుక్కుటేశ్వర
,,	21	కౌండిన్యసగోత్రి	కౌండిన్యగోత్రి
,,	23	బ్రథమాశాస్వము	ప్రథమాశ్వాసము
26	7	నత్కృప	సత్కృప
27	8	ఘూర్నాయమాన	ఘూర్ణాయమాన
,,	13	నిర్నయ	నిర్ణయ
28	21	బాదరిళ్ళ	బాదరిండ్ల
30	5	సుమనోక్తంబై	సుమనోయుక్తంబై [ను
31	1	చాడెందుమదమదారావళియును	చాదెదుమదమరారావళియు
,,	10	ముదితాప్సరీజన	ముదితాప్సరోజన
33	11	యింటఁగావలినుంచె	యింటఁగావలియుంచె
34	26	లియ్యాగఁ	లియ్యంగ
35	14	పారంగ	సారంగ
,,	15	విశ్రమింపుచును	విశ్రమించుచును
36	5	మేఘలా	మేఖలా
,,	18	పరిఘా	పరిఖా
38	5	విలసిలునట్టి	విలసిల్లునట్టి
39	4	గల్గి	గలిగి
,,	23	చిరుఁవుగ	చిరవుగ
44	4	ధురంధరకౌండిన్యసగో	ధురంధరఘనయశోబంధుర కౌండిన్యగో
47	18	తన్నొడయుఁడటంచు	తన్నొడయఁడటంచు
53	1	లంజతల్లి	లంజెతల్లి
64	15	భుజంగపుంగవా	భుజంగపుంగవా
,,	22	నిక్కవంబుగ	నిక్కువంబుగ

ప్రకటన.

సుజనరంజనీ ముద్రాక్షర శాలా కార్యస్థానమునందు వెలకు దొరకు పుస్తకములు.

	వెల.	అంచెకూలి.
శ్రీకాళహస్తి మాహాత్మ్యము, ధూర్జటిప్రణీతము	0- 4-0	0-1-6
శ్రీసర్పవర మాహాత్మ్యము, నీలాసుందరీపరిణయము (అచ్చ తెలుగు ప్రబంధము) కూచిమంచి తిమ్మకవిప్రణీతము కాలికోబయిండు	0- 9-0	0-1 6
డిటో. సాదాబయిండు	0- 6-0	0-1-0
శ్రీకుమారాభ్యుదయము. (1897 సంవత్సరము F. A. పరీక్షకుఁ బఠనీయగ్రంథము.)	0-14-0	0-1-6
రామరాజీయము. (1897 సంవత్సరము F. A. పఠనీయ గ్రంథము.)	1- 4-0	0-1-6
శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము (కిత్తానుబయిండు.) ...	3- 8-0	0-7-0
డిటో. కాలికోబయిండు. (చిత్రించిన యంచులుగలది.)	4- 4-0	0-7-0
విక్రమార్క చరిత్రము (సాధారణబైండు.) ...	0-14-0	0-1-6
డిటో. కాలికో బైండు. ...	1- 4-0	0-2-0
రాజశేఖరవిలాసము కూచిమంచితిమ్మకవి ప్రణీతము దళసుగు కాకితముకలది	0- 8-0	0-1-6
డిటో. ... పలుచని కాకితము ...	0- 5-0	0-1-0

☞ పై పుస్తకములు కావలసినవారు, గోదావరి జిల్లా, కాకినాడ సుజనరంజనీ ముద్రాక్షరశాల మేనేజరు గారికి వ్రాసి తెప్పించుకోవచ్చును.